

פסח : שמא תשחיר שלא תפסל. שאם יולדו בה שתי שערות שחורות פסולה. דכתיב (במדבר יט) הדומה תמימה. שהיא תמימה בחדמימות. והלכה דפרה הדומה בה שלש שנים או בת ד' וזקנה כשרה. אלא שאין ממתינין לה שמא תשחיר ותפסל: לא שמעתי אלא שלשית כך שמעתי שאין כשרה לפרה הדומה אלא שלשית: כך שמעתי סתם. ואין לי לפרש: שלישית. משמע שלשית לאחרות בזמנין שגולדו ב' פרות אחרות לפניה וזאת שלשית להן: שלשית. משמע שהיא בת ג' שנים: רביעי לאחרים. כשיש ד' כרמים שיך לומר על האחרון שהוא רביעי לאחרים. אבל רביעי משמע כרם בן ד' שנים: האוכל בבית המנוגע. פרם. הטהורה בבית המנוגע כדי אכילת פרם מטמא בגדים שעליו. פרם הוא הני ככר מנ' ככרות לקב: אמרו לו * (אמור) מי"ח לסאה. כלומר היה לך לומר מי"ח לסאה שהסאה ו' קבין וג' ככרות לקב בן י"ח לסאה: קב

* בד"ז ע"ח וכד"ס וגד"ס חסר תיבת אמור

אלא כו': * [שמא] תשחיר שלא תפסל. כתב הר"ב דכתיב הדומה תמימה וכו'. עיין בפרק דלקמן מ"ה כפי' הר"ב: [ב] מה הלכות שלשית. כן הוא בס"א. ובתוספת מהר"ם כתב כלומר באר דכריך שלשית למאי ע"כ. וקשה לא"כ לקמן גבי רבעי מאי קבעי רבעי למאי הא קרא בהדיא כתיב. לכן י"ל שעל הלשון שואל. ל"ג משנה ואינו אומר שלשית. ולקמן הכי נמי קבעי אמאי אינו אומר רביעי. ומהדר שאם אחה אומר רביעי הוא לאחרים בזמנין. וזה ח"א מכח הכתוב:

במתינין להו. שמא תשחיר שלא תפסל (ח). א"ר יהושע לא שמעתי אלא שלשית (י). אמרו לו מה הלשון שלשית (י). אמר להם. כך שמעתי סתם. אמר בן עזאי אני אפרש. אם אומר אתה שלישית. לאחרות במנין (י). וכשאתה אומר שלשית בת שלש שנים (י). כיוצא בו אמרו כרם רביעי (י). אמרו לו מה הלשון רביעי. אמר להם כך שמעתי סתם. אמר בן עזאי אני אפרש. אם אומר אתה רביעי. לאחרים במנין (י). וכשאתה אומר רביעי בן ד' שנים. כיוצא בו אמרו האוכל בבית המנוגע. פרם

ובשאתה אומר שלשית בת ג' שנים. לשון הר"ם. לשון שלשית משמע פרה אחת שיש בה שלשה דברים כגון זו שהיא בת ג' שנים ע"כ. והיה נראה דגרסינן שלש בתל שום יו"ד וזהו הקריאה שלש בשוא וחולם. כמו שלש ימים. שהימים הם שלשה. כך זו הפרה היא משולשת בעלמה בשלשה דברים שבה. אלא שלפי זה מה זו שאלה ששאלו מה הלשון שלשית הכי

מלאכת שלמה

לכתחלה: מה הלשון של רבעי כ"ל. ואיך דגרסינן בין הכא כפי"ח ב"ן כר"סא מה לשון בלא הא: רביעי לאחרים במנין פי' הרמב"ם ז"ל כשנטעו בזה הקרקע ד' פעמים נקרא רביעי ע"כ אלא שלשית בדפוס כך כרם רביעי היא הנטיעה הרביעית מן הנטיעות אשר נטעו בזה כפ"ח דקיי"ט נראה כיוצא בו אמר האוכל בבית המנוגע פרם משלשה לקב כך י"ל. אמרו לו אמר משמנה עשרה וכו' מק"ה הר"י יהוסף ז"ל מלת אמור. וגם על מלת כיוצא בו אמר כתב בס"א ל"ג אמר ע"כ: והכמים

ונראה לפרש עוד דהוא כשרה וקנה וכו' אמולתיה דר' מאיר לתור קה"י ולא קה"י אליבא דכולי עלמא ע"כ: שלשית בנקודת פתח תחת השין והלמד ובס"א מלא הר' יהוסף ז"ל שלשית הלאה בזירי. ויש גורסין השין בנקודת שבה שלשית כמו מלת רבעי והיא גירסא יותר נכונה וכן הגיה הר"י הגו' ז"ל. כיוצא בו אמר כרם רבעי כך מ"מ ומתקו הויו. וס"ל לר' יהושע דאפילו בת ד' פסולה וכו' פסולה יותר וגם בת שנים פסולה לדידיה כמו להכמים ולר"מ ואין ב"ן ר"מ להכמים אלא בת חמש קב

ישראל תפארת

פ"א (א) כך י"ל. ורמ"ל"מ הקשה רס"ח דפרה. מזהוה ס"ל דבבא דכשרה הוקנה דברי ר"מ היא והקשה עי"ז להרמב"ם א"ר פסק כר"מ נגד החכמים. ועוד הקשה סם לר"ח דס"ל הכא דרק בת שנים כשרה. והרי לקמן [רפ"ג] מכשיר ר"ח פרה מעוברת. והרי פרה ח"א שתעבר פחות מנח ג' [רפ"ג דכבורות]. ניבא לי' לרמ"ל"מ כפ"ח דקיי"ט נראה כיוצא בו אמר האוכל בבית המנוגע פרם משלשה לקב לנו רמ"ל"מ [כפ"ב מאסומ"ז] דכל פסול שבזמן היותר מהראוי הוא רק מדרבנן. נרפא בה ב' קוסיותו הכא כדלא מהתא. דכיון דרק דרבנן שיך לומר תחלה ודיעבד [כתום] גיעין ד"ג סוף ע"ג [ח"כ] י"ל דפלוגמתייהו הכא לכל מר כדאית לי'. היינו רק לכתחלה. ונבבא דכשרה הוקנה. ד"ה היא וכדאמרין. מיהו גם בל"ז קו' שנייה הנ"ל של רמ"ל"מ לא יעקן כל כך חובנו. דהרי עינינו ראו ולא זכר דהאידנא נשמה הטבע. ויולדות גם לאחר שנה. [עו' רמנ"א קע"ג וקע"ט וע"א. והאה"ע ק"ו. ועמ"ס כפ"ד בפירושו פ"ג דכבורות סי' ג']. ח"כ כיון דהשתא מעשים בכל יום שולדות פחות מנ' שנים. רחוק הוא מלחשוב שבזמן הקדום לא היה גם המעוט יוצא מן הכלל להוליד כי האידנא. וח"כ שפיר ריך ר"מ להשמיטו לקמן דמשוערת כשרה: **(ב)** ואע"ז לקמן [סי' ט"ו] לא חיישינן לכה"ג. ורק מפני הכבוד. י"ל ב' תשובות בדבר. א' משום דפרה דמיה מרובין [קדושין ל"א]

ביבין דפסול רק מדרבנן [פרמ"ל"מ פ"ב מאסומ"ז]. אינו פסול כפרה. מדע"כ אינו קרבן ממש. ל"ג בה רבנן (א): (ז) י"ל דאין ר"ל דמחש' שתשחיר לא יקחוה רכה וימתינו מלשחטה עד שתהיה יתירה משיעור הקלוב לה. שמא תשחיר זיני זיני. ויהיה הפסד רב להקדש. וגם ח"א לומר דה"ק כשיזמנן להן לקנות פרה. יקניה מיד כשהיא עדיין רכה. ולא ימתינו מלקנותה עד אחר עבור שנת קלבתה. אלא יקניה מיד וישחטה. דשמא תשחיר זיני זיני ולא יהי' להם פרה הדומה אחרת מזיניה. לוחא. דהרי לפי מ"ש לעיל בבה ז' ד"ה היא. ופלוגמתייהו לעיל רק לכתחלה. וח"כ לא מסתבר שהיה פלוגמתייהו לעיל עד כמה מחוץ להפסד ממון. אי לחשש פסול הפרה בשחטה או בעול. אלא ה"ם דמשום דכל פרה הדומה כשקנה ודאי בדקוה אי יפה שלא יהי' בה ב' שערות שחורות. ח"כ ה"ק תנא. דלכתי לא קנו זקנה. דאז היו סב"ד לריכין למחר לשחטה מחשש שמא תשחיר זיני זיני. דהיינו ב"ן בדיקתה לשחטתה. אבל כשקנו רכה שנים. אין כחו חשש ז' וח"כ פלוגמתייהו דלעיל. היינו כמה שני קלבתה שלא יהיו לריכין לבדקה שוב אחר שבדקוה כבר בתחלה. מדאין מחזיקין איסור לכתחלה (ח) לריכ"א גרסינן בוי"ו ושלח תפסול. ור"ל שכשירבו במוס (ב): (ג) ר"ל שמעתי דדוקא פרה שלשית כשרה. ולא שהיא היותר מוצת מדרבנן מתחזקה הבהמה ולא יהי' לה לער ישעיה ע"ז פ"ה וה"ה (ס). דסד"א מדרק"ו רחמנא חטאת. והרי כל קרבן צענין מוצת נדריך. ה"כ ב"ו. קמ"ל: (ד) ולא יתיר: (ו) ולמה לא אמרת רביעי: (י) דסד"א דה"ק קרא דמי שיש לו ד' כרמים. ישי' כרם שבו מוצת נדריך. ה"כ ב"ו. ואע"ז דכפרות

שטחיה יש לחוש טעו שמא ברוב ימי' הפסל בעול או בת ד' (י) ולמה לא אמרת שלשית: (יא) דהיינו שלשית לבסוף עיבור ולידה ועי"ז יהיה גם עוברת שמתן חזק [שפגלה שביסה: (ב) ואע"ז לקמן [סי' ט"ו] לא חיישינן לכה"ג. ורק מפני הכבוד. י"ל ב' תשובות בדבר. א' משום דפרה דמיה מרובין [קדושין ל"א]

הקטן שלשית כ"ז וכו' הלכות שלשית של שלשית. הלכות האוכל בשנים אמרו התוספ' תוספות חדשים

משנת אחרונה

הוא דלא פסל כשנים דמבין שמים כשר עד עולם כדפי' לקמן מ"ג: פרה הלשון שלשית לפי שלא מלינו לשון שלשית בשום מקום לכן שאלו מה זה הלשון. ואמר שאין לקרותו בלשון שלשית. ונראה דה"ה דה"מ לקרותה משולשת אלא דהיינו נמי שלשית ומקלר יותר ומיהו בלשון מקרא קשה לי עולה משולשת לשלשה קרי משולשת כמו שתרנג חונקלוס וכן פי' רש"י:

ובשאתה אומר שלשית בת שלש. וזריך טעם למה לא אמרו בהדיא בת שלש ואמרו לשון שלשית אלא נמלא לשון זה בשום מקום. ואפשר משום דכל מעשי פרה משולשין. בשחטתה שלש מלות שהיא מחוץ למ"ה ולשחטתה שם ולהיות נמנה שם. בגופה שלש. תמימה ממוס. תמימה עלה כאורס. ולא כשרפתה עליה עול. ען ארו ואזוב שלש. ען ארו ואזוב ושני חולעת. אפרה מתחלק לשלש מקומות ושנותיה שלש שנים: בת שלש שנים. ומשמע דר' יהושע כת שלש דוקא כדאמר לא שמעתי אלא שלשית ופליג אכולהו תנאי ונראה לי דס"ל כהכמים דלקמן כפרים וס"ל דאין חילוק בין פרה לפרים:

קורו פ"ב ע"ג
הלופי גרסאות
ר"ע קורו פרדינא גר"ג
הספח פרדינא
חידושי מהר"ח

דבחר שנתן זולתו. דאמר קרא כבש בן שנתו. וזה שנתו של מנין עולם. גמרא ספ"ה דנדה דף מ"ז. ומ"ט
הר"ב וכן באילים בן שתי שנים אינו כשר לא לאיל דאיתו כו' בפ"ה הר"ט ליתנהו אלו הד' מלות (אינו כשר לא לאיל) דהוא
יותר נכון שנמשך הכל למה שכתב וכן באילים בן שתי שנים. וזה לפרש דקאי על ל' יום. דהא בן שתי שנים לא בעינן
שהיו שלמים. וכן מבייט הר"ט. משנה שניה שלו ולא של מנין עולם ע"כ. מ"מ לא שלחתי יד להגיה לפי שאפשר ג"כ דמאי
דכתב הר"ב אינו כשר כו' הוא

דבור חדש. והתה תצטר ולא אמי:
לא לאיל. לשון הר"ב דאיתו נחשב
איל עד שיכנס שלשים יום
משנה שניה לו. וכן לשון הר"ט.
וכלומר עד שיכנס שלשים יום שלמים.
ולפיכך לא נחשב איל עד יום ל"א.
ומ"ט

בן שלשה עשר חדש. אינו כשר וכו' כ"ל. ורובה לומר מחלת
שלשה עשר כבר אינו ראוי לכבש וגם עדיין אינו ראוי לאיל עד
בן י"ג חדש ויום אחד: פלגם נלע"ד נוטרקונו פלג ס' דהיינו שלשים

יוס שלימים ואע"כ אינו כשר משום דבעינן שלשים ואחד יום דבחר
הדשיהו זולתו ולא בחר חדשי לבנה וכדתנן ברישא דמתני' גבי שנים.
וכן הוא הלשון שם ביד בהדיא בן שלשים יום. פרברדינא אית דגרסי
פרדנא

מלאכת שלמה

בן שלשה עשר חדש. אינו כשר וכו' כ"ל. ורובה לומר מחלת
שלשה עשר כבר אינו ראוי לכבש וגם עדיין אינו ראוי לאיל עד
בן י"ג חדש ויום אחד: פלגם נלע"ד נוטרקונו פלג ס' דהיינו שלשים

ישראל

בקר. וע"כ ש"מ דבשאר עגל מודי לר"א. ושעירי עזים נמי לא
איתעריד לאשמעינן. דהרי נקט לקמן משנה ד' הטאת הזביר בלא
דבשר מיום ל' והלאה. והרי אין חטאת הזביר בלא רק בשעירי עזים.
ש"מ דתוך שנה ראשונה כשר. ואתמה ארמב"ם [ב"א ממע"ק] שכתב
שכל מקום שנאמר שעיר להטאת היינו בן ב' שנים כאלו בכבשים. א"כ
למה לא הזכירה זאת משנתו. ורזו א"כ האיד לא כלל תנא לקמן [מ"ד]
דכל חטאת זביר בן שנה. והאיכא שעיר חטאת שזוכר כמה פעמים
בפרשת המוספים. והוא בן ב' שנים דוקא. ורזו דהרי בפרשת ויקרא
בהטאת נשיא כתיב שעיר וכתיב שעיר עזים. וכ"כ בשעירי יו"כ ר"פ
אחרי כתיב שעירי עזים. וכתיב והשעיר. אלמא דרזו ודא אחת היא.
ואיד רזא רבינו להלק עליו את השנים. וז"ל:

לרבותא דליל נקט הכי דלפניו חסר רק יום א' אפי"ה לא נקרא איל עדיין.
בפר. יום א' טפי משנה כבר חשב שנה מהלכתם [ועיין תוס'
לב] כ"ל דנקוד גרסי'. דנוקד היינו אדם הרועה בלאן [מלטים
בכל

משנה

למיתני ומתכבין מיום ליום. ונראה דהך וכולן לאו אכבשים
ואילים לחוד מהדר אלא אכולהו דלעיל פגלה ופרה ופרים והיינו
דמני מיום ליום דאי אכבשים ואילים לחודיהו ה"ל למיתני נמי
משנה לשנה דהא אמרינן בזבחים דף כ"ה שעות פוסלות
בבקר. אבל אי קאי נמי אעגלה ופרה ניחא דבהו לא פסלה שעות
דדוקא בבקרי מוצת פסלי שעות וזהו שכתב הרמב"ם רפ"י מהל' רוצח
עגלה ערופה בת שתי שנים ויום אחד פסולה ע"כ. ולא הזכיר משנה
לשנה וכ"כ במשנה למלך פ"א מהל' פרה מסביר. ולע"ד ממשנתו הוא
מוכרע. ומיהו אע"ג דאכולהו תני מיום ליום אין הדיו שיה בכלן.
דכבש משעברה שנתו פסול. ואיל אינו בן דלעולם כשר אלא מיום ליום
דידו' היינו לתחלתו דמשלמה לו שנה ראשונה יאל מכלל כבש. ולענין
עגלה פסולה אחר זמנה מן התורה כמו כבש דזו פרה היא ולא עגלה.
אבל פרה ופרים מיום ליום דידהו מדרבנן דאחר זמן פסולין משום
שלא תשחיר או מפני הכבוד כדלעיל:

מיום ליום. ולא תני משנה לשנה כדפי' לעיל. והחילוק למאי דקיי"ל
גבי תינוק ותינוקת דפרקן לתינוק בן י"ג יום אחד ותינוקת בת י"ב
יום אחד וכן כל היבא דתנן יום אחד לאו דבעינן יום א' אחר הזמן אלא
לומר דבעינן ששלים זמנו לגמרי בתינוק ששלים שנת י"ג בלאת הבוככים
ל' שנת ד' הר"ז כמו אחר הזמן וכן הסכימו כל הפוסקים בא"ח
ס' י"ג ובח"מ ס' ל"ה. ולפי' משמע הא דשעות פוסלות בבקשים.
קולא היא. שאם נולד כבש בר"ח ניסן בחצות היום אינו נפסל אלא
בחצות היום לבנה האחרת ואי לאו דהשביען לשעות היה חומר בזה
ליל ר"ה ניסן. וא"כ בפרה ועגלה דלא חשבינן שעות איכא חומר בזה
יותר מקדשי מוצת דאינו מפסלי בתחלת הלילה כשעברה זמנם אע"פ
שלא הגיעה עדין השעה שגולד וכחבנו עוד מזה פ"ה דנדה מ"ג:
אינו כשר לא לאיל ולא לכבש. פ"ה הר"ב שאל מכלל כבש וכלל איל
לא בא ע"כ וכ"כ הרמב"ם. והיינו כדמפרשי בסמוך דפלגם
מקרא נטיק או לרבות את הפלגם וכו' יוחנן בפ"ק דהולין דף כ"ג

בבשים בני שנה ואילם
בני שתיים ואח"כ תנו
וכולם מיום ליום. ועוד
תני במשנה ד' דכל
בני שנה כשרים מיום
שלשים אלא זה
משום דהמתני' אית
לאשמעינן וכולם מיום
אל יום כלומר שאם
כלאה לו שנת שלמה
ויצא לשנה שניה אז
אינו כשר לכבש היינו
מיום אל יום דלא
תיבא נלך אחר שנות
העולם ואם נולד בארץ
או קודם כשנגיע תשרי
אז שלמה לו שנה ולא
יהיה שוב כשר לכבש
ק"ל מיום ליום וכשר
שנה שלמה לכבש
במצא פשוט שמה
שכתב הר"ב וכן
באיל בני שתיים קאי
ג"כ מיום ליום ששהו
שנים שלמים כשר
לאיל והא שמעתמ'
לאחר שתי שנים כשר
נמי לאיל ע"כ נובל
לומר לר"ח ור' יום
משנה דלעיל אפשר
באמת אינו כשר
ולחבמים ע"כ וקנים
אינם מביאים מפני
הכבוד ותיבא אינו כשר
לא לאיל ודאי הוא
דבור חדש התחלת
הדבור בן ג"ל דר"ק
בהרע"ב ד"ה נוקד אמי
מהם דהא הפסוק
קאי על כל הצאן
ואפשר הו"ל ובכתוב
עקורים נקודים וברורים
ונזכר עקורים באמצע
כך זה אמצעי ביה
כבש לאיל ואם זהו
לומר נקוד לשון תורה
לחוד לשון חכמי' לתורה

דמסח

דאם וואס קרייבט מען אין דאס קרייבט ?

תוספות חדשים

ד' במשנה מיום שלישי והלאה שחובב הוא שיטו קטן גדולים (הרא"ש)

יניחו. וכ"כ הרא"ש. וז"ל הרמב"ם אמרו חטאות ליצור ועולותיהן. לא ירצה בזה כל חטאות לצור וכל עולות לצור. כי יש מהן שהן פרים ואילנים. כמו שהבאר בפסוק. ואמנם ירמזו זה אל כבשי עולה ושערי חטאות של ליצור. ע"כ :

ואשם נזיר ואשם מזורע. הם כבשים. הרמב"ם : **מיום** שלשים והלאה. סברה בעלמא. וכן נראה מלשון הר"ב בדבור והפסח. שכתב לא תשו חכמים וכו'. ואע"פ שלהרמב"ם נהבאר שם טעם אחר. מ"מ הא דלוקמינן אשלים אינו מפורש בכתוב : **ואם** הקריבו ציזם שמיני כשרים כו'. כתב הר"ב ומיהו צמידי

דחובה מזהו מן המזבח כו' לאמרו והלאה ירצה. הרמב"ם : **הכבוד** והמעשר והפסח כשרים כו'. כתב הר"ב והפסח אע"ג וכו' משום דנכסי לפי נפשות כו' וכ"כ הרא"ש. ומהר"ם כתב א"כ ג"ל שהיו לריכוס טלאים הרבה לכל ישראל. ושמה לא ימלאו כל כך טלאים מבני שלשים ואילך. ולוקמה אדאורייתא. ועוד לפי שזמנו בהול. ע"כ. ולא פירשו דבר בדבור ומעשר. וז"ל הרמב"ם הבכור התבאר בו ביום השמיני תהנו לי. והמעשר והפסח נשתחו עמו בזמן דמים. כמו שבארנו בחמישי מוצחיים. ע"כ :

מלאכת שלמה

ואם הקריבום ביום השמיני כז"ל. דגרים רע"ל. ואית דגרסי ואם הקריבום. וי"ט ואם הקריב. בפי' רע"ל והפסח אע"ג דחובה הוא וה"ל למימר דלכתחלה צבי שלשים יום אפ"ה לא תשו חכמים לפי שאם יהיה גדול שמה יבא לידי נותר כיון שאינו נאכל אלא למספר נפשות

תפארת ישראל

ר"ה וי"ט. שמקריבין אותן רק משעירים. או ב' שעירי וי"ט שמגביל עליהן. או שעיר ע"ז שמקריבין כשהחירו הסנהדרין גדולה שום עבודה לאילנים. וכולן שעירים. דאין לצור מציאת חטאת ממין כבשים. אבל אפשר שיקריבו לצור פר להטאת כשהחירו הסנהדרין גדולה איסור כרת. והוא פר הטלס דבר. וזה אינו כשר רק מתחלת שנת ב' (וכת"ל). אלא דמתשתנתו רק מהחטאות שממין לאן. קמייירי : לח) היינו עולות ר"ה וי"ט. שהקריבום תכבשים ואילנים. ואע"ג דגם פרים אפשר שיביאו לעולות. כגון פרים של מוסף ר"ה וי"ט שהן כולן עולות. וכ"כ פר ע"ז כשהחירו ב"ד עבודה אחת לאילנים מציאתו פר. אבל משנתנו רק תכבשים ועזים מייירי. וכמו שאמרנו : (א) כשעבר יחיד בשוגג על איסור כרת מציא כשבה או שעירה לחטאת (ומן כה"ג מציא שער לחטאת. ומזרע לכשיטתה. ג"כ מציא כשבה למטאת. וכ"כ מציא שהשלים גיורו. ג"כ מציא כשבה לחטאת. אולם גם פר י"ט שמיא כה"ג. ופר כהן המשיח כשהחיר איסור כרת בשוגג ועשה כהנא (כפי' עדינות). ג"כ חטאות היחיד סן רק דלא מייירי רק ככבשים ועזים. וכדאמרן : (ב) שניהם ממין כבשים באין. אבל אשם גזילות ואשם מעילות ואשם שפחה חרופה ואשם תלוי רק מאילנים באין. ולא איירי באילנים : (א) דהיינו כשגדר או נדב להביא עולה או תודה או שלמים : (ב) כל סך באין מכל מין בהמה : (ג) אינו בא רק

משנה

פ"כ. דגבי חטאת ע"ז צ"ל שחך כתיב עז בת שנתה וילפינן בת"כ גבי חטאת יחיד דכתיב תורה תורה אחת לכל החטאות כולן כעז בני שנה. רש"י ביומא דף ס"ה. ובקדושין דף ג"ה פ"ה דכתיב נקבה מן האלן כשבה וכל כשב בן שנה :

חטאת היחיד. י"ט אמאי שיר עולת יחיד של חובה כגון עולת מזרע ונזיר ויולדת דכולהו כבשים נינהו. ועוד לריך טעם למה תלוי בן חובה לדבה דחובנה מזהו להביא ביום שלשים ובנדבה כשרים מיום השמיני מה טעם יש בדבר. ותו"ט כתב דסברא בעלמא הוא ולא פירש הסברא. ועל"כ דהטעם הוא כההיא דספ"ה דערכין חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן כיון דלכפרה אתו לא משהו להו. חייבי עולות השלמים ממשכנין אותן ללאו לכפרה אתו דלמא פשעי ומשהו להו. ונראה דהיינו נמי טעמא דמתני' דהכל דחטאת יחיד ואשם נזיר ואשם שפחה ויולדת וקטורה וקטורה אתו ולא משהו להו מייחתי ביום שלשים

פרה רבי אליעזר פרק א

והלואה (יד) ואף ביום השמיני :

צנ

יבין

מכששים או מעושים. ורק תוך שנתן (יד) דדוקא הכי דרישא
סוף חובה. להכי מניח פון המוציא להביאן רק מיום ל' ולהלן.
אבל הכי דסופא. מני פטור נפשי' מינייהו. להכי רשאי להביאן
מיום ח' ולמעלה. לדברים וגדלות הרי מרלוו הדין ומעשר
כמי מני פטור נפשי' מינייהו. דמוהר לשחוט כל בהמותיו
קודם שיגיע זמן המעשר [בנכונות פ"ט מ"ו]. וכו'. דאי בעי שדא
מומח בכולה עדרא ונפטרו כולן מלעשרן [בנכונות ל"א א']. ובכור
כמי חט"ג דודאי חייב ליתנו לכהן. חט"ג נחשב קרבן שלו.
ורשאי ליתנו לכל כהן שירצה שיקריבוו הוה ויהיה כולו של
לוחו כס'. משא"כ שאר קרבן חובה שיין להמסמר של לוחו

תפארת ישראל

יבין

שבוש שיביאנו העגלים. וכו' דרחמנא אמר בצכור תתנו לי
שהוא לשון מתנה ולא אמר מקריבו לי. ופסח כמי לחו חוב
גמור הוא. דאי בעי פטר נפשי' בדרך רחוקה [כ"ד גליטין פסחים
ד"ג ב'. ו"ט ד"ג פ"ג]. והא דיהיב תנא לכל הכי קלבה מלמטה
דהיינו מתי מתחיל זמן הכשרו לקרבן. ולא יהיב כמי קלבה
לפן למעלה עד לזמן זמן כשר להקריבו. היינו משום דזה תליא
בהמן שיקריב ממנו כל קרבן מאותן שנזכרו במשנתנו. והרי
קלבה כל מין עד לחזה זמן כשר כבר מבוואר לעיל במשנה
ב' וז' :

הלכתא גבירתא כללא דפרק א

עכ"פ מדרבנן. מיהו בחלשה מחמת זקנה פסול מדאורייתא :
משנה ג כבש כשר מתחיל יום ח' עד סוף שנתו ואיל כשר רק תוך
שנת ב' לא פחות ולא יותר. ושנתו כשפחותין או יתירין
אפילו שעה א' בשעת זריקה פסול. כבש בתוך חודש י"ג שלו. פסול
כבש או איל הוא. ונקרא פלגס. וכשנדר כבש או איל. או אפילו
כשנדר שתי' ברצונו להביא זה או זה. לא יביא פלגס. ואם אעפ"כ
הביאו מביא עליו נכסי איל. אבל צריך להביא קרבן אחר כמין שנדר.
ובתנאי אבל מן י"ג חודש ולמעלה כשר לאיל :
משנה ד כל הטאות הצבורות שהן רק שעירים. ועולותיהן שהן רק
כבשים. וכן כל הטאות היתיר שהן רק כשבה או שעירה.
ואם גזיר ומצורע שהן רק כבשים. כלהון מרהן חובה צריך שיהיו
מיום ל' שלהן עד סוף שנה א'. ובדיעבד אף ביום ח' ומאז ולהלאה
כשרים. אבל כל קרבן שיכול להשגשג ממנו בשום אופן לא לבד נדרים
וגרבות. אלא אפי' בכור ומעשר ופסח. שיוכל להשגשג מלהביאן באיזה
אופן. כולן כשרים מיום ח' שלהן ולהלאה עד סוף שנה ראשונה של
כל אחת :

משנה א עגלה ערופה כשרה רק מתחיל יום ח' שלה עד תום שנת
ב'. ומתחיל יום שאח"כ ולהלאה פסול. פרה ארומה כשרה
רק מתחיל שנת ב' עד סוף שנת ב'. ובדיעבד גם זקנה כל שאינה
חלשה מחמת זקנה כשרה. אף דבשאר קרבנות פסול מדרבנן. פרה
דלאו קרבן ממש הוא לא גזרו בו רבנן שתי' ממבחר נדרין. ובה"ש
נקראת פרה שלשית. משום דהתחלת זמן כשרותה הוא מתחילת שנת
ג'. ולא קראוה שלשית דהנה משמע שלשית לבסוף. דהיינו היתיר
מובחרת והרי א"צ בה טובה. וכ"כ דקרקו חכמינו לומר כרם רבעי
ולא כרם רביעי. משום דרביעי משמע במגזן גופים נפרדים. משא"כ
כמלת רבעי משתמע דכל הרי' הם בגוף אחד וכ"כ דקרקו כלשונם לומר
דהשוותה בבית המנוגע כדי אכילת חצי ככר. שעושין אותו הככר
משלישית הקב נטמאו הבגדים שלבוש אז. ולא אמרו חצי ככר הנעשה
מהלך י"ח מסאה. שהרי מלת סאה יותר מורגל בלה"ק משום דס"א דמני
בשעור פרות. משום דבצק מסאה חייב בתלה ונחמט הככר שעושין
מהצק ההוא ע"י שעור החלה שיתנו מהצק. מסאה :
משנה ב כל קרבן שנזכר בתורה בשם פד. צריך לכתחלה תוך שנת
ב'. ובדיעבד עד סוף שנת ג'. ואפי' שעה א' יותר פסול

ר' עובדיה מברטנורה פרה רבי אליעזר פרק ב חוספות יום טוב

ציונים

א מסאת המעוברת פ' סוף
פסחים טו

משנה אחרונה

פ"ב א המעוברת.
פי' הר"כ דר"ח
דהכא וחכמים תרווייהו
ס"ל כר"י דלקמן וכו'
עכ"ל וכ"כ הר"ש.
ולפי מ"ש הר"ש לקמן
מ"ד דמשכחת רביעה
בלא עליית זכר כגון
שעלה ע"ג הספסל
ורכשה ולא נשטן עלי'
א"כ י"ל דלתיא אפילו
כחכמים דמייירי
כמעוברת בלא עליית
זכר. ואפשר דלקמן
כתב הר"ש כן ברבעה
אדם אפשר בלא עלה
עליה אלא ע"ג ספסל
אבל בהמה א"ל א"כ
נשטן עלי'. ומ"מ י'
לדקדק דמאי דוחקי'
ואוקמי תרווייהו ס"ל
כר"י ור"י מי ניחא
דכי היכי דר"י מכשיר
בעלה עלי' זכר משום
דבעודה דלא ניחא לי'

פרק ב א רבי אליעזר אומר פרת חטאת המעוברת כשרה.
עיינ מ"ש בשם הר"ש ברפ"ק [ומ"ש הר"כ
דפליגי בעובר ירך אמו הוא. והכי אשכחן בספ"ו דתמורה.
וע"ס:] כשרה. פירט הר"כ דבשפת ר"י קיימו כו'.
וכ"כ הר"ש. והראב"ד בפ' א'
מהלכות פרה אדומה [הלכה ז'] כתב
שר"א מודה שאם עלה עליה זכר
שהיא פסולה שהמעוברת תובעת זכר
היא ולריבה היא. אבל עלה עליה
זכר שלא בשעת תביעתה. לער הוא לה ומשא. וחכמים שהם
פוסלים במעוברת. משום חשך דשלא לרעוה. הם פוסלים.
פ"כ

שלמה

פירקי' דלעיל פרה בת שמים ותנן בפ' הלוקח בהמה פרה וחמור בני
שלא זדאי לכהן דבת שמים לא קילדה ולמאי דפרשית לעיל דבת שמים
לאו

פרק ב א רבי אליעזר אומר פרה מעוברת כשרה. רבי
אליעזר ורבנן דהכא קיימי בשיטת רבי
יהודה דאמר לקמן בפרקין דעלה עליה זכר אינה פסולה אלא
אם כן עלה עליה מדעת בעל הפרה. ופליגי הכא במעוברת
שעלה עליה זכר מעלמו בלא דעת
הבעלים. ורבי אליעזר דמכשיר הכר
עובר ירך אמו הוא והוי כגופה
דפרה. ורבנן דפסלי. ככרי עובר
לאו ירך אמו הוא. וכפסלת מחמת
מלאכה שנושאת את עובר'. והלכה כהיא פסולה משעה שעלה עליה
זכר אפילו שלא מדעת בעלים ואפילו אינה מעוברת ודלא כר'
יהודה

מלאכת

פ"ב א ר' אליעזר אומר פרת חטאת המעוברת והקשה הר"ש ז"ל
וח"ת מעוברת לר' אליעזר היכי משכחת לה האמר ריש

יבין

פ"ב א חט"ג דלקמן מ"ד אמרינן דבבא עליה זכר אפילו לא
מתעברה פסולה. א"כ ק' לר"א וק' לרבנן. תי' הר"ש
דכולהו ס"ל כר"י התם דדוקא בהעלמו צדיקים פסול. והכא
מייורי בסתמא. שעלה עליה זכר מעלמו שלא ברצון בעלים.
והראב"ד תי' דהכא אפילו כרבנן דהתם אחיא. ורק דהתם
מייורי דעלה עליה זכר שלא ברצון הנקבה. אז סו"ל משא.
אבל הכא מייורי בהטרטות הנקבה דלא אינה כנושאת הזכר.
[שדרות ח"ב] כד 24

ישראל

יבין
[וי"ל עממא מדח"ל או כלאיכה במשה ג']. ואפילו הכי חכמים פוסלים
משום גזירה דשלא לרעוה. ולפענ"ל לראב"ד י"ל דר"א לשיעתי'
[תמורה ל"א א'] דס"ל עובר ירך אמו. ולא הו"ל כנושאתו.
ורבנן לשיעתייהו דס"ל התם עובר לאו ירך אמו. ולהכי הו"ל
כנושאת משא. א"כ כ"ל ד"ל דכ"ע ס"ל עובר ירך אמו.
ומה"ע לר"א כשזרפה אח"כ עם העובר שצמיתה. הו"ל
כשזרפה עם אכר מאבריה. ורבנן ס"ל דדוקא בחיים אמרינן
עובר

ר' עובדיה מברטנורה פרה רבי אליעזר פרק ב תוספות יום טוב צד

ציונים

ב פרה שקרניה כחומר זה
מ"י פ"א מ"י פ"א מ"י
והננסת מ"י פ"א מ"י
היתה בה מ"י פ"א מ"י

הלוחי גרסאות

ב פ"א שישל דני
ונר"ד וכתב"ל שינפל

אליהו רבה

ב גלגל העין בו אין
פוסלין בפרה. ולא
שז אלא שז מלאו אחרת
כל מלא אחרת אין לוקחין
איהו שגלגל עיניה שמדון
כדתיא בתוספתא רמ"א
פרה שגלגל עיניה שמדון
אם אין פרה אחרת כיוצא
בה כשרה. כלומר אם
אין פרה אחרת כיוצא בה
שחיה כשרה כיוצא בה
ואין גלגל עיניה שמדון
היה זו כשרה. אבל אם
אין אחרת שחיה כשרה
ואין גלגל עיניה שמדון
אין זו כשרה.
כשרה:

ב יגוד. כשהשחרות אינו מגיע לזכרות * (היינו עלם התמו' במוך הקרנים וכך במוך הטלפיה. דזו היא קף הרגל. ויש צמודו של קרן כשהים וג' אלבעות. שאין זכרות מגיע שם, רש"י) דאי מגיע אין לה תקנה שאם יתחך שם יעשנה בעלת מוס הר"ש. משמח דגמ' פ"ו דזכורות ד' מ"ד: **והננסת** כשרה. כתב הר"ב שזה מוס בחדש ואינו מוס בזהמה שמאמר האל תמימה (היה עולה בדעתינו) שלמה בכל הדברים. והודיענו שענין תמימה שלימת האודם הרמב"ם. ועיין בפ"י הר"ב משנה ה':

ב פרה שקרניה ומלפיה שחורים. ואלין יגוד י). גלגל העין והשיניים והלשון אינם פוסלים בפרה (והננסת ה) כשרה. היתה בה יבלת (ו) וחתכה (י) רבי יהוד' פוסל רש"א כל מקום שנישל ולא העלה מקומו שער אדום פסולה (י"א):

שלמה מלאכת הוא עושה אותה בעלת מוס. ובערוך גרים יגוד כריש פי' ינסר כמו מגוררות: אינם פוסלים בפרה. פי' במראה. תניא בתוספתא ר"מ הומר פרה שגלגל עיניה שחורים אם אין פרה אחרת כיוצא בה פסולה: והננסת כשרה פי' בערוך ננסת קרה ודקה: כל מקום שנישל ולא העלה וכו' כך מ"מ: ולא העלה מקומו שער אדום פסולה הא אם העלה שער אדום כשרה. ור' יהודה פ"ל דאפילו עלה אדום פסולה לפי שאינו עולה בו אדמימות נמורה אבל הוא שער לקוי הראב"ד ו"ל בהשנות פ"ב

תפארת ישראל בועז

(ב) ולרמב"ם [פ"ב מאסומ"ו ה"ד וה'] רק בעלפוס אפי' נשאר קלת מהזכרות פסולה. אבל בקרנים רק בלא נשאר כיום מהזכרות פסולה מדהוה מוס. אמנם לא זכיתו לידע למה קפדין הכא בקרנים ועלפוס רק בשחורות ולא בלכנות וכמו בשערות [לקמן מ"ו]. והרי בתרווי"ו רק מאדומה תמימה ילפינן. ומ"ש הא מהל: ואפשר להממ"ם כך היא. ומינה ילפינן קרנים ועלפוס. אבל קרא משמע רק בשערות. תדע דאי מקרא הו"ל שינטרכו קרנים אדומות:

(ג) וכך איתא נמי בתוספתא אליבא דר"מ: אמנם לא הבנתי. דמי איכא בהמה נסה או דקה שאין גלגל עיניה שלה כולה שחור. וכך הוא ממש כל עינה. ואפשר להתנא מיידי מהקו הלבן שמקיף בשפת העין סביב. והקו ההוא עמין תחת ריסי העין. ובוה קאמר שאם כל העין שחור בלי קו הסובב הנ"ל יש לומר בו לכתחלה:

(ד) ובתב הראב"ד [פ"א משרה] העעם. מדל"א שיהיה עולה בהשערות אדמימות נמורה: ונ"ל דל"א ר"י גס בעלה בה שער אדום פסול. מדעב"פ ח"א שיהי' אדום נמור. לפיכך ספיר אפסר לומר דמה"ט ספיר קאמר ר"ש דדוקא בלא עלה בה שער אדום כלל פסול. אבל בעלה בה שער אדום לא חיישי' שמח אינו אדום כראוי: אולם ל"מ הי' כ"ל דלכאפי' עלה שם שער אדום פסולה. מדעב"פ ניטל קלת מבשרה. ואינה תמימה, ואפי' גדל אח"כ שוב יבלת במקום שנישל. עכ"ל כל נראה וגדחה אינו חוזר ונראה [כסוכה לג"ב] וא"כ ה"ה בחדק ממה בשר בשום מקום, וחזר וגדל והעלה שער אדום במקומו נמי פסול [ואפסר גס להראב"ד כך דמ"ש] רק התך לדלול דקק, אורחא גרסינן ובזין בו"ו הי' מיושב קלת. ויש

דמלחא נקט. ח"כ יבלת לרבותא נקטי' אף דמיותר לגמרי הי' ניישב בדוחק כיון שבזין מל"א ח"א להם לבה בלא רועים המשמרים אלמא דלא חיישינן שרבעה רועיה דחייש נמי להפסד שכרו כדאמר התם בגמרא: ב יגוד. לשון הר"ש ובכורות דף מ"ד מוקי לה משלוי' זכרות ובתוספתא נמי תניא ניטלו קרניה ועלפיה והזכר עמין פסולה ע"כ וכ"כ הרא"ש. ומשמע מלשונם דבין בקרנים ובין בעלפוס אם נחתכו עם הזכר פסול משום מוס וכ"כ תו"ט והכ"מ בהדיא. אבל בגמרא דכורות מוכח בהדיא דיש חילוק בזה בין קרנים לבעלפוס דקרנים שנחתכו עם הזכר אחר התם פסולין ואין נפדין עליהן שאינו מוס נמור. ובתלפיה פסולין ונפדין. והשתא הא דמוקי ההם מתני' דקתני יגוד משלוי' זכרות משום עלפוס מוקי לה דעם הזכר הוא מוס. אבל בקרנים דפסולין ואין נפדין כיון שאינו מוס דוקא בקדשי מוכח פסולין משום שאינו מן המזבח אבל בפרה י"ל דכשר. ולשון הרמב"ם פ"ב מהל' איסורי מנחה. יש תליים אחרים בבהמה שאין מקריבין אותה שגינה מן המזבח והכחוב אומר מבחר נדרין ואלו הם אן נגממו קרניו וכו' ע"כ. אלמא דמשום מבחר נדרין פסול. וכפרה י"ל דכשר ובתוספתא דתני בתרווייהו ניטלו עם הזכר פסולין ולא חילק. י"ל דבעקרו איורי. ועד"כ ע"ש. ועוד יש לתמוה על מה"מ ותו"ט שם שאם מגיע לזכרות אין לה תקנה ולשון זה משמע שיהא פסולה כיון שא"ל לתמוך. וזה אינו. דהא ב"ס דתני אפילו ארבע והמשוהן מפורות יתלוש וכו' הכ"מ ותו"ט דאינו מעכב אלא משום מראית עין יתלוש ובדלתי שכן הוא כיון דמן הדין כשרה דל"כ לא מהני יתלוש וממילא שאין תלישה מעכב וה"ה הכא יגוד מפני מראית עין וא"כ אם מגיע לזכרות לא יגוד וכשרה כמות שיהא. ולשון זה שאין לה תקנה אינו בלשון הר"ש והרא"ש והכ"מ ותו"ט מדעתם הוסיפו זה ואינו נכון: והננסת כשרה. פי' הר"ב שאין זה מוס בבהמה ע"כ והכי תנן פ"ו דכורות. וא"ת ח"כ מאי קמ"ל מתני'. כבר כתב הרמב"ם לפי שאמרת תמימה אשר אין בה מוס וס"ד דתמימה מכל דבר אף מה שאינו מוס ללמוס כתיב בהדיא אשר אין בה מוס קמ"ל דבר שאינו מוס אינו פוסל ותמימה בלודם הוא. ונקט ננסת דשכיחה וה"ה לשאר דברים דחשיב התם שאינו מוס: ר"י פוסל. אפילו העלה מקומה שער אדום. הרמב"ם פ"א מה"ט. וכתב הראב"ד העעם שאינו אדמימות נמור אלא לקוי ע"כ. ואינו מוכן כיון דלא אשכחן שיטור באדמימות דפרה מה נקרא אודם כדלכאמרי' ב"ס דהא דנדה וא"כ מנ"ל דלקוי פסול. ולולי דבריו ו"ל נראה דמיידי שתתך אחר לקויחה ויבלת קודם שחתכה היא מוס וס"ל לר"י דבשעת קיחה זריכה להיות תמימה ממוס כדדריש בתוספתא ויקחו פרה ולא שיקחו עולה ויגדלוה ופסקה הרמב"ם בחבורו. וס"ל לר"י דה"ה לענין מומין ונקט שיכידו לתקנו וה"ה שאר מומין שיהיו בשעת קיחה ועברו א"כ. ור"ש פ"ל דוקא לענין פרה דכתיב גבי קיחה דרש"י ובשעת קיחה תהא פרה ולענין שאר מילי לא איכפת לן: ר"ש אומר כ"מ שניטל ולא העלה

תוספות יום טוב פרה רבי אליעזר פרק ב ר עובדיה מברסגורה

ג יוצא דופן מן המין... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

חלופי גרסאות

ג ביה ה' חלופי גרסאות... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

תוספות חדשים

ג במשנה יוצא דופן... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

ג בתוי"ט ד"ה ואין זו... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

ג ואין זו בזה לבית... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

נתן

האמור בעגלה עשה שחר... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

ג יוצא דופן ואתנן ומחיר... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

מלאכת שלמה

איתיה בערוך ערך רקס... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

אליהו רבה

ג נתלה בזנבה עבר בה... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

יבין

פסול: (יב) כמו בשאר קרבן... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

ישראל

הכפול החבל השאר מדולדל... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

משנה

העלה שער אדום פסולה... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

אחרונה

והא דלריך קרא להכשיר... רוב עולות... אכל קשרה... זה הכלל...

תוספות חדשים
ה' בתוי"ט ד"ה ר"י
אומר כו' וכעת
הר"ש ולי' דיותר מוכח
לשון דלול לשימו כפירוש
דריי פליג ופסק כתיק
ולכן כשן מוכיחות אפילו
כשתי כוסות פסולות גם
לפי' הר"ש קשה למה
הביא רבי דברי ר"י
ואע"פ דגם בפ"א דל"ס
משה ע' פירש ג"כ הכי
אבל הכת"ם גם שם לא
ס"ל ובוד י' הלך בנייה
ודוק' (ממא"ס ח' ז"ל):
ה' תוי"ט ד"ה יתרוש
כו' ולא ל"ל פירוש
דל"כ ה"ל להרמב"ם
להביא כפירוש והוא לא
הביא רק דברי ח"ק ש"ח
דס"ל דלפניו ות"ק ס"ל
דל"ל לתוב גם לא שיק
בזה מל"ת עין כיון דמן
הדון כשר ובמקום ס'
זוה רק מ"ש הרמב"ם
דל"ת ראשון המכתיב
אע"פ ללא מוכח כמתיימן
רק ממתייח כשם ריב"ב
כ"ל דתי משום מל"ת
עין כיון שכן כתיב גומא
א' ולפניו עיקרן לא
רי"א ויבוא להשיר
בגוף שמורות וכל דברי
הרא"ד סג:

הרמב"ם ר"א אפילו בחוך כוס אחד. וכוס הוא עגול מן
הנשס. יש זה כלל מן השיעור בשטח אחד. ע"כ. הכוונה
שגומא היא דבר מועט מאד כשעור השתי שערות ולא יותר.
אבל כוס הוא שטח מה. ואל"ל שיבאר שיעורו כמה. שאין
לה שיעור אלא כל שהוא גדול
גומא המכילה ב' שערות בלבד
ואין מקום בזה למה שהלוגן הכ"מ
בפ"א מה"פ [הל' ב] שלא לתבאר
דבריו כמה הוא שיעור כוס אחד.
ע"כ. ומזה נראה ודאי דגרס אפילו
דר"י לאפלוגי אחא אבל בחבורו
פ"א מה"פ כתב היו זה שתי שערות
כו' בחוך גומא ח' או בחוך ב' כוסות.
ודקדק מזה הכ"מ שכובר דר"י לא
פליג וכדעת הר"ם * [ומ"ס הר"ב
שחיב אדם לומר כו' בפ"ק דעדות
משנה ג']:

לומר בלשון רבו. שרבו של רבי יהודה היה קורא לגומא
כוס הכי מוכח בתוספתא: מוכיחות. מכוונות וממוכות זו
בלד זו: ר"א אומר אפילו חמשים. כלומר אפילו עובא
וזן מפוזרות יתלוש. והלכה כתי"ק: אחר הנראה. היינו
אחר ראשן של שערות: אחר העיקר.
ואם עיקרן מאדים וראשן משחיר. ויש
בעיקרן שמאדים כדי שינטל כפי
הזוג. יגזוז ראשן המשחיר והיא
כשרה. אבל אם אין בעיקר
המאדים שיעור שיוכלו להנטל כפי
הזוג. פסולה אפילו לדברי חכמים.
שיעור שתי שערות האמורות בכל
מקום. היא כדי שיהיו ניטלות כפי
הזוג וכן הלכה:

אפי' ר' אפי' ה' מלינו ל' זה

בכמה מקומות ולאו דוקא ובר"פ י"ח דשבת נחתי טעם לשבת. ולא לא מיהא הרבה מאד לא ס"ל לר"ע. ומש"ה אחי
ר"א ואמר אפי' חמשים: יתלוש לאו לעיבא אלא מפני מראית העין הכ"מ: ה"ן זה ב' שערות כו'. וכן בחוך
גומא ח' הראב"ד וכן הסכים הכ"מ: אחר העיקר. כתב הר"ב ואם עיקרן מאדים כו' גזוז ראשן. דקדשי בדיק
הבית לא מחסרי בגיזה ועבודה מדאורייתא אלא מדרבנן ובפרה לא גזוז משום דלא שכיחא הר"ש. וגמ' הוא בפ"ג
דזכורות ד' כ"ה. ואיכתיב אימא דהוה דבר שאין מתכוין שאין כוונתו לגיזה. ומ"ס הר"ב שיעור ב' שערות האמורות
בכל מקום הוא שינטל כפי הזוג. וכ"כ הרמב"ם מהמנהיג י"ב דפ"ו דגדה ושם פי' הרמב"ם שהוא שיעור זומא מכולו
וכן מוכח מפ"י הר"ב במ"ד פ"ד דנגעים. אבל בנדה לא פי' כן וע"פ ותמה הכ"מ דהתם פלוגתא ופסקינן הלכה כדברי כולן
להחמיר. ואילו הכא דבאטו להכשיר היו להקל וכתב בשם הר"י קורקוס * (דלפסול ב' שערות שחורות בזה אמרי' הלכה
להחמיר אבל) בעיקרן מאדים די לנו שגליך שיעור המועט שלא יחשב כמאן דלית' אלא כל שיש שיעור שאנו קורים אותו שער
בקלם מקומות סגי כי לא נחמטט אלא מה שחשוב כחילו אינו. דאטו אם מתחלה היו שער זה. מי לימא דלא חשוב
שער ודאי שער הוא כו'. אבל תירון אחר שכתב דלא אמרי' הלכ' כדברי כולן להחמיר אלא לגבי בן זבא לא משמע כך
מלשנו שפירושו דהכא דהא כתב שב' שערות האמורות בכל מקום כו' ואותו לשון על בן זבא מחתיא התם:

בוסות. והן מוכיחות זו את זו (כו')
פסולה. ר' עקיבא אומר. אפילו
ארבע אפילו חמש, והן מפוזרות.
יתלוש בה). רבי אליעזר אומר אפי'
חמשים (כו'). רבי יהושע בן בתירא
אומר. אפילו אחת בראשה ואחת
בזנבה, פסולה. היו בה שתי שערות (כו').
עיקרן משחיר. וראשן מאדים. עיקרן
מאדים, וראשן משחיר. הכל הולך
אחר הנראה (כו'). דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים. אחר העיקר (כו'):

תפארת ישראל

עגול נקרא כוס [רב"א]. וקאמר ר"י דאפילו הן בכוס אחד
אף שאינן גומא ח' פסולה: (כי) שהי' שער ח' בכוס זה ושער
הב' בכוס אחר הסמוך לכוס הראשון. דהייט שב' הכוסות
הללו שבהן הב' שערות היו סמוכין זה לזה. פסול. ולא
מהני תלישה. וכולה אסקוקי מילהא דר"י היא. ולרמב"ם (פ"א)
מפ"ה) הך בבא ד"ה היא. ורבותא קת"ל דאפילו ב' כוסות
מהני מוכיחות: (בה) אע"פ דמפוזרות. א"כ אינן גדילות בכוס
ח' ואינן מוכיחות זא"ל ואפילו לר"י כשרות. אפי"ה יתלוש
מפני מראית עין. וז"ל דמדקאמר עלה ר"א אפילו חמשי'
ש"מ ב' ד' וה' דקאמר ר' עקיבא אינו לאו דוקא כבשאר
דוכתא. וכדקאמר רתוי"ט הכא. דל"כ ה"ל לר' עקיבא לתפוס
מספר הפחות או היותר מל'. אלא דוקא קטס ד' וה' ור"ל
דאפילו ד' נריך לתלוש. ואפילו ה' מהני תלישה. ומנה
דכפחות מד' ח"ל תלישה. וזיזמר מה' לא מהני תלישה.

יבין
אפי' נגר רצון בעלי.
הרי נשאה הולד
ונפסלה. אבל נלקתה
מכגעני. לא חיישי'
עשה בה מלאכה.
וכ"ש דלא חיישי'
ע"בעה. ואע"פ דגם
כל קרבנות מובה משם
ב' ק"ו גם מכגעני.
והיא חיישי' גבייהו
לו ביייה וכדומה דבר
הפוסלת למזבח וכ"ש
בנדה אפי"ה ס"א דוקא
בשאר קרבנות מובה
ה"ם מראין מחויקין
איכוד בשום מקום.
אבל פרה הרי מיניו
שפסטי חומר שיהיה
חששו בה להחויק בה
פסול בפסול פרות
הקודמין לענין הוואה.
וכדומא"ת התהום ועוד
בכבה עיניינן [כלקמן
פ"ג] אע"פ שכל הגך
החוקת פסול והששות
רהוקות מאוד היו.
להבי גם ענין לקיחתה
מכגעני ניהוש לפסול
כלעיל. קמ"ל דאפי"ה
לא חיישי' כד' משום
דבל"ל הכגעני נהיה בה
שלא יראנו ישראל.
ויספיד ממון הרבה שפי
ושפי מותרות כולאכתי
והנאת הרבעה [כע"ז]
בב"א]. ורא"ל ע"כ
ניהוש דילמא עלה עלי'
זכר מעצמו והיה
ניח"ל י"ל גם בהא
נוהר שלא להביאה

משנה

גומא והכא קרי לה כוס אלא כולה מדברי ר"י הוא ומיהו ליכא מאן
דפליג עלי' דת"ק לא איירי במוכיחות והרמב"ם כהכורו העתיק ג"כ
ברישא גומא. ובמוכיחות כוסות שאין דרכו לשנות לשון המשא והכ"מ
דקדק מלשנו דגומא וכוס אחד הוא ור"י לאו לאפלוגי אתי. ואינו
מוכרע דלדרכה אי הכל אחד הוא הי' לו לכתוב בתריוויה גומות דשמעי'
דס"ל גומא וכוס אחד הוא:

אחרונה
כ"כ שניו מראה לא פלגי ומיקרי תמימה באודם אלא בחר הנראה
חולין ובסמוך גבי עיקרן מאדים קי"ל כחכמים שאין הולכין אחר הנראה.
ויש ליישב דבגופה של פרה בכללה הולכין אחר הנראה אבל בשתי שערות
עומן הולכין אחר העיקר כדלשכתן כגעניס דגלי קרא דהולכין אחר
העיקר כדהנין פ"ד דנגעים מ"ד וילפי מהר"י כדמשמע ספ"ו דנדה שתי
שערות האמורות בפרה ונגעים וכו' וי"ל דהיינו פלוגתייהו דר"מ
וחכמים בסמוך דר"מ הלך אחר הנראה כדלשכתן גבי מפוזרות בגופה
של פרה ותכמים סוברים דשתי שערות גופייהו יפי' מנגעים:

פרה רבי אליעזר פרק ב

הלכתא גבירתא כללא דפרק ב

צו

[ולתרמב"ס בקרינים אינו פוסל עד שיאחזו השחרות כל הזכרות]. גלגל שסביב להעין תחת העפעף. ושניים ולשון. כשרין אף כשהן שחורות. וגם נכסת כשרה כמו שאר קרבן. ה' בה יבלת אפי' בלא עצם. אף דבשלא התכה כשאין בה עצם כשרה. אפי' כשהתכה. אפי' צמח שעור ארום במקום שחתכה. פסול. דא"א שיהיה השער ארום במקום התוחך כמו שאר שער הפרה:

משנה ג יוצא דופן. אתגן. ומחור. וכן כל המומין שפוסלין בשאר קרבן פוסלין גם כפרה: ג' מדות במשא הפרה: (א) עול ממש אפי' לא התכוון שתשא אותו. רק מרלא ה' לו מקום להניחו הניחו עליה כמניח ע"ג קרקע. נפסלה: (ב) משא אחר אפי' הניחה עלי' בכונה. והוא משא כבד. אבל ה' לצרכה לבד כשרה: (ג) אבל אם התכוון בעליה כשהניח עליה המשא גם לצורך עצמו אז אפי' הוא משא קל מאד. ואפי' צד א' לצורך הפרה. וצד השני לצורך עצמו נפסלה:

משנה ד משא שעלה עליה מעצמה כלי מיועת יד אדם. ואינה לצרכת וגם לא לצרכו כל שאילו נכשירה ניהא ל' בה. נפסלה: **משנה ה** ב' שערות שחורות או לבנות בגדולות כגומא א'. או אפי' כב' כוסות אבל הן כוסות בגדולות ול' נפסלה. ולא מהני כשיתלשם. ורק אם מקצת השער ארום והשאר שחור. הכל הולך אחר העיקר. שאם הוא ארום כשיעור לגווז כגון. יתלוש ראש השחור מהשער וכשרה:

מקום שזכר מצוי. א"צ דוקא במלאכה ממש. שנעשה מדעת בעלים. ודאי ניהל' להבעלים. שהרי בדים עושה. צריכין להך טעמא שנזכר בה שלא יפסיד ממונו. אבל לעלה עלי' זכר ודאי אין לחוש כלל מדהר"ל ס"ס ספק לא עלה. ואח"ל עלה דלמא לא ניהל'. ואע"ג דלקמן [במד' פסלין בעלה גם בלא ניהל'. ומשום דאי נכשירה ודאי יהא ניהל' היינו בודאי עלה. אבל בהשש עלה ודאי אמרי' דלמא לא הוה ניהל' שגלה מטעם אחר. ומה"ש נמי לא הויש' שמא שכת כרנגע והעלה ופירס פליתו עלי' לצרכו מדהר"ל נמי ס"ס. וכ"כ בין פרה ובין כל הקרבנות [חוי' מבכור ומעשר]. וכן כל המנחות באות גם מח"ל [וא"ח היכי אפשר. והרי נטמאו מטומאת ח"ל שגזרו על גושה ואזירה [כשבת ט"ב]. ואי"ל רבין דרק גזירה דרבנן הוה. לפיכך משום שזכר קרבן לא הששו. ליתא שהרי בנסכים מצינו דחייש' בהו לטומאת ח"ל [כמגילה כה"א] ודוחק לומר דרק בין ושמן גזרו. מדהן לחין וא"צ הכשר. וכדאשכחן כה"ג שגזרו בכל משקין שיצמאו כלים מה"ס [כשבת י"ד]: אלא נ"ל דהכא מיידי בודאי לא הוכשר. דאז אין בה חשש שנמארה כטומאת ח"ל. א"צ אפי' ספק הוכשר. עכ"ל הר"ל ספק ספקא. שמא לא הוכשר. ואח"ל הוכשר. אימא שלא ניהל' בהכשירה. ובאין אף מן החדש [במנחות היינו אחר הקרבת ב' הלום [במנחות פ"י מ"ו]. רק קמ"ל אף דישן מובחר טפין. חוי' מהעומר וב' לחם שאינן באין רק מא"י ומן החדש דוקא:

מ"טנה ב קרני פרה או טלפים שחורות. אם אין השחרות מגיע גם להזכרות שבתוך הקרן והטלף. יגוד השחור וכשרה

ר' עובדיה מברטנורה פרה שבעת ימים פרק ג תוספות יום טוב

פרק ג א שבעת ימים בו' מפרישין כהן השורף את הפרה. דכתיב צפ' מלואים (ויקרא ה) כאשר עשה ביום הזה לזה לזה ה' לעשות לכפר עליכם. ודרשו רבותינו לעשות זה מעשה פרה לכפר עליכם זה מעשה יס"כ. שהכהן האורף את הפרה וכ"ג העובד ציה"כ טעון פרישה ו' כמו שהיו טעונים אהרן ובניו צו' ימי המלואים דכתיב (שס) ומפתח אה"מ לא תגלו ו' ימים. והיו מפרישין אותו מלשמו שמה יבא על האשה ותמלא נדה.

פרק ג א מפרישין כו' מניחו. כתב הר"ב ומפרישין אותו מלשמו כו' ותמלא נדה עמ"ס ציה"כ יומא: **הבירה.** כתב הר"ב אית דאמרי כו' פלוגתא דאמוראי והזכרתי צפ"ז דפסחים משנה ח' כי קם ובמקומות אחרים סתבתי שם חפס כמאן דאמר כל המקדש וכ"כ הרמב"ם: **לפונה לשרפת הפרה.** **מפרישין כהן השורף את הפרה.** מביתו* (ללשכה שעל פני הבירה) צפונה והבועל נדה עמא ו' ימים ולא יוכל לשרוף הפרה: **הבירה.** אית דאמרי כל המקדש

מלאכת שלמה כבדיתא בפסחים פ' כילד זולין דף ע"ה וביומא פ"ק דף ח' מורה: **פ"ג א שבעת ימים וכו'.** ות"ק דר' יוסי היינו ר"א כדמוכח

מלאכת שלמה כבדיתא בפסחים פ' כילד זולין דף ע"ה וביומא פ"ק דף ח' מורה:

הפארת יבין פ"ג א גזירת הכתוב הוא שפרישוהו מניחו. מדילפינן גז"ש ממלואים. שהפרישו לאהרן ולבניו קך. וא"ת עכ"פ למה מפרישין אותו מלשמו. דכתיב דבעל קרי אכזר בכל סר הבית (בומא ס"ז ב'). עכ"פ הו"ל להפרישו עם לשמו למחילה שה' תחת סר הבית. שהרי מחילות לא נתקדשו עם [שין תוס' יומא לפונה

יבין ישראל ד"א ד"ה מניחו]. אפי"ה לא עשו כן. שמה אחר שיבעלוה תמלא נדה למפרע. ויהיה עמא ז'י (מדה פ"ג מ"ג: ב) ר"ל ללכס שהיה בעזרה מול מזרח של בית"ק. וי"א דלכס זה צד הבית הימני. דהיינו חוץ לעזרה. מול מזרח של מקום פטוי צד הבית שהיה נקרא בשם צורה [שין תוס' יומא דכ"א ד"ה ומא"י: לפונה

משנה אחרונה פ"ג א שבעת ימים קודם לשרפת הפרה. ומן שרפתה צפ"ז כאלר כמ"ס הרב ריש מס' שקלים: **מפרישין.** פ"י הרב דממילואים ילפי' והכי אמרי' כרפ"ק דיומא ריב"ל מתני תרתי לעשות זה מעשה פרה לכפר זה מעשה יס"כ ור' יוחנן דמתני הדא וס"ל דפרה מעלה בעלמא הא אמר התם דמאס ר' ישמעאל אמר נמי דמתני תרתי ומתעב התם דר' יוחנן גופי' נמי סבר כר' ישמעאל להלכה דהא ח"ל ריש לקיש לדידך דילפת ממילואים וכו' וכן פ"י רש"י שם דף ו' בהא דאמר למה מפרישין חי לר' יוחנן כדלית ליה חי לר"ל כדלית ליה ופי' רש"י לר"י דיליף ממילואים לר"ל דיליף מסיני משמע דר"י ממילואים יליף אלא ר"ל דיליף מסיני כל היכנס למהנה שכינה טעון פרישה כו' לדידך דפרה שאינו במהנה שכינה ל"ל פרישה מעלה בעלמא. ולא ידעתי למה תמה במהנה למיך על הרמב"ם שכתב דפרישה זו היא קבלה מתעב רביו וזהו דלא כר"י ור"ל דאינו אלא מעלה ע"ש ולע"ד מוכח כסוגיא דר' יוחנן נמי ממילואים

משנה אחרונה ועוד ג"ל שהתו' הקשו למה מפרישין שבעה בשעה בני שאם תמלא לשמו נדה יטבול בשביעי וישרוף הפרה לטבול יום כשר בפרה. ותירלו דע"י מטומאה דאורייתא אינו כשר ע"ש והרמב"ם ספק דאפילו טבול יום מטומאה דאורייתא כשר שכתב בחבורו פ"א שמעמחין אותו בשך ומטבילין אותו ולס"ו קשה קושית התו' ולמ"ד ממילואים ילפי' ניהא דבלאו ספק נדה טעון פרישת שבעה כדכתיב ממילואים ופתח אהל מועד תשבו שבעת ימים והיו פרושין עם מנאותיהם כדכתיב תשבו משמע דמתנה לוי' היו ובעל קרי אכזר במהנה לוי'. ובתוס' ישנים הקשו כן למה הולך לומר משום ספק נדה תיפוק ל'י מדכתיב תשבו ונדחקו ליישב. מ"מ חי ילפינן ממילואים ניהא טפי דלמ"ד משום מעלה קשה דבשעה בני כדפי'. והר"ב סב' דממילואים יליף וכתב נמי טעמא משום בועל נדה אינו אלא לרווחא דמילתא וגם הרמב"ם כתב כן לרווחא דמילתא כיון דממילואים יליף ל"ל טעמא דמאס בועל נדה ח"כ משום דאיכא למידחי ולתקן כסכרת תוס' ישנים הולכין לזה. ודע דכמ"ד דייק דהפרשה לא מעכבא מדקמתי נ"ב

ציונים
א שבעת ימים יומא ג'
ב וע' תוס' תלין ט'
ג פ"ג ס"ב. ללשכה ט'
ד פ"ג ס"ב.
חלופי גרסאות
א השורף את הפרה מין כל נד"ב ונד"ג מין עליו כל.
ב

ר' יוסי יוני יומא *

תוספות הרשים
א הרע"ב ד"ה וביה אבן
כו' שלא ידלוהו בה .
משמע דבני מעלות הם
אלו מעבד דלי לא גרסינן
אלא הכהנים יש טעם אחר
ויל' ואמר עטבל יום
יקחו שלא תלמדך לטערה
רבה . ולזה נמשך ממנו
הכלים אשר יקחו טומאה:

אלוהו רבה
א מכל שבע חטאות
שרויו שם . גרסינן .
והיינו דקמי' לקמן לא
מלאו משכב וקמ"ל דשבע
אית מעבד דלי לא גרסינן
הכא שבע . מאי לא מלאו
מכשכ דקמי' נטר הכי
שבע מאן דכר שביח .
אלא גרסינן הכא שבע
וסתמא כ"י מחיר דלמיר
תמש מנפול ויחיל דלי
רכנן האמרי שבע מעורא
ויחיל ויחיל תשע חטאות
והא דמזין עליו מכל
השבע חטאות מעלה פשו
נה אימא הלי פרה עטבל
בשורות עמי מהאי . ובכל
יום היו מזין עליו . מכל
השבעה משום הלי טמאה
וגמלא מוזה כל השבעה
מהאי דכבר טעי' :

חידושי בריה"ח
א במשנה תיש"ח ד"ה
צפונה כו' אכל
שתחא ג"כ כו' עכ"ל
ענין ער . הסוף ונראה
דרש"י לטעמי' שפירש
ביומא דף ב' שהיה
במקצוע צפונית מורחה
לכן יהיה טעם ג"כ על
מורחה אבל להרמב"ם
שלא כתב במקצוע
או אפשר לא היה
במקצוע והלשכה
היה הכל בחול וכן
כתבו שם דף ב' הג"ל
התוספות ד"ה צפונה
מורחה וא"כ איך שהיה'
היתה ע"כ במורחה של
עורה אף שלא היתה
במקצוע ע"כ לא היתה
אלא במורה העורה
וק"ל :

צפונה

מורחה . כתב הר"ב כיון דחטאת היא פי' רש"י
בריש יומא דחטאת נקראת כחטאת למי נדה חטאת
היא . ומ"ש הר"ב וחסות טעונה לפון פירש"י חטאות הקריבות
במזבח נחטות בלפון ולא שזו טעונה לפון שפרי היא נחטות
בהר המשחה ע"כ . ואלו יטעך לפון
הרמב"ם בפירושו והעירו שזה אשר
זיה האל ית' בשחיבתה בחון . הוא
מפני אשר נחטת בלפון . שזה הלפון
מוטעה . וכך הוא בגמ' שחיטתה
בפון אכל נכח פני אהל מועד

הזכירה להודיע שהוא ממין אותה אשר נחטת בלפון ע"כ . ומ"מ
פדיין לא שמענו אלא טעמא דלפונית אכל שתחא ג"כ מורחית .
וז"ל שמענו בו טעם ובגמ' (ריש) יומא וחסות טעונה לפונה
וכתיב בה אל נכח פני אהל מועד תקינו לה רבנן כו' ופירש"י
זכתיב בפרה אל נכח פני אהל מועד בהזאת דמה שהוא עומד
בסר המשחה ומחכין ורואה פתחו של היכל שהוא בכותל מורחי .
ע"כ . אכל הרמב"ם הלא ראית שמפרש אל נכח פני אהל מועד
שהוא בעלמו להזכרה זו שזו החטאת היא ממין חטאת שהקריבו בפנים . וכן בתבירו ג"כ בפ"ב מה"פ לא יהיב טעמא אלא
על הלפון וע"פ דרכו פי' הר"ב . ומ"ש הר"ב כי היכי דיהוי לה היכרא לדעת שהפרש שם כדי להטיל עליו עבודת פרה
הקרויה חטאת וטעונה מורה וישם לב להיות זריז במעשיהו זכר עבודתה רש"י (דיומא שם) : **ובית** אבן היתה נקראת .
פי' הר"ב שכל מעשיהו היו בכלי גללים כו' שאינן מקבלין טומאה כדתנן רפ"י דכלים וכתבו התי' דיומא (שם ד"ה שכל)
דדוקא באלו ז' ימים של שרפת הפרה היו מעשיהו באלו הכלים דוקא . אכל בשעת קדוש הא חן בפ"ה בכל הכלים
מקדשים ואפילו בכלי גללים כו' ואדרבה חסם משמע דטפי פשיטא לו דבשאר כלים מקדשים מהכלי גללים כו' וכלי גללים
כו' אינטידין ליה כדפי' שם הר"ב . ומ"מ הר"ב והיו מטמאין הכהן כו' כדתנן לקמן מ"ו . ומ"ש הר"ב כדי שלא יזלגו בה לומר
הואיל וטבול יום כשר בפרה ח"ל להיות זריזין בה בשחיבת טהרה לכך עשו בה מעלות הרבה לטהרה . רש"י שם :

מכל חטאות שהיו שם . פי' הר"ב *יוס ראשון מזין עליו מאפר פרה אחת ויוס שני מאחרת כו' . כ"כ הרמב"ם בפירושו
וזה עליו כל יום מאפר פרה . וזאת האפר אשר הוה עליו בכל יום אשר לפניו . ע"כ . כלומר שבכל יום הוה
מאחרת אשר לא הוה ממנה בימים שלפני זה היום . ומה שמכריחם לפרש כך נ"ל מדתנן לקמן מ"ה לא מלאו משבע
כו' ואי איתא דהא דתנן הכא ומזין כו' מכל חטאות כו' דהיינו בכל יום ויוס מזין מכל החטאות שהיו שם . א"כ לא ה"ל למיטני
כלל לא מלאו מו' כו' דמהיכא חיתי שהיו לריבין לשבע דהא לא תנן אלא מכל חטאות שהיו שם יהיו שבע או שש או פחות
אלא ודאי דהא דקמי' הכא ומזין כו' מכל חטאות היינו דבר יוס ביומו מחטאת אחת ומזן כל ז' ימים א"כ לריבין שיהיו ז'
* דל"פ הני' שכל פרה ופרה היו עתנין קח למשמרת . מש"ה

מלאכת שלמה
בפי' רע"ל כי היכי דנהוי לה הכירא פי' רש"י וז"ל כי היכי דלהוי הכרא לדעת שהפרש שם כדי להטיל עליו עבודת פרה הקרויה חטאת
וטעונה

המקדש קרוי צירה . כמו שנאמר אל הצירה וגו' : צפונה
מורחה . טעמא דמפרישים הכהן השוקף את הפרה ללשכה שהיא
לפניית מורחית . כיון דחטאת היא וחטאת טעונה לפון . תקינו
ליה רבנן בלפונה מורחה . כי היכי דנהוי לה היכרא : ובית
אבן היתה נקראת . לפי שכל

צפונה (י) מורחה . ובית אבן היתה
נקראת (י) . ומזין עליו (י) כל ז' הימים (י)
מכל חטאות שהיו שם (י) . ר' יוסי אומר
לא

הפרה . ומטבילין אותו מיד להוליח מלזן של לדוקים שאומרים
במעורבי שמש היפה נעשית . תקינו לה רבנן מעלות יסירות
כדי שלא יזלגו בה : כל ז' הימים . של ימי הפרישה : מכל
הטאות שריו שם . מכל הפרות שנעשו מימיו' משה רבינו
ועד אותו זמן . *שכל פרה ופרה היו נותנין קח למשמרת .
ויוס ראשון מזין עליו מאפר פרה אחת . ויוס ב' מאחרת .
ויוס

(* דל"פ שכל .
וכן בתבירו ג"כ בפ"ב מה"פ לא יהיב טעמא אלא
על הלפון וע"פ דרכו פי' הר"ב . ומ"ש הר"ב כי היכי דיהוי לה היכרא לדעת שהפרש שם כדי להטיל עליו עבודת פרה
הקרויה חטאת וטעונה מורה וישם לב להיות זריז במעשיהו זכר עבודתה רש"י (דיומא שם) : **ובית** אבן היתה נקראת .
פי' הר"ב שכל מעשיהו היו בכלי גללים כו' שאינן מקבלין טומאה כדתנן רפ"י דכלים וכתבו התי' דיומא (שם ד"ה שכל)
דדוקא באלו ז' ימים של שרפת הפרה היו מעשיהו באלו הכלים דוקא . אכל בשעת קדוש הא חן בפ"ה בכל הכלים
מקדשים ואפילו בכלי גללים כו' ואדרבה חסם משמע דטפי פשיטא לו דבשאר כלים מקדשים מהכלי גללים כו' וכלי גללים
כו' אינטידין ליה כדפי' שם הר"ב . ומ"מ הר"ב והיו מטמאין הכהן כו' כדתנן לקמן מ"ו . ומ"ש הר"ב כדי שלא יזלגו בה לומר
הואיל וטבול יום כשר בפרה ח"ל להיות זריזין בה בשחיבת טהרה לכך עשו בה מעלות הרבה לטהרה . רש"י שם :

מכל חטאות שהיו שם . פי' הר"ב *יוס ראשון מזין עליו מאפר פרה אחת ויוס שני מאחרת כו' . כ"כ הרמב"ם בפירושו
וזה עליו כל יום מאפר פרה . וזאת האפר אשר הוה עליו בכל יום אשר לפניו . ע"כ . כלומר שבכל יום הוה
מאחרת אשר לא הוה ממנה בימים שלפני זה היום . ומה שמכריחם לפרש כך נ"ל מדתנן לקמן מ"ה לא מלאו משבע
כו' ואי איתא דהא דתנן הכא ומזין כו' מכל חטאות כו' דהיינו בכל יום ויוס מזין מכל החטאות שהיו שם . א"כ לא ה"ל למיטני
כלל לא מלאו מו' כו' דמהיכא חיתי שהיו לריבין לשבע דהא לא תנן אלא מכל חטאות שהיו שם יהיו שבע או שש או פחות
אלא ודאי דהא דקמי' הכא ומזין כו' מכל חטאות היינו דבר יוס ביומו מחטאת אחת ומזן כל ז' ימים א"כ לריבין שיהיו ז'
* דל"פ הני' שכל פרה ופרה היו עתנין קח למשמרת . מש"ה

מלאכת שלמה
בפי' רע"ל כי היכי דנהוי לה הכירא פי' רש"י וז"ל כי היכי דלהוי הכרא לדעת שהפרש שם כדי להטיל עליו עבודת פרה הקרויה חטאת
וטעונה

יבין
כך . שזו חטאת שמה יזלגו כ"ע בה ובמעשה טהרה שבה .
לשכי תקנו בה כמה מעלות שמכרו בפרקין : (ה) מאפר פרה .
מחשש שתא קודם שהפרישוהו נטמא בטומאת מת ולא נודע לו :
(ו) של הפרשתו . מיהו שבעה לאו דוקא . דביום ד' של הפרשתו
לא הוה יוס . משום דבו לא ביום ג' של טומאה ולא ביום ז' של
טומאה איכא לספוקי . שאם יוס ה' הוא שביעי לטומאתו .
א"כ יוס אחד לפני הפרשתו ויוס שלישי לטומאתו היה . והרי
לא הוה בו עליו . ומה מהני שזיו עליו השמא . הרי הזאת
שביעי בלי שלישי או איפכא לא מהני מידי [קידושין ס"א] . אולם
מפני שכל"י גם בשבת לא הוה עליו . דהזאת אינה דומה שבת .
מדמתו כמתקן גבירא [בפסחים ס"ז מ"ג] . להכי התכוונו להפרישו
ביום ד' בשבע . כדי שייגע יוס ד' של הפרשה בשבת . ולא
תהי' נדחת ההזאה רק יוס אחד מימי הפרשתו : (ז) דמכל פרה
שעו

אחרונה
דמעבדא כמו במילואי' כדאמר בגמ' ואמאי חני מתקנין מוכח דמשום מעלה :
ומזין עליו כל שבעה . וז"ל דבשלה ימים אחרונים לריך כמי עבילה
בכל יום כדן כל הזאת שביעי טעונל בו ביום וה"ל דהא
עבילה בזמנה מנה . וה"ה משכבו ומושבו וכליו לריבין כל הזאות הללו :
ועל

יבין
(ג) לפונה כדי להזכירו . דאף שהפרה נעשית בחון . חטאת
קרוי' רחמנא . והרי חטאת טעונה לפון . ולהכי אף בזו יהיה
נזהר בקדושתה כחטאת ממש . אמנם יהדו לשכתו בקרן לפניית
מורחית . להזכירו ג"כ כל שעה מעבודת הפרה שהפרישוהו
לעשותה . מדעשתת במזרח המקדש [קולות מ"ט] . ועל ידי ז'
הזכרות האלו יהי' נזהר מאד בקדושתו וטהרתו ביותר :
(ד) שכל הז' ימים היה הכהן משתמש שם רק בכלי אבן
שאמקט"ו [כרפי' דל"ג] . וגמלא שאין בהם חשש שמה נטמאו
משולם ולא נזהרו לטהרה שזו יפה . אולם כל זה עשו . משום
שהלדוקים היו אומרים שהפרה לריכה שמעשה דוקא טהורים
גמורים . אכל אנו קבלנו הלממ"ם שכשרה להעשות בטבולי יוס
וכדי ללא לגררו כ"ע אבתרייהו לדוקים שכפרו בחורה שבע"פ .
לכן עשהו דוקא בטבולי יוס וכקבלתו . אכל מדהקילו בה

משנה
גבי יו"כ ומתקנין לו כהן אחר ולא תני מפרשין . ומאי דפסק הר"ב
לקמן רפ"ד דפרה כשרה אף כהן הדיוט א"כ משום שמה תמלא נדה
גיכא עיובא דאם תמלא נדה יקחו לה כהן אחר דהפרשה לא מעבדא
ע"כ דהפרשה משום מעלה בעלמא לכתחלה . ולמ"ד ממילואים ג"ל

על פניו של יוה"כ... על פניו של יוה"כ... על פניו של יוה"כ...

אליהו רבה

ועל של יום הכפורים... ועל של יום הכפורים... ועל של יום הכפורים...

משנה אחרונה

ועל של יו"כ לא היו... ועל של יו"כ לא היו... ועל של יו"כ לא היו...

משה קחני לא מלאו מו' כו' בנ' וכו'. כתב הר"ב תרומתו על טבילה בזמנה מלאה דכתיב (כמדבר י"ט) והוא הטמור על הטמא ביום השלישי וזיום השני (ומטאו ביום השני) וכנס בגדיו ורחץ במים ועל כרחק הא דהדר כתב ומטאו ביום השני לאלו משום הוזה

כתיב דהא כתיב כבר ואי משום לאשמעי' הוזה בזמנה מלאה ליהדר נמי הוזה לשלישי בדהדר הוזה דשביעי אלא על כרחק משום ורחץ אלטרך לאשמעינן דתקף להוזה טבילה. וש"מ דטבילה בזמנה מלאה. רש"י וסו"ס פ"ק דיומא ד' ח' (ד"ה מקשינן). ומ"ש הר"ב וכל יומא כו' שמה היום יום ג' לטומאתו. דאף בשלישי שמה טעה אמת קודם פרישתו נטמא. רש"י *ומ"ש הר"ב

הא ק"ל הוזה שבות ואין דוחה שבת במ"ב פ"ו דפסחים. מסקינן בפ"ק דיומא דף ח' דמפרישין ליה דרביעי בשבת כי היכי דנחמיה רביעי שלו בשבת וכתבו הרמב"ם בפ"ב מה"פ (הל' ה'): [ב מפני קבר התהום. כתב הר"ש וכל טומאה רלוה כו' בכמה דוכתי דמס' אהלות פ"ו ז' ט' ט"ו ושאר דוכתי. ומ"ש הר"ב וכל לשון טומאת התהום כו' ולשון הר"ש כל שם קבר

ומצויים לשון ספק ומכוסה הוא כהיום הזה שאינו גלוי : ומצויים

לא היו מוין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד (ה). ר' הנינא סגן הכהנים אומר על הכהן השורף את הפרה מוין כל שבעת הימים (ו) ועל של יוה"כ לא היו מוין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד : ב הצרות היו בירושלים בנויות ע"ג סלע (י) ותחתיהם הלול (י"י) מפני קבר התהום

ויום ג' מאחרת : בג' ובז'. לפרישתו וזין ס"ק וזין רבי יוסי תרומתו סבירי לכו טבילה בזמנה מלאה וקא מפלגי בהוזה אי מקשינן לה לטבילה אי לא ס"ק מקיש הוזה לטבילה והוזה בזמנה מלאה וכל יומא משבעת ימים הראשונים איכא לספוקי שמה היום יום שלישי לטומאתו

והשלשה האחרונים כל יומא מספקין שמה שביעי. ורביעי לא בני הוזה. דלאו בשלישי איכא לספוקי ולא בשביעי איכא לספוקי. שאין הוזה בשביעי עולה משום הוזה שביעי עד שיה בשלישי שלפניו. וכל ז' לאו דוקא דע"כ הא ק"ל הוזה שבות ואין דוחה את השבת. ור"י לא מקיש הוזה לטבילה והוזה בזמנה לאו מלאה. הלכך לא בני הוזה אלא שלישי ושביעי בלבד.

ור' הנינא סגן הכהנים נמי כרבי יוסי ס"ל הוזה בזמנה אינה מלאה. והכהן השורף את הפרה מעלה בעלמא הוא כי היכי דלא לגזלו בה מפני שהיא נעשית בטובל יום : ב בנויות ע"ג הסלע. לור החלמש שניכר שהיה שם מחלאת ברייתו של עולם. ואעפ"כ החמירו לטעות תחתיו חלל מפני קבר התהום. שמה יש תחתיו קבר ואין לו למת אהל חלל טפח וטומאה שהיא רלוה בוקעת ועולה לפיכך היו בזנים אותו ע"ג כיפין שאפילו יש קבר תחתיהן. החלל מפסוקין. וכל לשון טומאת התהום שצנמ' לשון ספק ומכוסה הוא כהיום הזה שאינו גלוי :

מלאכת שלמה

טעונה מורה וישם לב להיות זריז במעשיה וסדר עבודתיה עכ"ל ו"ל : בפי' רעז"ל דלאו בשלישי איכא לספוקי ולאו בשביעי איכא לספוקי שאין הוזה שביעי עולה משום הוזה שביעי עד שיה בשלישי שלפניו. אמר המלקט זה הלשון ליתיה בפי' הר"ש ו"ל אח"כ דקדקתי בפי' רש"י ו"ל שם יומא ו"ל ולא בשביעי איכא לספוקי שאם היה שביעי לטומאתו הרי יום אחד לפני פרישתו שלישי לטומאתו נמצא שלא הוזה בשלישי והוזה שביעי בלא שלישי אינה כלום ע"כ : וביר פ' שני דהלכות פרה כתוב דרביעי בשבת הוה מפרישין אותו כדי שיהול רביעי שלו להיות בשבת שהוזה אינה דוחה את השבת והרביעי אינו לריך הוזה ע"כ : בפי' רש"י ו"ל דמשום דטובל יום כשר בפרה וכו' : וביר פ"א דהלכות עבודת יום הכפורים סי' ל' כתב ואם חל יום שבת בשלישי או בשביעי שלו דוחין את היייה ע"כ :

ב הצרות היו בירושלם וכו' ר"פ שני דסוכה מסיים ר' יוסי אומר ממקומו היה משלל וממלא מפני קבר התהום ופי' רש"י ו"ל שם מפני קבר התהום שמה יש כאן טומאה ע"כ. וקשה לע"ד לפני פירושו שפירש טעמיה דת"ק דאמר ירדו לתוך המים ומלאו משום דקסבר מלוי בעינן ולא שישלל כהכל כמו שאכתוב בסמוך ה"ל לפ' כאן טעמא דר' יוסי דס"ל לשלול כהכל קרי מלוי. ואי הוה גרים בהדיא במולתיה דר' יוסי מפני קבר התהום כדמשמע מלשון ח"כ אמאי לא פי' טעמא דת"ק הפך ממש מטעמו של ר' יוסי הא מדר' יוסי נשמע טעמו דת"ק ו"ל ע"ד : בפי' רעז"ל מפני קבר התהום שמה יש תחתיו קבר ואין לו למת אהל חלל טפח וכו'. אומר המלקט כך הוא לשון רש"י ו"ל שם ר"פ שני דסוכה וגם לשון הר"ש ו"ל וקשיא דאמאי נקטי לפרושי משום דאין שם אהל חלל טפח דהא אפילו יש שם חלל טפח הקבר מטעמא בזהל

תפארת

שעשו מימות משה ואליהן. הגיעו שלוש מאהרה בחיל שבהר צבית למשמרת [בלתי פקוד]. וקאמר הכא שכל יום מו' ימי הפרשתו היו עליו מכל אפר ואפר של כל הפרות שנעשו מאז מימי משה ע"ה (א) : ח) מ"ק ס"ל דמקשינן הוזה לטבילה דמלאה שתיים בזמנה. ה"ל הוזה של כל ג' ימים הראשונים שיש בכל א' מהן ספק שמה יום ג' לטומאה הוא. וכן בג' ימים האחרונים שיש בכל א' מהן ספק שמה יום ז' לטומאה הוא. לפיכך לריך טבילה. וכיון דהוה בג' א'. חף דג' ח' של לא מקשינן הוזה לטבילה. וכוון דהוה בג' א'. חף דג' ח' של טומאתו כבר היו מקודם לית לב בה [ואנן קי"ל דגם טבילה בזמנה לאו טעם רק בשם משע סו"ר. רש"י י"ד ק"ז ס"ק ג'] : ט) כתי ס"ל דלא מקשינן הוזה לטבילה. ואפ"ה בפרה מוין בכל יום. משום מעלה כדי שלא יולאו בדקדוק טהרתה [כיומא דהיא] : י) הוא לור שבקרקע משעת ימי בראשית שבמקום כזה ודאי משע רחוק הוא שיהיה עמון בתוכו קבר ממת (ב) : י"א) תחת הבתים. דחששו

ישראל

פ"ג (א) כך כתב הרמב"ם [פ"ב מפרה] וכן כ' גס רב"א. וזה דלא כהר"ש והר"ב שכתב שכל יום הוה עליו מפרה אחרת. וק"ל על זה. וכי אפשר כן. והרי משנתנו אמרה שמוין עליו מכל החטאות שהיו שם. והרי לכ"ע רק ז' ימי הוזה היו. דכיום ד' לפרישתו לא הוזה עליו [כיומא דה"ב]. ולכ"ע לקמן [מה"ה] היו שם יותר משע חטאות. והכי אמרינן לקמן לא מלאו משבע וכו'. וא"כ כיון שהיו לריבין להוות עליו מכל החטאות בו ימי הפרישה ח"כ הוזה דמהחטאות שהיו ימירות על ימי הפרישה מתי עבד לכו. ויש לדחוק דהא דקאמר תנא דהוה עליו מכל החטאות לאו דוקא. אלא ר"ל מכל הפרות האפשריים. בהו' ימים. הוה עליו. אכל לעולם הוה עליו בכל יום רק מפרה א'. ורן אמת דמשנה ה' משמע קלת כפי' הר"ש והר"ב. דקאמר לא מלאו משבע וכו'. וק' אכתי שבע מאן דכר שמי' דנשטרך להוות משע. אמאי דסמין אמאי דקאמר במשנתנו דמוין עליו כל ז' ימים מכל חטאות שהיו שם. והיינו כהר"ב דמוין עליו כל יום מפרה אחרת [אפ"ה כמו לעיל ל"ד ה"ג הכא]. אבל אעפ"כ אין בכל דקדוק זה בדאי לתרן תמי' גדולה דק' לדברי הר"ב. דהרי כל הוזה הללו שמכל הפרות. ה' רק משע שאפילו יש מהן שלא נעשו כהכשר בדקדוק כתיקונא. אפ"ה לא ימלט שאחת מכל החטאות כתיקונה היתה הרי לא הוה מכל א' רק הוזה א'. והרי הוזה א' בלי השנייה לא מהני

גלי שום פ"ג. ואם כדברי רבותינו הג"ל. מה האעילו הכמים בתקנתן. כלום. ויש ליישב בדוקה : (ב) ונ"ל דלהכי לא בנו הבתים ע"ג כיפין כהכנס [לקמן מ"ו] דהרי גם בתים היו רגילין לבנות כן [כנענים רש"י ב]. אפ"ה עטו כן

שדות דוב כה

ציונים

ומביאין שנים ע' חס' ו' יודו מ' ט' ס' כ"ה

חלופי גרסאות

ב ומגלות שם מ"ג ט"ז ט"ח

תוספות חדשים

ב תוי"ט ד"ה ומגלות בו כדתנן בפ"ה ופ"ט בחוספות שפתו וז"ל כע"ז לוי בשעת קידוש או בשעת הוצאת ל"ו או לרקע. עכ"ל. דמשמע דמצי' קשה לגי' אף דמצי' בקידוש, מ"מ נוסף כהנה ליקמן פיק בתל:

אליהו רבה

ב ומביאים שוורים וע"ג דלתות. ואף שוורים שאין כריסן רחבים שהיו יושבין על הדלתות וכ"י פליג וסבר שלא היו מביאין דלתות אלא שוורים וכריסן רחבות כדתיירא בתוספתא ומביאין שוורים וע"ג דלתות ומתניקות יושבים עליהן רבי יודיה אומר לא היו מביאין דלתות כל עיקר מפני שדעתו של תנא נסה עליו שמה יוליא ראשו או אחד מאבריו וישתאף בקבר התהום אלא מביאין שוורים הגללים שריסן רחבות והתניקות יושבים על גביהן:

ראשון לציון

ב תוי"ט ד"ה ומגלות היו את בנין כו' אכל לדברי התוספתא שאכתוב במ"ד ט' פ"ן יפ"מ:

קבר התהום וטומאת התהום וכו']: ומגדרות קס את בנין. כתב הר"ב עד שיהיו בן ח' שני' ולא יותר שלא יראו קרי תוספתא. הר"ש וכתבו התו' (פרק בתרא) דזכרים דף קי"ג (ד"ה ומביאין) חט"פ שהיו התנוקות עמלים בנדב ויולדות. לא היו חוששין אלא לשומרן מטומאה מת דבשי הוצאה. ומטומאה הולא מגופן כגון בעל קרי ע"כ [*אכל לדברי התו' שאכתוב במשנה ד' (ד"ה רע"א) אין נראה כן וע"ס]. ועוד כתבו (ד"ה ומילואים) וז"ל וקלח חימא מה מעיל מלוי זה שהיו ממלאין בתנוקות דמוף סוף בעינן איש בשעת קדוש שמתנין האפר צמי' (כדתנן בפ"ה משנה ד' ומהוצאה לא קשי' כמ"ס משנה י' פ' בתרא) וזכרים פ"ב דסוכה מירכו די"ץ דמה שהיה יכול לתקן מתקנים. משום מעלה דכולה מלחא מעלה בעלמא. ע"כ. ותמיהני דבהדיא תנן במתני' דלקמן הוא נוסף ומקדש וט"ק לא פליג אלא כשעלו מן הגולה. וכן ראיתי להרמב"ם שפ"ב מהלכות פרה כתב ומטבילין היו התנוקות שממלאין ומקדשים וכו'. ולכן כ"ל לתרן דשאני קדוש דהכא כיון דכל עלמא של ההוצאות הללו לא היו אלא משום הספק שמה נטמא דמי לא עסקין אפילו בכהן המוחזק בטמור. ונדע שהרי משום כך למ"ד הוצאה בזמנה מורה לריך שיהי עליו כל השבעה. לפי שבספק עומאה עסקין ולא בודאי כלל. נמלא שמדבריהם הוא שלריך הוצאה והס' אמרו להוות אף הם אמרו שהקדוש חסגי ליה בתנוק: ומביאין שוורים. כשהיו רוצים לילך ולמלאות מים חיים מן הגלות. רש"י בפ"ב דסוכה (דף כ"ה): שוורים. פי' הר"ב שריסן רחבה כדי שלא יהיו כו' מאהלות כו' [*דאדם המאהיל על המת עמא כדתנן רפ"ג דאהלות אכל השוורים חוללים. דב"ח מאהיל ומויך כדתנן רפ"ו דאהלות]. וא"ת דהכא מהלך הוא ובפ"ג דחגיגה משנה ד' דתנן שבגילי אין כאמיס על טהרת יין ושמן פי' הר"ב לפי שרצועת ארץ כותיים מפסקת בין גליל ליהודה וא"א להביא

ומביאים נשים שעוברות ויולדות שם. כל אלו מעלות יחרות פשו בה כי יכני ללא לגלוי בה מפני שהיו עושים אותה בטבול יום: ומגדרות שם את בניהן. עד שיהיו בן ח' [שנים] ולא יותר שלא יראו קרי: ומביאים שוורים. שריסן רחבה כדי שלא יהיו רגליו של חיטוק היושב עליהן. מאהלות על הארץ מפני קבר התהום: ועל נביהן דלתות. ועוד זאת מעלה ימירה כדי שלא יהיו רגליו של חיטוק מאהלות על הארץ: וכוסות של אבן בידם. שכל מעשה הפרה בכלי גללים וכלי אבנים הגיעו

התהום י' ומביאים נשים עוברות ויולדות שם י' ומגדרות שם י' בניהן י' ומביאים שוורים י' ועל נביהן דלתות ותנוקות יושבין על נביהן י' וכוסות של אבן י' בידם. הגיעו

באהל דין תורה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפ' שני דהלכות טומאת מת סי' ט"ו והר"ם ז"ל עלמו הביא רחיה לומר שהקבר עלמו עמא באהל אפילו שלא כנגד המת כמו שכתבו התו' בפ' הן גדול וגו' דף נ"ג שכתב הראב"ד ז"ל בהג' ס' בפ"ו דהלכות טומאת מת סי' ד' יחא קת שכתב דעיני הקבר יו ב' ג' מרות שאם יש במקום רטובה עמא מרובע חט"פ שהטומאה ממעטת ההל' והרי היא כטומאה רטובה עמא ועולה ומטמאה באהל כמו כן מטמאה כל שבידו כמגע וזהו קבר סתום ואם יש עמא פניו חלל אינו מטמא באהל אכל עמא כל שבידו כמגע ואם אין במקום הטומאה עמא מרובע וזו היא עומאה רטובה עמא ועולה ומטמאה באהל ואינה מטמאה כמגע מלדידה ע"כ בקינור: ובית יוסף כתב ב"ח סי' רכ"ד בשם התו' ורבינו יעקב בעל הטורים שכתב בורה דעה סי' שפ"ב דהאידיגא שאנו קוברים בקבר שאין

מלאכת שלמה ביציאתו פותח טפח אלא כולו סתום אפילו יש בו אור טפח כל כנגדו עמא על התורה ע"כ בקינור: עיור כפי' רש"י ז"ל ומגלות ס' את בנייהם עד שיהיו בן שמה שנים ולא יותר וכו'. ועל גביהן דלתות בתוספתא ר' יהודה אומר שורים שריסן רחבה כדי שלא יהיו רגליו התנוקות יולאין ומיעמאין בקבר התהום ופי' הר"ם ז"ל הפ' הישן מסקינן דקסבר ר' יהודה שלא היו מביאין דלתות כל עיקר מפני שדעתו של תנא נסה עליו שמה יוליא ראשו או אחד מאבריו וישתאף בקבר התהום אלא מביא שוורים המצריים שריסותיהן רחבות ע"כ: וכוסות של אבן כג"ל: ירדו ומילואים פי' רש"י ז"ל דסבר האי תנא דמלוי מים ביד בעינן ולא שגול כחבל ותוס' ז"ל חלקו עליו ריש פרק הישן שהקבו דבבולו סתמי מוכחי במס' פרה שהיו מוליכים חבל כדי למלאות ואפילו נתמלא הכלי מאליו משמע דכשר המילוי כשקוי' ששכלע אין ממלאים בה היתה כו' כלי והכרה ממלאין ועוד חניא בתוספתא

יבין (י) לחשאו אולי בהקרקע שחתה הלור עד התהום עמון שם קבר והיא עומאה רטובה ותהיה בוקעת ועולה לעמא האדם שכנגדה למעלה. אכל כשהי תחת הטיה שאדם שם הלל מפסיק. אין הטומאה שלמטה בוקע רק עד החלול ולא למעלה מתנו: (ג) נמלא שלא יהי' צבילים שום חשש שנתמא מת עלמו. וכל זה רק למעלה בעלמא: (ד) עד שיהיו בשעת עשיית הפרס פחותים מצני ט' שנים. כדי למנוע מהן גם חשש טומאת קרי. ואע"ג דהרי בל"ז היו לריכין להסבילן קודם עשיית הפרס. מדנקמאן אמתותיהן בשעת לידה [כה"ג גמ"ד]. וגם בל"ז היה לריך לטבול מדריכו של חיטוק לטפח באשפה שבתר שנתווי' שם שרשים מתים של הח' שרשים המסתאין [כשהיה ס"ג מ"ח]. וא"כ גם אם היו רואין קרי. היו נטהרים בטבילה הריא. אפ"ה שמדורו בכל יכלתם מטומאת מת ומטומאה היוצאה מנפשו בכל מה דלאשפר: (ט) ששופין שאין כריסן רחבה. פדע דאל"כ למה סיס לריך דלתות (ג): (טו) על הדלתות כשנסעו למלאות מים לקידוש (ד): (י) שאין מקט"ו: מעי

יבנה ה' וס' לא היה מקום סלע אכל כאן היו יכולין לכוור מקום סלע: ומגדרות שם את בנייהם. לא היו מביאין יותר מכן ח' למה יסעו להביא בן ט': וע"ג דלתות של עץ היו מפסיקין עומאה ומקבלי עומאה מדרכן מה שאפשר לתקן מתקנין. אכל אין לומר דלוי כהן עומאת אהל דכל היוצא מן העץ אין מטמא עומאת אהל. או אם נקוי כנטיית אהל כמ"ס ר"ס דאהלות. אכל דלתות אלו עמאין עומאת אהל וא"כ היו עמאין את התנוק. אזי לאו משום דפשוט ניטאו. ויותר נראה דדוקא דלתות קתני שהם מוטלים

ב באו לתר בבית מדרש

תוספות חדשים

ב תוים ד"ה שוריים כ"ו שהרי אפשר בו' וכל דלא קשה מיד דהא גזרו אף על חז"ל אף ע"ג דאיכא חז"ל בין הקרקע כדאיכא במיר דף כ"ה דפליגי רבי ורבנן כ"ה תיבס ומגדל דהס סתומים מכל לדון אבל בקרון ובספינה ובאסקריא מודים דעמא וא"כ ה"ס גבי שוריים ע"ג וד"ק (מתהורגת וז"ל):

ראשון לציון

ב בהר"ב ד"ה קלל כד קטן תרגום וזכה על שמהם ט"י עיסל"מ:

אליהו רבה

ב ובפתח העזרה ויהי מתוקן קלל של חשאת. כפתח עזרת כחוספתא בלא לשער היולא מעורת גנים לחיל וקלל של אבן היו קבועים כחיל של עזרת גנים וכיסוי של אבן נחלן בחיל והיו דקתי בשלש פרקין אחד יתן בחיל היינו דך כפתח העזרה:

משנת אהרונה

מיוחדים להיות קבועין ומחזירים לבנינוסיעתא לשיעת הרמז"ב רפ"א דבליים של העשוי לקרקע אין מקבל טומא' אפילו אינם מחזרים: ובר של רחלים כרפ"א דחולין אמרי' לשון חכמים רחלות וכן רחלים הכא דקתי ובר שייד עמי לשון רחלים וכן כס"ה דבכורות: ב וקשרין חבל ונראה דהקשרין כשרין בכל אדם ולא דוקא בתינוק' שהיה המקל והחבל אין מקבלין טומאה כלל ועיין במשנה ע' וא"ש דר' יוסי אמר הוא נטל ומקדש. ופי' הר"ב איש עהור. והרי לא נזכר במשנה איש עהור אלא על אחד מן הקשרין קאי. אבל דברי הר"ב ל"ג דהא לר"י לא היו קשרין כלל וזכרם כתב איש עהור אלא ודאי חתיקין קאמר הוא נטלו וכ"כ הרמב"ם בחבורו ימ"ש

אזנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה: ירדו. תנוקות הללו לחוך נהר שילוח: ומלאו. ממנו מים לקדש מי חטאת שמזין על השורף את הפרה כל ז' ובחוך הנגר ליכא לספוקי לקבר התאים דלא עבידי דקברי כנהרות: רבי יוסי אומר. מעל גבי השורים היו משלשים חבל ומזלזלים למי' ולא היו יורדים לחוך השלוח ואין הלכה כרבי יוסי: ב באו להר הבית. התנוקות שעל גבי השורים עם הכוסות מלאים מים: בפתח העזרה. של גנים הסמוכה לחיל: דיה מתוקן קלל של הטאת. כלי שמונה צו אפר חטאת מכל פרה שהיו שורפים כדכתיב (כמדנר י"ט) והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: קלל. כד קטן. תרגום

הגיעו לשלוח. ירדו י"ח ומלאום ועלו וישבו על גביהן. ר' יוסי אומר ממקומו היה משלשל וממלא י"ט: ב באו להר הבית כ' וירדו כא'. הר הבית והעזרות תחתיהם חלול מפני קבר התהום. ובפתח העזרה כ"ה היה מתוקן קלל של הטאת כ"ה. ומביאין זכר של רחלים כ"ה. וקושרים חבל בין

דפ"ו דגזיר דף כ"ה) אי לאו משום דא"ל זרוק לא שמה אהל. וכתיב עוד להטו' פ"ק דערובין דף ל"א שחירלו בשם הרשב"א דלחכות ע"ג שורים לכ"ע הו' אהל וא"כ כ"ש שז"ל הא דפרישית דחיישין שמה יוליו לחוך דאל"כ הא אפשר להביא מגליל ליהודה אלא שחירולא זה אינו עולה לדברי הרמב"ם שכתבתי ברפ"ו דחלהות. דמשם הביא הרשב"א ראייה מדרבך ע"ג [כלי] גללים אינו חוץ ש"מ דס"ל אהל זרוק לא שמה אהל דאי שמה אהל כשנתן הגדבך ע"ג כלי גללים אמאי לא יהא חבוב אהל להפסיק והא כלי ע"ג ע"ג נעשה אהל להפסיק כשאינו מקבל טומאה כגון שידה תיבה ומגדל למ"ד שמה אהל וקתי סיפא נתון על דבר שיש בו רוח חיים דחוץ משמע דבענין זה הו' אהל לכ"ע. ע"כ. ואני כהבתי שם בשם הרמב"ם דלחוף אין כלי גללים שוים לשידה תיבה ומגדל ולפיכך ראייתו אינו ראייה: ירדו תנוקות. ל' הר"ב לחוך נהר שילוח כו' ובחוך הנגר ליכא לספוקי כו' וכך הם דברי הרמב"ם ולדבריהם ר"י אפילו בחוך הנגר חיים. אבל מדברי התו' פ"ב דסוכה [משמע] לא שירדו לחוך הנגר אלא חלל הנגר על שפתו שכתבו דרבנן סברי משום ההוא פורחא לא חיים לקבר התהום ור"י חיים:

ב ובפתח העזרה. פי' הר"ב של גנים הסמוכה לחיל [שכחיל היה הקלל של חטאות כדתנן בס"פ וא"ת והרי החיל חולה מע"ג היתה כדתנן במדות פ"ב משנה ג' וא"כ למה באו לשם עד פתח העזרה] זה מתיישב בל' החוספתא והביאה הר"ש וזהו באו לשער היולא מע"ג לחיל וקילובים של אבן היו קבועים בכוחל מעלות של ע"ג וכסויה' של אבן נראות בחיל ובחוכה אפר מכל פרה ופרה שהיו שורפים שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת. ע"כ. ועמ"ש בס"פ: קלל. לשון הר"ב כד קטן וכדה וכו' ואע"ג דסתם כד של חרם הכא ודאי דאל אבן כדתני' בחוספתא' דלעיל ואל תתמה שכן במשנה ג' פ"ה חנן נמי קלל וכחז הרמב"ם דאפשר לפ' בשל אבן חבל הרחב"ד בפ"י משנה ה' פ"ו דעדיות מפ' דקלל הוא כלי שאינו מקבל טומאה. ומסיק דמסתברא דלהכי איקרי קלל ל' קליל. ולא כדברי הערוך שמביא

מלאכת שלמה ורבנן דרבנן סברי משום ההוא פורחא לא חיישי' לקבר התהום ור' יוסי חיים ע"כ: אבן הר' שמאון פי' כפי' רש"י ז"ל. ונלע"ד דתוס' לא היו גרסי במלמיה דר' יוסי מפני קבר התהום מדלא הקשו משם לפי' רש"י ז"ל

תפארת ישראל יבין

י"ח) החיטוקות ירדו מהנהמות לחוך הנחל. דשם אינו מלאך שיהיה טומאת מה קטן בקרקע שתחת המים: י"ט) דס"ל כ"ד לעשותה בטרה בלי שום חשש: ב) דלאחר שעלו החיטוקות שוב על השורים. חזרו עם כוסות המים שבדידון להר הבית. דכל שאפשר להזרז חיישין גבה גם לעומתה שאינה מלאויה: כא) דבהר הבית שהיה כולו חלול תחתיו וכדמסיק. שפיר היו יגולו החיטוקות לירד ולעמוד ע"ג קרקע ואפי"ה ישארו בטרתן: כב) שבין החיל לעזרת גנים. חוף להפחה שביניהן: כג) שאלל וסמוך והוא היה מתוקן להעמיד שם כד אבן גדול. שהיה מחזיק חלק ויבואי' האפר לחצר אסור עומא מת לכנס [כפי' א"ח]. אפי"ה כיון דרק מדרבנן אסור שם. וגם משום שחך מהחיל לא הו' מקום להכניס לכל כך טומאה. דהרי עכומו' ועמא מת נכנסין עד החיל. להכי לא העמידו הכד שם. מיהו אע"ג דמדלורוייתא רשאי עמא מת לכנס חוף שער נקיר שבין עזרת גנים לעזרת ישראל. עד הריעות של עזרת ישראל [כפי' רש"י דגלים פי' מ"ג]. אפי"ה העמידו הכד קודם הכנסו לעזרת גנים. משום הרחקה מליחור דלורוייתא. ואע"ג דבמקום שהעמידו הכד היו מלאוים גבוי'. דרשאים לכנס עד שם. אפי"ה לא חששו שיעמאו האפר. דהרי קבול יוס איש פוסל בפרה [כפי' רש"י ס"א פתח]: ב) שרגיל לרגל בכה כשיכוסו:

משל ומקדש מ"י ר"ט ד"ה

תוספות רע"ק

ג מקל ומסבך ד"ג סקל מסבך : חילופי גרסאות

ג תוי"ט ד"ה כרי שיראה וע"ש דגמלא ערוכה ה"ה :

חידושי מהר"ח

ג תי"ט ד"ה וזרקו בו וא"ת מאי ב"מ כו' עכ"ל. ויש לדקדק שתירוצו אינו אלא על הא דקמי דברי הח"ק כפתי שלעמוד נעשה כדברי הח"ק. אבל מה שכתב הרע"ב הלכה כר"י למאי ב"מ דהא כשיבא הגואל לא יאמר שאינו מהורין מפני שאנו שמים ובוברח לעשות כדברי הח"ק דגם ר"י לא פליג אה"ק אלא משום שסובר דבשעלו מן הגולה היו בתי מהורין. וכל לוישב דג"ש התי"ט ועוד מצונו נמשך אהא דלעיל והכל אחר דהא דכתב לעיל הוא תירוץ על דברי ח"ק ועל הא שפסק כר"י הוא מה שכתב ששבת דינים שנהגו בו. ור"ע שח"ק עשו כן בכל הפירות וזכר הפרה שעשו כשעלו מהגולה ולר"י כיון שלא הוצרכו לעשות בראשונה לא עשו כן בבית שני כלל :

שמביא בערך קלת' תרגום וכדה על שכמה ע"כ : ומסבך. ונ"א או מסבך וכן העתיק הערוך. ופי' מל' נחשו בסבך : וזורקו הר"ב ופסק ע"ג השוורים. וכן ל' כשעלו מן הגולה היה כדמסקי וזכותו פעם לא היו יורדין * [כמו שאפרש] דירדו דהנן ברישא לא מיירי כשעלו ומ"מ דוחק לומר כן. דסיפא לא מיירי בירדו דומיא דרישא ועוד אמאי לא ירדו דאטו במקדש ראשון לא היו נעשית הר הבית והעולות חלולים מפני קבר התהום. ומיהו בזה י"ל שעד שלא בדקו מפני הכוגי נבוכדנצר. לא היו מחזיקים בטערה היו לריכוס שלא ירדו. אבל הרמב"ם לא הזכיר שיפלו על השוורים. וכך כתב ויפול לפניו ויקהו וישליכוו במים. חס כולו לכל יגע באפר הפרה כו' כי שמא הוא טמא ויטמא. לפי שאפר הפרה יטמא ויפסיד ע"כ. וירצה לומר שאע"פ שזה האפר ע"כ לריך שיקהו בידו. הנה תקנו מה שיכולים לתקן כדי שלא יגע באפר. ומ"מ הר"ב שלא הוצרכו לעשות כן אלא כשעלו מן הגולה. וכשהסריב נבוכדנצר לא הסריב אלא התקרה אבל הכותלים הגיה הר"ב כלו' וסם בכותלים היה האפר מונח וזכור בקוללים כדלעיל בתוספתא. וא"ת ולמאי ג"מ הני מאי דהוו. י"ל דכשיבא הגואל ואלוהו ויראנו אפר פרה. שהרי דרשו על ויקחו אליך שגרמנו לו דשך לעד עונדה כמו שהזכיר הפייטן ואנחנו טמאים לנפש אדם ולא הועהרנו כי לנו אין אפר פרה ונדע מעכשיו כדת מה לעשות. ועוד מליטו שגמלו דינים שנהגו דוקא קודם בית הראשון בסוף זמנים : כד"י שיראה על פני המים. דג"ש גמירי מהדדי עפר סוטה ואפר פרה. רש"י פ"ב דסוטה דף ט"ז ועיין ספ"ד (כפי' הר"ב) : * [ר"י א' טו'. כתב הר"ב והל' כר"י. וכ"כ הרמב"ם וכל' משום דתשובתו נחת היא ללא גזרו טו' :

בין קרניו. וקושרים מקל ומסבך בראשו של חבל כ"ה) וזרקו י"ו) לתוך הקלל י"ו) ומכה את הזכר ונרתע לאחוריו כ"ה). ונוטל כ"ש) ומקדש ל' כד"י שיראה על פני המים י"א). רבי יוסי אומר אל תתנו מקום לצדוקים לרדות

בטערה היו לריכוס שלא ירדו. אבל הרמב"ם לא הזכיר שיפלו על השוורים. וכך כתב ויפול לפניו ויקהו וישליכוו במים. חס כולו לכל יגע באפר הפרה כו' כי שמא הוא טמא ויטמא. לפי שאפר הפרה יטמא ויפסיד ע"כ. וירצה לומר שאע"פ שזה האפר ע"כ לריך שיקהו בידו. הנה תקנו מה שיכולים לתקן כדי שלא יגע באפר. ומ"מ הר"ב שלא הוצרכו לעשות כן אלא כשעלו מן הגולה. וכשהסריב נבוכדנצר לא הסריב אלא התקרה אבל הכותלים הגיה הר"ב כלו' וסם בכותלים היה האפר מונח וזכור בקוללים כדלעיל בתוספתא. וא"ת ולמאי ג"מ הני מאי דהוו. י"ל דכשיבא הגואל ואלוהו ויראנו אפר פרה. שהרי דרשו על ויקחו אליך שגרמנו לו דשך לעד עונדה כמו שהזכיר הפייטן ואנחנו טמאים לנפש אדם ולא הועהרנו כי לנו אין אפר פרה ונדע מעכשיו כדת מה לעשות. ועוד מליטו שגמלו דינים שנהגו דוקא קודם בית הראשון בסוף זמנים : כד"י שיראה על פני המים. דג"ש גמירי מהדדי עפר סוטה ואפר פרה. רש"י פ"ב דסוטה דף ט"ז ועיין ספ"ד (כפי' הר"ב) : * [ר"י א' טו'. כתב הר"ב והל' כר"י. וכ"כ הרמב"ם וכל' משום דתשובתו נחת היא ללא גזרו טו' :

מלאכת שלמה ס"א מקל משוכך : ונוטל ומקדש. פי' ונטל מן האפר שקלט המקל ומקדש כלומר שנטל ונתן מן האפר על המים שבכוסות שיעור שר"ה

ג מקל ומסבך פי' או מסבך ובערוך נראה דגרים כהיה או מסבך :

מלאכת שלמה

ס"א מקל משוכך : ונוטל ומקדש. פי' ונטל מן האפר שקלט המקל ומקדש כלומר שנטל ונתן מן האפר על המים שבכוסות שיעור שר"ה

תפארת ישראל

בועז אמרין כפירוש [עירובין ד"ל ע"ב] דר' יהודה ס"ל אהל זרוק שמי' אהל. ואת"ל דכוונת רבותינו דהך תנא דפליגי על ר' יהודה וס"ל דאהל זרוק לאו שמי' אהל. מודה כהא לר' יהודה שפירש דהיה שוורים עם כרם רחבה. עכ"פ קשה הלכתי אהלכתא. דאין קו"ל דמניחין דלתות על השוורים [כרמב"ם פ"ב מפרה]. ואין גופא קו"ל נמי דההולך בדרך העממים בשורה תיבה ומגדל נטמא. דאהל זרוק ומגדל שנה' כלים. אמרין דכשהו כלים לא שמי' אהל. רק כן כשאר כלים. ששעין אהל לטמא כל שתחתיהו ולא לטמא. דהיינו להוק בין עומאה לטברה. ואע"ג שכן מחזיקין מ"ם ואמקט"ו. עכ"ל הרי גם כלי גללים ואכנים. ג"כ אמקט"ו. ואפ"ה מדהן כלים נעשין אהל לטמא ולא לטהר [כרפ"י דהלות]. ורק כשכלי שמחזיק מ' סאה מונח במקומו נעשה אהל אף לטהר [כלעיל רפ"ד]. אבל הכא בהדלותות שאינן כלים לפיכך דוקא במונחים ע"ג ארס או ע"ג כלי המקט"ו. נעשים אהל לטמא אבל לא לטהר. אף שהדלותות בעלמא אמקט"ו. מדהן תשמישי קרקע [כפי"א דכלים מ"ב]. עכ"פ מדנתמכין מאלרס וכלים שמקט"ו. דיון כאלרס וכלים גופייהו [כרפ"ו]. משא"כ כשמונה הדלת ע"ג בהמה. שגם היא אמקט"ו. וגם חוץ אף נעשה שמהלך ולא נח [וכעדר רפ"ק] להכי אף נעשה שמהלך בשעת זריקה מחשב אהל גמור. בין לטמא כל שתחתיו ובין להוק בין עומאה לטברה. וכן מבואר ג"כ [בהלות פ"ו סוף מ"ה]. אבל אי"ל כיון דרגלי השוורים נוגשים בקרקע. להכי לא מחשב הדלותות שע"ג כאהל זרוק. ליתא דלדרכה כל עיקר פלוגתא כרבי מנחמו. אבל בשעף בחזיר ממש לכ"ש אהל. וכשמונה כמקומו או אפילו נגרר ע"ג קרקע לכ"ש שמי' אהל [ועיין תוס' נזיר ר"ה"א ד"ה והתיבא ורמל"מ רפ"א] דעומאה ל"ה ועוד ל' לומר. וא"ת פכ"פ כיון דככה"ג דלתות ע"ג שוורים חוץ בפני הטומאה. א"כ למה אמרין כתיבנה [פ"ג מ"ד] דאין מביחין נכדים מגלילי מדהיה רטוטה מחושבי כותים מפסיק בין גליל לא"י. ומקשינן התם. ולייתנינה בשורה תיבה ומגדל. ומשני דס"ל אהל זרוק לאו שמי' אהל. ולפי דברינו ק' דה"ל לאיתנינה דלתות ע"ג שוורים. ואת"ל דהתם שאני. דמדלחיר ארץ ו' העמים מקיף לכל דל. לא היו מהי דלתות. ורק שיהיה וכו' מדסתמו' לכל דל סד"א דלהי. לולא שעתא דאהל זרוק לאו שמי' אהל. וכן תי' בהמת בתום' חדשים. במח"כ ליתא. דא"ל הו"ל להעמיד ו' דלתות ל' רוחות ויאגדס יחד ולא היו כלי ואמקט"ו. וחוללין שפיר בפני הטומאה. דכמו שהדלת התחתון חוץ בין הטומאה לטברה. כ"כ הדלתות שגללדיס. וא"כ יכול שפיר להביאן דרך הרטוטה בקודש. פ"כ אין דלתות מפסיקין הרי יש להלך טובא. ד"ל דשלתא כ"ח במ"ס מדע"כ לא מהני מלוואי טומאה. [כפ"ח מ"ו] ו"ל דבקודש התניח

י' עובדיה מברטנורה פרה שבעת ימים פרק ג תוספות יום טוב צמ

ציונים

גלה הוא מתי...
לא היו עושים...
ה' לא מצאו...
אלהיו רבה

אלא הוא נוטל ומקדש...
והוא דכתיב...
ה' לא מצאו...
אלהיו רבה

תוספות רע"ק
ד במשנה ולא חתא על...
כחב הרמב"ם...
כ"ב ח"ל תימון...
למלאות ולהיות...
כגלים תימון...
על כהן זה...
כסן אחר עד...
לש מעשה כהן...
כלים שטוהרו...
וכ"ל שטוהרו...
לא יתעסקו...
אחיה עד שיעבדו...
וכל הדברים...
יתירה כפרה עכ"ל

לרדות. למשול בנו בדברי שחוק והסול דסגני ר' יוסי כשעלו בני הגולה היה בהם עהורים שטוהרום באפר הפרה שהורירו עממם לבצל והעלו ממנו עמם ולא נטמאו משום ארץ העמים ולא גזרו עומאה על ארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה. לפיכך היה אפשר שאיש טוהר יהיה נוטל את אפר הפרה. ולא הורכו לזכר של רחלים והלכה כר"י: ד לא היו עושים חטאת ע"ג הטאה. א"ס טוהרו עלמן לפרת חטאת אחת ואירעה פסול לא יעשו אחרת ע"ג ז'. אלא לריכה שימור כבהמלה: ולא תינוק ע"ג תינוק. שאם היו צ' טינוקות א' נשמר לפרת חטאת וא' נשמר סתם אגב זה התינוק אבל לא לנורך פרת חטאת. לא מחסר האי אגב האי: צריכים היו תינוקות להוות. ואע"ג שכמרו כל השמירות הללו חיישין לדמא חייהי עורב כוית מן המת ודא עלייהו. וכל הכי נעולות יתרות ניכהו: לא היו צריכים להוות. לטומוחא מת לא חיישי' אבל טבילה היו לריכים לכ"ע שמה נטמאו בשרץ. והלכה כר"ע: ה לא מצאו משבע. משום דאמרן דמכל חטאת

לרדות יב) אלא הוא נוטל ומקדש...
ד לא היו עושים לא חטאת על גבי חטאתידי [ד] ולא תינוק ע"ג חברו לה) וצריכין היו התנוקות להוות יב) דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר לא היו צריכין להוות יז): ה לא מצאו משבע לה) עושין משש. מחמש. מארבע. משלש. משנים. ומאהת יט). ומי

מלאכת שלמה
שיראה על פני המים: ה משלש משתים מאהת כ"ל.

משנה אחרונה

ד ולא תינוק ע"ג חבירו. פי' הר"ב תינוק אחר שנשמר אגב זה ולא לשם פרה ע"כ. ולע"ד לא יתכן דאפילו לשאר עהרות בעיני כוונה וק"ל עבל ולא החוק כללו לא עבל ומאי קמ"ל בפרה. והרמב"ם בחבורו כתב תינוק שטוהר להוות על כהן זה אינו מזה על כהן אחר עד שיעבול לשם זה: וצריכין היו התינוקות להוות למיתני בקירה ה"ל למיתני התינוקות לריכין הזאה. ויראה דתיי האי לישנא לאשמעינן להתינוקות הס ג"כ המזין כמ"ס הרמב"ם שמזין קתם על קתם וכן על הכהן האורף: ה משתים ומאהת וכלו מלאו ח' מחתת ח"א דש' חס' עומדת לעד כמ"ס תוי"ט מ"ג ויתכן דהיינו דלתי מ"ג עשאן. דלמאי כ"מ לידע מי עשאן אלא דקמ"ל דהראשונה עשה מהס וא"ל ח' אלא יונא ממה: ה

התמירו דנס מלהבנים אינו מילי [ובוה יש ליישב קת הל"ע של תוס' מגינה כ"ה ד"ה שוין] מש"כ הכא אמאי ויתמירו בלחות שמתליין בכל מקום. ומ"ס בודק. וי"ל דשאי נפכים לבלל מאור' וחשבו שמה לא היו ניהרים בהן יפה בהיותם על אדמה עמאה שגם אוריה עמא מש"כ פרה כל משאי' ע"י ב"ד. והן יהיו נוהרים בהולדים שלא יעו א"ל לחון: (ה) וי"ל דחון ר"ל שיהיו המים צבור מתחתית הכום עד למעלה על פני המים אלא ר"ל ע"פ מה דאמרין [פוטע עו"ב] דלאחר שנתן האפר לתוך המים מזהו לערב קאמר הכא שיתן כל כך אפר במים עד שאם יערב אה"כ האפר בהמים יראה האפר על פני המים. א"ג ר"ל שיתן כל כך אפר לתוך המים עד שכשישם האפר לתוך המים. יראה פני פני המים האפר המונח בשולי הכום ולאפוקי בשהי' האפר כל כך מעט עד שכשישם לתוך המים יאבד במשעו ולא יראנו עוד וכן משמע מדברי הר"ב [פס"ד]: (א) ואע"ג דרק הזאה כשרה ע"י קטן [כפי"ב מ"י]. אבל קידוש הרי בפירוש חנין [פ"ה מ"ד] דפסול ע"י קטן. ודו דגם במלוי פסק הרמב"ם [פ"ט מפרה] דפסול ע"י קטן. והכא הי' תרומתו המלוי והקידוש ע"י קטן. י"ל התם בוודאי עמא. מש"כ הכא שכודאי הכהנים והמתעסקים טוהרים גמורים היו. וכל דקדוקים ששעו היו רק לפרסם חומר עהרה. לכן בחרו עפי בשנויים שא"ל בהן להסתפק בשום פקוק ספק עומאה. בהכהן ובהאפר ובהמים ובהכלים ובהמלאים ומזין. מדהיה הכל רק להכירא בעלמא בהך ניכר עפי: (א) ולרה"ש והר"ב כל פלוגתתן הוא רק האיד עשו בני הגולה כשעלו מכבל בימי עורא. שהיו כולן עמאי מתים. ולא היו יכולין לעשות פרה

לומר דני' ימי הזאה ואח"כ ג' יטקות שהתמשו רק כלי אכן. דלתי מה שיעלו חממם נקאתן להוותם ג' ו' הרי בני יחזו ויחמשו כלים שיש בהן ספק עומאה מת. ולהר"ב שכ"כ דלהי האוס ג' ו' חמש שמה הביא עורב כוית מת באויר חרותם והאהל עליין. זה תמוה. דאפילו ימא כל ימי עליהם עורב פס כוית ממת נכשען [שאנן]: ויש לחוש מדדרך תינוקות לעספה באשפה שמזוין שם מת' שריים השמאים [נקדושן ד"ס ע"א] וחזרו ונטמאו. לפיכך היו נוהרים שוב להטבילין בהחרותם ה"ל באותו יום שהאיבה קדם לכתן לשאוב המים: לה) דאלעיל קאי. דקאמר דמזין עליו מכל חטאות שהיו שם. ולהכי קאמר הכא לר"מ דס"ל דרק ז' חטאות נעשו בזמן בית ראשון ושיי. חס"ה חס לא מלאו מזין. וכגון שכלה האפר של אחת מהן או של איזה מהן לית לן עס: יט) אבל כשכלו כולן ח"א כלל להכהן ומתעסקין להטמא להפרה

הראשונה פ"ד ע"ג ע"ד
כ"ד שבעה ע"ד ע"ד

חלופי גרסאות

ה' ויחנן בהן גדול גדול
לח"ל זכ"ה גדול גדול
שבת כ"ד ג' ג' שבת
שארבע [שבת] שבת
וי' ד' כ"ה כ"ה ש"ו ש"ו
שבת ויחנן ויחנן שבת
לח"ל ויחנן כ"ד גדול ע"ו
ח"ס ע"ה ע"ה ע"ה ע"ה
א"ד ג"ו ר"ע ע"ה ע"ה ע"ה

היו לריכים לכבש כמ"ה הר"ב סס.
תחא נמי הכא משבט :
אליהועיני ובס"א אלויעיני .
וכניהם כמלחיס
בכחוביס בעורא ח' . ובד"ה א' כ"ו
כתוב אליהועיני . ובצורא ו' תרי
וימני ובד"ה א' גד"ו כחוב אלויעיני .
ועוד

ומי עשאה . הראשונה עשה משה .
והשניה עשה עזרא . והמש מעורא
ואילך . דברי רבי מאיר . וחכ"א
שבע מעורא ואילך . ומי עשאן
שמעון הצדיק (ס) ויוחנן בהן גדול(סא)
עשו שתיים שתיים (ס) אליהו עיני בן
הקוף

חטאת שהיו סס מוזן עליו חס"ס
קאמר דאם לא מלאו משבט . מוזן
אפילו מאחד : וחמש מעורא ואילך .
ר"מ לא מני הארבעה ששעו שמעון
הצדיק ויוחנן כ"ג אלא לשתיים משום
דס"ל ע"י פסול שאירע בראשונה
נעשית השניה ומכ"א שבע מעורא
ואילך

משנה אחרונה

והשניה עשה עזרא .
עזרא בהן היה
בדכתיב בקרא וכן
שמעון הצדיק בהן היה
כדפי' בסוף מחות
ובריש מס' יומא
וישמעאל בן פישא ג"כ
כ"ו היה בסוף מקום
סנהגו . ומשמע דהשיב
הכהנים שהפירות נעשו
בידיהן והא דקאמר
הראשונה עשה משה
ולא אמר אלעזר שהוא
עשה תמוס ששלוס
נקראת על שם משה
כמ"ה רש"י ויקחו אילך
פרי לעולם נקראת
על שם פרי ששנה
משה במדבר :

ורמש מעורא ואילך ר"מ לא מני וכו' לשון רש"י עד משום דס"ל ע"י פסול
שאירע בראשונה נעשית השניה . אמר המלקט כלומר שאירע בהן דבר שלדעת
ר"מ יהיב סיהו פסולות ולדעת חכמים אינו פסול אותו המאורע :
שמעון הצדיק ירוש' דסקלים פ' התרומה דף מ"ה פ"א תניא שמעון

הצדיק שתי פרות עשה לא בכבש שהוציא את זו והוציא את זו
ואע"פ שיותר מששים ככרי וזב היו מוציאין בעשית הכבש משום מעלה
וכלסול כפרה היו עושין לכל א' כבש : אליהועיני בן הקוף ב"ח
ובצורך אלויעיני בן הקיף וכן הגיה ה"ר יוסף ו"ל :
ישמשאל

תפארת יבין

להפריה חדשה [ועיין בענין סי' ו' ה"א יעשו לעמיד ב"ב] : מ' שימש
בכהונה גדולה [ביומא דע"א] . ותארוכו בשם לדיק . משום דמכל
הכ"ג שמשו בבית שני . הוא לבד לדיק גמור היה [ועיין יומא
ס"ג] : מא' שימש בכהונה גדולה פ' שנה [ס"ג] . וז"ל דמ"ט
מכונה גדולה תלמודא בשם רב"ג . משום שזמן שימשו בכהונה
גדולה היה גדול וארוך יותר מכל הכ"ג שבבית שני . וגם
מדתיקן כמה תקנות גדולות ונכונות בישראל [בפניה מש"כ] . וגם
זכה לשמוע בת קול יולא מצות ק"ק שאלמו בניו במלחמה
[בסוטה ל"ג] . ואפ"ה אחר כל הכבוד והגדולה הזאת . לבסוף הסתיק
ונעשה לזקני [בבבב"ב כ"ט א'] . וקראוהו אח"כ בשם ינאי . והוא
עלמו שם יוחנן ציונית [קדושין ס"ו א'] . מדנהג מנכס יונית . וכן
קראו לכל הבאים אחריו בשם ינאי זה [סוטה כ"ג ופסחין ע"א
ובבב"ב מ"א] . מדכולם לא הלכו בדרך צדיקים . ולא ה' אהת
להם שם יוחנן כי לא חנן אותם ה' [ד"ה] : מ"ב ור"מ לא חשב
להקם לכל א' רק פרה אחת . משום שקבל מרבותיו . דהא
דעשו כל א' מהן ב' פרות היינו רק מדנפסל להן הראשונה .

בועז ישראל

פרי בעהרה רק בכל הדקדוקים הללו . והיינו משום דבחורבן
בית ראשון לא נסרף רק התקרה של בהמ"ק . אכל הכותלים נשארו
קיימין . והאפר של משמרת נשאר עמו אלא כותל העזרה . ולא היו
יכולין להתעורר מאפר ההוא . מדתיו כולן עמאי מתים . וכשיגיעו בהאפר
ועמאיה . דלף לאפר אמקט' מן התורה . עכ"פ מקט"ו מד"ס . להכי
הוצרכו לכל תחבולות הללו להוציא האפר מהכד ע"י דילוג האיל . וגם
הקדושים וההזאות עשו הכל ע"י קטינים כאלו שאין שום חשש פסוק
בטהרתן . וא"ת עכ"פ למה לקחו הילדים והקטנים הללו את האפר
מהכד בידיהן ממש . דהרי ב"ל הוכרחו אח"כ ליקח האפר בתוך קמטי
הסבך . ואף לרתוי"ס שכ' שלדעת הר"ם לא היה הר הבית חלול בימי
בית ראשון . וא"כ גם כשיגיעו להר הבית לא היו יכולין התייקות
הללו לירד מהשורים להשיט ידן לתוך הכד ליקח משם האפר . אלא
כשילג האיל . נתן המתק עם סבך החבל והאפר שבין הסבך . על הדלת
שהלך יושב עליו . עכ"פ קשה דלפ"ה היו יכולין ליתן קף אבן ביד
הילדים . וכעודם על השורים יושבו הכף הזה לתוך הכד ליקח מתוכו
האפר לקדם בכבד שבידם ע"י מים . ולהוות . י"ל דלעג' שזיהרו מאד
בטהרת הילדים . אפ"ה חששו שאל אח"כ יודעו שום חשש עומאה
בהילדים . או שלא טבלו כראוי . ונמצא שטימאו כל האפר שכל עהרת
ישראל תלוי בו . ולהכי התקינו שגם הם לא לקחו מהאפר . וגם בכף
אבן לא רצו שיקחו האפר מהכד . דאולי יודעו בהם אח"כ חשש ויבה .

ונמצא שכשהגיעו האפר שבהכד בכפף שבידם . פסלו כל האפר שבהכד .
דבר אחר . דהיינו ע"י כף של אבן . הכל ה' להניח בעלמא . כדי
משום דהי' הכד הזה עומד במקום שהכל מליין שם . וידים משמשות
הכותלים במקום לגוע שלא היה ידוע רק ליחיד הדור . דלכ"כ א"כ לא
יכלו של גזרו על גמטן והסייען עדיין שהיו כזבין לכל דבריהם . עד ימי הלל
ונכלה וכדומה שמה מדאורייתא . ואח"כ כיון דעזרה ר"ש היה צב"ד למקום
וה"ל ספק עומאה כר"ה וטהור . תדע מדאנטריך לומר [בשבת כ"א ב'] דממא כל
השמיים . משמע ודאי . הרי גם מספק ה"ל לממא השמיים .
אח"כ מדו"ל בעזרה סע"ו בר"ה . א"ג כיון דהאפר אמקט"ו רק מדרבנן וכמ"ל .
ה"ל ספק דרבנן אס נעמא . ולא חייבינן לה . עכ"פ
הרי אמרינן [שבת קמ"ב ב'] ג"כ שנה לא עבר איש ביהודה . א"כ נפסל האפר
בהימח הדעת . אע"כ כיון שהיה גזרו מבני כל ח' . ה"ל כמנהג
בקוספא סגור . ובכ"כ אינו פסול האפר [וכמ"ל ב"ד למקום] . אכמנח תמוה
מחד מה קמ"ל תנא שכל זה . והרי מה דהיה
הוא . וכן קשה ה"ס [יומא דה"ב] . וגם הכא מאי ג"מ כמה שעשו בני
הגולה בשעלו מבבל . ואח"כ דחנא רחא להשמייענו מה נעשה לעתיד
למען נדע האין נחמסק גם אנהו להתעורר כאשר במהרה יבנה המקדש .
לירא דהרי אז לא יהי' שום אפר ערס בעולם . כאשר ה' לבני הגולה .
אלא ע"כ שכל קרבנות הנבחר דחו הטומאה [כפסחים ס"ו א'] . ור"ה ד"ל ע"כ
הוא . ותענית דיו"א] . ולכל קרבנות יחיד יתערכו להמתין על שיגדלו
בני כהנים שלא נגעו בטומאת מת מעולם [כמ"ה הרמב"ם בפירושו כ"ן] .
וא"כ הם ודאי יהיו יכולין לעשות פרה בעהרה בלי הזאות כלל .
ודע דלפ"ה אלא דגם לעתיד ב"י לא יעשו פרה ע"י הוואות . קשה בראש
האיות . וט"כ ל"ל שיעשו בני"א שלא נעמאו בטומאת מת מעולם א"כ
למה הצריך לן תנא לאשמעינן מה שעשו עולי בבל שהי' להן עדיין
אפר פרה עמו . ואף אח"כ ברחו"ע דכ"פ אפר פרה שעשה מטרעה היא
קיימת לעד ויתגלה לעתיד מקום גניזתה ויתעוררו ממנה . עכ"פ ק'
אם פלוגתתם רק האין עשו כשעלו מהגולה האין נעשו לעתיד . א"כ מה
השיב ר' יוסי אל תתנו מקום וכו' . הרי בני בעלותם מבבל וכן
בשום א"י לעתיד לא היו ולא יהיו דקדוקים מליין ואין ללגנן . דכשעלו
מבבל היה להם שרידות לב כל כך ללגנן . וגם הדקדוקים לא נלגנו רק
בעזרא . וגם מדכחוהו בעוני ודליות [כקדושין ס"ו א' ומנחות כ"ב ב'] .
ולכן לא היה להם שרידות לב כל כך ללגנן . וגם הדקדוקים לא נלגנו רק
זמן רב אח"כ . ואפילו אח"כ לדקדוקים דקאמר לאו דוקא . אלא ר"ל שאר
אפיקורסים ככותיים וכדומה שגם בעלותם מבבל היו תמיד כספחת
לביט ישראל . עכ"פ אם הם היו אז ולגננו מה דהוה הוה . וגם לשון אל
תתנו מקום לרדות . להבא משמע . ואי משום חשש לעתיד בכ"י . ג"כ
אין לחשו ללגננו דרשים דאז יתמו תעמים מן הארץ ורשעים עוד אינם
קודם בואת משיח [במגילה י"ג ב'] . וא"כ ללגננו מאין דבר שמי' אז .
אלא ל"מ ג"ל דפלוגתתם במשנה היינו רק האין יעשו פרה בכל פעם
בזמן בית שני . וכן משמע סתמא דלישנא במתני' . ובתוספתא שעליה
בסוף הר"ב בפירושו . קאמר רק שכשעלו מבבל הוכרחו מלך הדיון לעשות
כן בכל התחבולות ובלגון האיל . מדתיו רוצים לנקות קרבנות
היחיד מיד . והיה לכן אפר . והיו כולן עמאי מתים . לכן לא היה
אפשר להם לעשות רק בזמן הגזר . ורק פלוגתייהו דרבנן ור' יוסי היינו
האין יעשו כל פרה בזמן הבית . שאע"כ שצדק היה לכל השנוין להיכירא .
ולזהירות לכל הרואים כדי שזרע כמה צריך להורר בעהרת האפר שהיה אח"כ
נמסר לכל קהל עדת ישראל במשבותם . ור' יוסי מודה בילדים בכל
השנויים . ורק בלגון האיל פליג מדנהגא בעיני הדקדוקים כעמאיה
שהו על הכפף שעשה הפרה ועל המתעסקים . היו נוהרים לשאוב המים ע"י
ילדים כאלה . לעשות כל השנוין לכל מר כדאית ליה . וזה משום
הפרה שעל ידה ויתעברו כל ישראל רצו שחששה בלי שום חשש . פקפוק
ספק עומאה שאפשר . ולכן כל יום ויום מן ימי הפרשת הכהן השוחט
הפרה היו עליו הילדים כמפורש במשנה [עיין רמב"ם ס"ב מפרה] . אלא
אח"כ כשנתחלק האפר בכל גבול ישראל כלקמן בפרקין וכשרצו
להוות על עמאי מתים . לא היו נוהרים בכל אלה . אלא כל הגזר הו"ך אל
ראש המשמר שאצלו היה מוספק האפר בטהרה . ומקבל ממנו האפר
בשפתיה . וגם דוקא גדול צריך לשאוב אז המים ומקדש . ומזה . כלמנכס
בכולה מניחין : (ד) וא"ת הרי גם לרבא כסוגיא דברכות
[כ"ט א'] דס"ל דיוחן ל"ג

ח ספר יורה ד' תוס' רח' ד' תוס' ט' ה' פ' ה' כ"ג

משנה אחרונה

דרך טביבה אע"פ שהם מחמירין אין לשמוע להם שחכמים קבלו שאין כן פירות המקרא חלף בשבדן זמן טביבה. אבל בעלמא לאשכחן במ"ס ביצה ר"ג מחמיר בדברי ב"ש. וכמ"ס ברכות גבי יתור לתקומו ויבדק אמרי' חד עבד להחמיר כב"ש ואשכח ויהי דהבא. החס לא חלי להכירוש דקרא חלף משום סוג החמירו ואפור דמי: אלא דתוספתא תניא והביאה הר"ש לעיל מ"ה ר' ישמעאל בן פיאבו עשה פרה אחת במעורבי שמש והיו דנין שהרי מותר להחמיר על ד"ת ואמרו חכמים אלו מתימין אותה אלו מתימין לעז על הראשונות שיאמר ו גזרו בטומאה נעשה וגזרו עליה ושרפה וע"כ אחרת בטבול יום ע"כ משמע דאילו איסור חלף משום לעז. וז"ל שהיו יודעין שר' ישמעאל אינו חולק על הקבלה חלף שסבור שמתיר להחמיר וכב"ג ר"ז להכשירה בדעבד שכבר נעשית חלף משום לעז לא הכשירו ומ"מ לכתלה אסור להחמיר אפי' למי שמודה לקבלתנו שלא יחקה את התינים:

ו' וכה"ל ובה השמש וטור. וכ"פ הרמב"ם. ותמוהני שהרי גמאל בכתוב ג"כ שנקרא טהור כשלא העריב שמשו במורע ורחץ את צפרו במים וטור. והוא למעשה. כדחק במשנה ג' פי"ד דנעשים. ועוד דתגלחת ראשונה שעדיין לא טהר אף למעשה חלף לשב למחנה כתיב ג"כ ורחץ במים וטור. ואולי שבכולם מזכירים *הלדוקים העריב שמש. ולמדו מובא השמש וטור. חלף האוס' פירשו בפ"ח דיבמות דף ע"ג ובפ"ד דיומא דף מ"ג דילפינן מקרא דטהור היינו טבול יום כמו שהעתיק בסמוך. והוקשה להם למאי אילעריך קרא דמאיכתיב חסוק לדעתו לפסול *דהא הוא לא עבדה היא. כיון דכשר צור]. ומסקי מדקפיד קרא להגחה במקום טהור. ס"ד דבעינן נמי גבא ומ"ש הר"ב דחמיר קבלו דטהור האמור בפרשת חטאת טהור למעשה קאמר. בגמרא שכתבתי ילפינן מקרא דכתיב וזהו הטהור על הטמא. טהור מכלל שהוא עמא למד על טבול יום שכשר כפרה. ופי' רש"י דמכדי בטור עסקין ואתי דכתיב לעיל מיניה ולקח אוזב וטבל במים איש טהור. למה לי למיהדר ולכתוב וזהו הטהור. לכתוב וזהו על הטמא. חלף טהור כל דהו. כך לשון בפ"ג דמגיגה דף כ"ג. וכתבו החס' דיומא. וז"ל ויבי' ילפינן מהואה להכשיר טבול יום משאר עבודות דפרה. מה להזאה שכן זר כשר זה (כדחק בס"פ בתרא) [משנה יו"ד] וי"ל דאפ"ה כיון דעיקר טהרה בהזאה אחיה. ואכשר זה רחמנא טבול יום. כ"ש בשאר עבודות. וז"ל וחייב לרבו מחוסר כפורים שהעריב שמשו דלא מחוסר חלף כפרה לחודה. חלף טבול יום לא. וז"ל דמוקמא קרא בטומאה דכתיבה בזהו פרשה כגון טומאת מת דלא שייך [בה] כפרה והכי אמרינן בוצחים פ"ב [דף י"ז] *דלמ"ד מחוסר כפורים כשרה קסבר טומאה דכל הטהרה כולה האי טבול יום דאכשר זיה קרא וכיון דמכשרין טמא מת דאיידי בזהו פרשה. ה"ה כל טבול יום אפי' אותו שמחוסר כפרה. ומ"ד מחוסר כפרה פסול קסבר טומאה דאזוהי פרשה היינו טבול יום דמת. ולאו מחוסר כפרה. חלף דז ומורע לא אפילו העריב שמשו כיון דמחוסר כפורים פסול ע"כ] [אע"ג דטבול יום דטמא מת כשר]. ח סמכו ידיהם עליו. ואולי שכן היתה מנהגם דרך חבוב וכבוד בעלמא לסמוך ידיהם ולומר אישי כו' וכן משמע מלשון התוספתא דלעיל דריב"ז זא וסמך שתי ידיו עליו חלף אישי כהן גדול מה חתה נאה להיות כ"ג רד וטבול חתה. ומה שאמר מה חתה נאה לו. נראה שכל זה דרך חבוב וכבוד גדולה היה לו. ומיהו לפי' הר"ב סנוכה דריב"ז נמי לטמאיתו היא ולכאורה מוכח כפירוש מולא תניא שטמאיתו וסמך כו' וכמ"ש לעיל: אישי. אדוני. כך פי' הר"ב במשנה ג' פ"ק דיומא: בהן גדול. כתב הר"ב לפי' שפעמים נעשית ע"כ חלף בכל כהן כשרה כו' ובר"פ דלקמן פלוגתא דת"ק ורבי יהודה. דת"ק סבר דדוקא בכ"ג וכן סתמא דפ"ק דמדות משנה ג'. ושם פי' ג"כ הר"ב דר"מ היא ואינה הלכה. וכבר תמה הכ"מ צוה על הרמב"ם בפ"א מה"פ [הלכה י"א] ונדחק דבשפרי ת"ק ר"מ ורבי יוסי ורבי שמעון ורשב"י כרבי יהודה ס"ל ועוד דסתמא אחר אשכח הרמב"ם בריש פירקין דתני סתמא מפרשים כהן השורף את הפרה כו'. ודייק הרמב"ם מולא קתני כהן גדול השורף כו' תדע שכל כהן כשר בשרפתה. ובכאן כתב דלהכי קתני כהן גדול שהוא טהור מה שנעשה חמיר לפי שכהן גדול היה שורף אותה ואע"פ שהיא כשרה בהדיוט כמו שספרט. ע"כ. ועוד כתב בפרק טרף בקלפי [דף מ"ג] משמע דלמ"ד בכהן הדיוט ניחא טפי. ועל מ"ש הרמב"ם דחמיר נעשית בכ"ג. יש לי כדמות ראה לדבריו מדאבא שאל במשנה ז' פ"ד דשקלים דאמר שכבש הפרה כהנים גדולים עושים אותה משל עלמן איכא למשמע מינה שהכהנים גדולים היו הרגילים להתעסק בה ולשרפה ואע"פ שפסק שם שאין הלכה כמותו היינו בשל מי היתה נעשית. חלף מ"מ ממה שאמר חלף שאלו היתה נעשית משל כ"ג יש לנו לתלו: שסברתו זו היתה לפי שסבור

היתה נעשית: ח סמכו ידיהם עליו יו' ואומרים לו אישי יו' בהן גדול יו' טבול

קאמר. דהיינו טבול יום: ח אישי כ"ג. לפי שפעמים נעשית ע"כ כהן גדול. חלף בכל כהן חלף כשרה בין בכ"ג. בין בסגן. בין בהדיוט: ונסתפג

שהיא טהור גמור. וזה מחקבל יוטר לומר שהיא היתה טעוה הלדוקין. ומה שהיה טהור על הטמא. טהור מכלל שהוא עמא למד על טבול יום שכשר כפרה. ופי' רש"י דמכדי בטור עסקין ואתי דכתיב לעיל מיניה ולקח אוזב וטבל במים איש טהור. למה לי למיהדר ולכתוב וזהו הטהור. לכתוב וזהו על הטמא. חלף טהור כל דהו. כך לשון בפ"ג דמגיגה דף כ"ג. וכתבו החס' דיומא. וז"ל ויבי' ילפינן מהואה להכשיר טבול יום משאר עבודות דפרה. מה להזאה שכן זר כשר זה (כדחק בס"פ בתרא) [משנה יו"ד] וי"ל דאפ"ה כיון דעיקר טהרה בהזאה אחיה. ואכשר זה רחמנא טבול יום. כ"ש בשאר עבודות. וז"ל וחייב לרבו מחוסר כפורים שהעריב שמשו דלא מחוסר חלף כפרה לחודה. חלף טבול יום לא. וז"ל דמוקמא קרא בטומאה דכתיבה בזהו פרשה כגון טומאת מת דלא שייך [בה] כפרה והכי אמרינן בוצחים פ"ב [דף י"ז] *דלמ"ד מחוסר כפורים כשרה קסבר טומאה דכל הטהרה כולה האי טבול יום דאכשר זיה קרא וכיון דמכשרין טמא מת דאיידי בזהו פרשה. ה"ה כל טבול יום אפי' אותו שמחוסר כפרה. ומ"ד מחוסר כפרה פסול קסבר טומאה דאזוהי פרשה היינו טבול יום דמת. ולאו מחוסר כפרה. חלף דז ומורע לא אפילו העריב שמשו כיון דמחוסר כפורים פסול ע"כ] [אע"ג דטבול יום דטמא מת כשר]. ח סמכו ידיהם עליו. ואולי שכן היתה מנהגם דרך חבוב וכבוד בעלמא לסמוך ידיהם ולומר אישי כו' וכן משמע מלשון התוספתא דלעיל דריב"ז זא וסמך שתי ידיו עליו חלף אישי כהן גדול מה חתה נאה להיות כ"ג רד וטבול חתה. ומה שאמר מה חתה נאה לו. נראה שכל זה דרך חבוב וכבוד גדולה היה לו. ומיהו לפי' הר"ב סנוכה דריב"ז נמי לטמאיתו היא ולכאורה מוכח כפירוש מולא תניא שטמאיתו וסמך כו' וכמ"ש לעיל: אישי. אדוני. כך פי' הר"ב במשנה ג' פ"ק דיומא: בהן גדול. כתב הר"ב לפי' שפעמים נעשית ע"כ חלף בכל כהן כשרה כו' ובר"פ דלקמן פלוגתא דת"ק ורבי יהודה. דת"ק סבר דדוקא בכ"ג וכן סתמא דפ"ק דמדות משנה ג'. ושם פי' ג"כ הר"ב דר"מ היא ואינה הלכה. וכבר תמה הכ"מ צוה על הרמב"ם בפ"א מה"פ [הלכה י"א] ונדחק דבשפרי ת"ק ר"מ ורבי יוסי ורבי שמעון ורשב"י כרבי יהודה ס"ל ועוד דסתמא אחר אשכח הרמב"ם בריש פירקין דתני סתמא מפרשים כהן השורף את הפרה כו'. ודייק הרמב"ם מולא קתני כהן גדול השורף כו' תדע שכל כהן כשר בשרפתה. ובכאן כתב דלהכי קתני כהן גדול שהוא טהור מה שנעשה חמיר לפי שכהן גדול היה שורף אותה ואע"פ שהיא כשרה בהדיוט כמו שספרט. ע"כ. ועוד כתב בפרק טרף בקלפי [דף מ"ג] משמע דלמ"ד בכהן הדיוט ניחא טפי. ועל מ"ש הרמב"ם דחמיר נעשית בכ"ג. יש לי כדמות ראה לדבריו מדאבא שאל במשנה ז' פ"ד דשקלים דאמר שכבש הפרה כהנים גדולים עושים אותה משל עלמן איכא למשמע מינה שהכהנים גדולים היו הרגילים להתעסק בה ולשרפה ואע"פ שפסק שם שאין הלכה כמותו היינו בשל מי היתה נעשית. חלף מ"מ ממה שאמר חלף שאלו היתה נעשית משל כ"ג יש לנו לתלו: שסברתו זו היתה לפי שסבור

מלאכת שלמה

דתני סמכו ידיהם עליו וכו' ומתני' דמכשר לה לפרה כטבול יום ללא כר' עקיב' דס"ל דאפי' מחוסר כפורים אסור כפרה: וס"מ

תפארת ישראל יבין

חזונו. חלף אנתו קבלנו בע"פ ממשרע"ס. דסני בשרק טבול. דטהור רק לחלול מע"ש. ואע"ג דגם לדין עכ"פ כשרה היא ודאי כשתעשה כטורים גמורים. אפי' כו' שלא לחוק ידי הלדוקים שספרו בתורה שבע"פ. עבדינן בפרסום להיסק מדעתן הנפסדת: נו) סתמא מפרש במה טמאיתו. [פ"ד מ"א] דכשרה גם בכהן הדיוט. אפי' רגילין היו לעשותה ככה"ג. פדקדיק טפי [ואין להביא ראי' לזה מפני מ"ה דאף תשיב טה"ז ששם הפרה. ד"ל דר"ל ע"פ לוויים עשו. תדע דאף קתני נמי משה. וזרי הוא לא עשה בעלמא]. חו' חלף דאע"ג שכהן הדיוט הו'. אפילו הכי כוהו צום ההוא כהן הגדול. מפני שביום ההוא. היה הוא היותר גדול מאחיו ואפילו מהכה"ג עלמא. מדהוהפרש בטהרה. וכאזינו צו יטמאיתו. וגם כל עבודת הפרה אינן כשרות חלף צו: ס) ר"ל טבול ס"א. וז"ל דאמרו לו כן דרך רטי ופיוס. מדהם גרמו לו הטרה שיטבול מדטמאיתו כדי להזיף מלבן של לדוקים. לכן אומרים לו, אדונינו. הנה הסתחך מעט. חלף רק מעט הוא. ועשה רגוטו צוה. ולרשו"ט חלף כן מדהפירשוהו כמו סה"ג ביוה"כ. שלא יתשוב שזריך ה' עבילום כטור. חלף גרלחין דברי טפי מדברי הטו"ט. דהרי מליט בם בוקתי דוגמתו בס"ק דיומא. דחלף אישי כה"ג ר"ג

ב כפתור טיבון מ' א' :
נמר כלהות נזקים :
נחמק ז' רע"א ברחות פיה :
ס :

אלהיו רבה

ב כפתור כו' . ומתא
פחשפתא ו"מ כמזכיר
סוטה עולם . ר' אליעזר
כו יקב אומר כבש כו
עובין לה שיהיה עולה כו :

משנה אחרונה

ח שכול אחת . נבי
סבילות של יו"כ לא
תני שאומרים לו שכול.
נראה דבעבולות שהיב
בהן מן התורה לא
הולכו לומר לו שידע
שהם חובה אבל הכא
שמטמאין אותו ומטבילין
הולכו לפייסו שלא יהא
קשה בעיניו שמטריהון
אזוהו והיינו דל"ל עבול
אחת שלא נערים עליך
יותר רק בא' . ועלה
ונסתפג . וכן בעבולות
של יו"כ תני בבבלי
ונסתפג משמע דהסיפוג
הוא חובה וכן משמע
פ"ק דזבים מ"ד .
ונראה הטעם שהמים
הנוטין על גבשו הם
חגיגה בין גשרו לבגדו
ומגילה כפולת כמ"ס
הרב רפ"ב דזבחים .
ואל תמנה שהמים
חולטין דזבחים ד' יט
בעי למימר דאפילו רוח
בגדיו חולץ :

עצי ארזים וארזים .
וגבי תמיד תנן
בפ"ב דתמיד כל העצים
כשרים . הכא קים להו
כאלו מרכין אפר והיינו
שלוקחין חלקים דאזוהו
שיש בהן קשרים סוקטין
ואין מרכין אפר :
ב כפתורה כהכל
וכרפ"ד דתמיד תנן לא
היו כופתין את השלה
דהתם קדשי מוכה נגאוי
הוא לעשות כחוקות
עבו"ס ופרה אינה
למזכה . ומיהו לריך
לדקק הא החבל
פול במלאכה כיון
שאינו לזרעה כדמוכה
פ"ב מ"ג דלוקא קרה
במוסרה שלא תכרח
ותקנה שלא תחליק יהוי
לזרעה לא פול ומשמע
דאפי' לזרך מנוחה
לאו זרעה מיקרי וכמ"ס
לעול מ"ו . ואפשר
דכרגלי' לא שייך עול
אלא בגופה :

היה הוחיל והכניס גדולים שורפים אותה תמיד מסתמא
משלחן היתה נעשית אלא א"כ שנאמר דאבא שאלו כר"מ ס"ל
אבל יותר יש לנו לומר דאבא שאלו בפלוגתא דר"מ ורבנן
ס"ל נמי כרבנן : **שבול** אחת . וכן העתיק הרמב"ם בפ"ג
מה"פ (הל' ב') וגם בתוספתא כך
שקוי' ויראה לי דלפי שהיו מפרישין
לכ"ג לפרה כדרך שמפרישין אוחו
ביום הכפרים וכי היכי דלא תיסק
אדעתין שכמו דקס היו חמשה
עבולות דהכא נמי יהיה לריך לכל
החמשה להכי אמרו לו שכול אחת :
***ונסתפג** . פ"ה הר"ב ונתקנה
פירשתי במ"ה פכ"ב
דשבת] : **ועצי** חאנה חלקה .
ולא הסנה בחלקות במיני הארז

שבול אחת (ס) . ירד ושבול ועלה
ונסתפג (א) . ועצים היו מסודרים שם (ב)
עצי ארזים וארזים וברושים ועצי
תאנה חלקה (ג) ועושין אותה כמין
מגדל (ד) ומפתחין בה חלונות (ה)
וחזיתיה (ו) מערבה (ז) : **ב כפתורה**
בחבל של מגג (ח) ונתנה על גב
המערבה

לפי שהוא [חלק] . הרמב"ם : ***פותרחין**
מפי' הרמב"ם ולשונו כך הוא . ומפתחים חלונות במקום
שמכניסים שאין מכניסים אלא בחזיתיה דלקמן (אלא)
וע"י החלונות שילך שם הרוח נדלקים מהרה . ואל
האור מלצבת בהן ע"כ והוא ענין הפחה באש להדליק העצים . כדתנן פ"ו דב"ק משנה ד' . ליבה לבתה הרוח . והמפרש
למסכת תמיד פ"ב משנה ד' כתב כענין הזה על חזיתיה . כמו שהעתיקו שם בס"ד . ואם נפשו לומר שהר"ב מרמז
פירש שמכניסים כו' שסובר שגם החלונות עשויות להכניס האש בהן כמו בחזיתיה אלא ששם היתה ההתחלה ועיקר
ההדלקה הגה אומר שלפירוש זה מערבה מוסב גם על החלונות וה"פ ומפתחים בה חלונות וחזיתיה . וכלם היו למערב . אע"פ
שאין כראה כן מדברי הר"ב בד"ה וחזיתיה כו' לפי שמפרש הכל על חזיתיה לבד . אבל מפירושו שבמסכת תמיד שם נראה
כמו שכתבתי וע"ש] : **ב בחבל** של מגג . פ"ה הר"ב כדי שיהיו כל מעשיה בדבר שאינו מקבל טומאה ולפי זה כל חבל
ואפילו אינו של מגג כשר שהרי אינו מקבל טומאה הוחיל ואינו ארוג כדמוכח מפי' הר"ב ספכ"ג ורפכ"ז ממסכת כלים
ול' הר"ש לפי שהוא מין שאין מקבל טומאה שיהיו כל מעשה פרה מערבה ע"כ . וכ"כ התוס' פ"ה דערובין דף נ"ח (ד"ה
בחבל) בחבל המגג אע"פ דקום חבל אינו מקבל טומאה דבעינן טווי וארוג כדאמר בפ' במה אשה (דף ס"ד) משום
מעלה דפרה בעינן מין שאינו מקבל טומאה :

בהן חלונות . פ"ה הר"ב להכניס בהן האש כו' לא דק שדברי' הללו לקמן
ומפתחים חלונות במקום טובי העצים שיכנס בהם האש להבעיר במהרה ע"כ . לא כתב
שמכניסים שאין מכניסים אלא בחזיתיה דלקמן (אלא) דהחלונות היו במקום שיש עצים לא יהיו נדלקים במהרה
וע"י החלונות שילך שם הרוח נדלקים מהרה . ואל הרמב"ם בחבורו פ"ג מה"פ (הל' ב') ומפתחים בה חלונות כדי שיהיה
האור מלצבת בהן ע"כ והוא ענין הפחה באש להדליק העצים . כדתנן פ"ו דב"ק משנה ד' . ליבה לבתה הרוח . והמפרש
למסכת תמיד פ"ב משנה ד' כתב כענין הזה על חזיתיה . כמו שהעתיקו שם בס"ד . ואם נפשו לומר שהר"ב מרמז
פירש שמכניסים כו' שסובר שגם החלונות עשויות להכניס האש בהן כמו בחזיתיה אלא ששם היתה ההתחלה ועיקר
ההדלקה הגה אומר שלפירוש זה מערבה מוסב גם על החלונות וה"פ ומפתחים בה חלונות וחזיתיה . וכלם היו למערב . אע"פ
שאין כראה כן מדברי הר"ב בד"ה וחזיתיה כו' לפי שמפרש הכל על חזיתיה לבד . אבל מפירושו שבמסכת תמיד שם נראה
כמו שכתבתי וע"ש] : **ב בחבל** של מגג . פ"ה הר"ב כדי שיהיו כל מעשיה בדבר שאינו מקבל טומאה ולפי זה כל חבל
ואפילו אינו של מגג כשר שהרי אינו מקבל טומאה הוחיל ואינו ארוג כדמוכח מפי' הר"ב ספכ"ג ורפכ"ז ממסכת כלים
ול' הר"ש לפי שהוא מין שאין מקבל טומאה שיהיו כל מעשה פרה מערבה ע"כ . וכ"כ התוס' פ"ה דערובין דף נ"ח (ד"ה
בחבל) בחבל המגג אע"פ דקום חבל אינו מקבל טומאה דבעינן טווי וארוג כדאמר בפ' במה אשה (דף ס"ד) משום
מעלה דפרה בעינן מין שאינו מקבל טומאה :

מלאכת שלמה

ח ועצים מסודרין היו שם כך מלאתי מונה . וארזים האלף כחולם כמו
נסע ארז : ומפתחין בה חלונות ס"ה ושפתחין :
פ

יכין תפארת ישראל בועז

מאהט"ו] . ורק משום מעלת חפאת גם טומאה דרבנן לריך הע"ס . ומה
אורך לכל זה . הרי בל"ז היה עבו"י דאורייתא . דהרי הוה עליו ביום
ה' . ומדאורייתא הרי נשא מי חפאת שלא לזרך וזרך עבילה והע"ס
מדאורייתא [ועיין יומא דיד"ב] . וי"ל הרי הא לריך פרישה ז"י
מתלוזזים ולפיכך לה [כיומא דב"ב] . והרי התם לא הוכשרו לעבודה עד
יום ה' . וכדכתיב ויהי ביום השמיני קרא משה וגו' . א"כ ה"נ לא
נעשית הפרה עד יום ח' מהפרכתו . שלא הוה עליו בו ביום . וא"ת
עכ"פ מה הועילו חכמים בתקנתן שסמכו ידיון עליו . הרי לדוקים
אין ממש בעומאה זו . דהרי הסנהדרין עהורים נגמרים היו . הרי אפי'
היו נעמאים בשרן מקודס . אפי"ה לא היו מעמאים מדאורייתא לכה"ג
פ"י סמיכת ידיון עליו . דאדם וכלים אמקט"ו רק מאהט"ו [כב"ק
דב"ב] . י"ל כיון דכל כוונתנו כדי שישאל קדושים לא לגררו בתרייהו
לדוקים והרי כולם ידעו שאנו מחזיקין עומאה בסמיכת ידי כל אדם
עהור . מדנחשב כעמא להטור לחפאת . אמנם להרמב"ם עמאהו
בשרן ממש . וכך כתב רש"י [תנינה כג"א] . וב"ל דרש"י הוורך לפרש
כן לשיטתו : דהרי ס"ל [בינה דית"א] . לנעומאה דרבנן כ"ל הע"ס .
וכן מסקו התוס' [תנינה כג"א] . וכ"כ הרמב"ם [רפ"ט מאהט"ו] .
וא"כ לדברי רבותינו אלו ז"ל דמסכו ידיון עליו . היינו כעין שמתך
משרע"ה ידיו על יהושע . שהיו מעתה במקומו . פ"כ מסכו סנהדרין
ידיו עליו כדי להודיע כי ברצונם יעשה הפרה ולפי דעתן ואלא כדעת
הלדוקים . וכמו ששאלו לקמן מה"ע . אהוב זה וכו' :
כ

אחת על הרלפה . הרי דגם שם מלת אחת משמעותו רק מעט .
ודרך רלוי ופיוס : (א) נתקנה שלא ילכך בגדי כהונה שלובש
בעשותה [פיוסא מג"א] . ועוד דמדהוה עבו"י שהוא שני . והרי
אין מונין שני ושלישי בהטאת [אפרה פ"ה מ"ג] . נמלא דמי עבילה
שנשאר עליו נעשו ראשון . ואם יטפספו על הפרה יגרמו לה
טומאה [ועיין מ"ג נס"ד תמיד פ"ה ס" כ"ד] : (ב) לשרוף עליהן הפרה :
(ג) או או קטני . דאחיה מין מאלו מיני עזים שירצה רשאי
ליקח . מדכולן נעשו אפר דק . אולם רק במשנה נקט רשאי
הל"ה . מדרגילה בענפים הרבה . ולפעמים יש בהן עקמות
ועקשות . שאינן נשרפין כל כך מהר . לפיכך התנה תנא
שתייה חלקה . אבל ג' מינים הראשונים . כולן יש באילנותיהן
חלק רב צלי עיקות ועיקות : (ד) ר"ל עושין מערבה רחבה
מלמטה ומתקצרת ועולה מכל לך עד שתייה חדודה למעלה .
היינו כדי שתייה הלהבה משמערבה עולה לאתלעושה ששם
מונחת הפרה בראש המערבה . ואתלהב מכל הלדדים ותשרף
יפה . וגם ששם ששיתאכלו עזי המערבה . ויפול גוף הפרה
למטה לא יפול אפר מאדרי' חוק ממערבתו . ונראה דעכ"פ ה'
ראש המערבה רחב כדי להניח עליו הפרה שם . וגם הכהן
השוחט היה לריך לעמוד שם אלא : (ה) כדי שינשב לה הנדח
מכל הלדדים כדי שתלהב יפה : (ו) הוא הפתח הגדול
שבהמערבה שמכניסין שם האש להבעירה : (ז) נגד הסיכל :
(ח) בחבט כ"ל א"ה מין חבל שאמקט"ו . משא"כ שאר מיני

חבל של פשתן וקצבים . ואף שג"כ אמקט"ו מדליון טווי יאריב
כשנת

ב במשנה וקבל בשמאלו. משמע וקבלה כד ולא ככלי. וכל המעשים פ"ד מה"ט וכל דכתיב ולקח הכסן כאלבש. מזהו יד ולא מזהו כלי.

ב תוי"ט ד"ה כנגד בית ק"ק בר' הסביון החיכל. לפ"ד דשנתו של היכל הי"ט. שיהיה היכל כנגד ק"ק וליף ל"ס מדכתיב טבח פני אוהל מועד. דה"ל טבח אוהל מועד. פני לח"ל. אלא לאשמעונו שיבין עד שפחת דכתיב פני האהל כמ"ט רש"י כמ"ט כ"ט דף פ"ז דפחת הכי"ט היה פני הכי"ט והד"ל כתיב טבח פתח אוהל מועד. חיבה למילף דשפחת כלי שיהיה מסווג נגד כה"ק שהוא מקום המזבח שח"ל מועד כמ"ט ר"ל על ויתן את פני העור ועל כל פני האהל כלי.

(מח"א) סגולן סגולן אכ"ד ור"ט מהור"ד שאל (י"ג):

א ליהויה רבה

ר יהודה אומר כו'. ת"כ בתוספתא ר"א כימין היה שוחט וזמן הסביון לפניו או לזה ששמו כלו ומקבל כימין וזמן בשמאלו וזה שיהיה כימין וזה שיהיה כפול:

ראשה בדרום ופניה למערב. ובמשנה ח' פ"ג דיומא תנן כה"ג צפרו של כה"ג ויהיב הר"ב טעמא שלא היה ראשו למערב כנגד ההיכל שכן היה מן הראוי אלא שא"כ אחריו למזבח ושמה יטיל גללים והכא דמוצא חין כאן תקשה לן שיהא ראשו למערב. וחולי דהואיל והחס במקדש כך היה ר"ל חכמים לעשות בפרה כיוצא בזה ושלא לשנות: **ר"א** כימיו היה מקבל. ובתוספתא הביאה הר"ש ר"א כימיו היה שוחט וזמן הסביון לפניו או לזה ששמו כלו ומקבל כימיו כו' ע"כ. ומיירי שזה ששמו כלו. ומה שפ"ד דפחת הכי"ט היה פני הכי"ט והד"ל כתיב טבח פתח אוהל מועד. חיבה למילף דשפחת כלי שיהיה מסווג נגד כה"ק שהוא מקום המזבח שח"ל מועד כמ"ט ר"ל על ויתן את פני העור ועל כל פני האהל כלי.

(מח"א) סגולן סגולן אכ"ד ור"ט מהור"ד שאל (י"ג):

א ליהויה רבה

ר יהודה אומר כו'. ת"כ בתוספתא ר"א כימין היה שוחט וזמן הסביון לפניו או לזה ששמו כלו ומקבל כימין וזמן בשמאלו וזה שיהיה כימין וזה שיהיה כפול:

ופניה למערב. ל"ד המקדש: ר' יהודה אומר בימינו היה מקבל. כשאר קבלת הדם של קדשים. שאם קבל בשמאל פסול ואין הלכה כר' יהודה שכיון שאין דמה מרק על גבי המזבח. אינה כשאר קדשים לענין זה: ומה בימינו. דכתיב ולקח אלעזר הכהן מדמה באלבשו. אגילה שבאלבשות. כלומר אלבש י"ד הימנית שאדם ממשש בה תמיד: נגד בית קדש הקדשים. דכתיב (במדבר י"ט) והוא אל נוכח פני האהל

בימינו ע"ב אבל ע"ב והוה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים ע"י ידים מחטמא הרי נטמא עכשיו שא"ל שלא יהא ניסב ממנו: ***נמוזה** כימיו. כתב הר"ב דכתיב וכו' באלבשו הרגילה שבאלבשות כו' ותימה לי דחיישוק ליה דאלבש גופו אינו אלא של ימין. כמ"ט הר"ב במשנה ה' פ"ז דזבחים עיין מ"ט שם בס"ד (ד"ה ומלק) ואף לר"ש שכתבתי בפ"ג דמנחות משנה ד' דבבדי כהונה צשיקן אלבש והוי ימין דזבוקא הוא דאילו בבדי אלבש לא צבי כהונה כדאייתא בזה"ל פ"ק דמנחות דף י"ח ופ"ב דזבחים דף כ"ד. ולכן כ"ל דהר"ב לקח הדברים הללו מפי' הרמב"ם ולא דק צבו. ודברמב"ם ימין מאלבש מפיק ושיהיה באלבש הסמוך לגודל דייק לה מאלבשו. וז"ל הטיקן אללנו נאמרו אלבשות בצורה סתם ופרט לך הכתוב בא' מהן ימנית אף כל ימנית. והנה כל אלבש שבצורה סתם. הוא אלבש מיד הימנית (והוא אלבש השני) מן האלבשות והוא אמרם הרגילה שבאלבשות ר"ל המוכנת שימשש בה עכ"ל. וכל דברי הרמב"ם הללו הוא בספרי פרשת חוקת אלבשו ימנית שבידו אהה אומר כו' הואיל ונאמרו אלבשות בצורה סתם כו' אף פורטי כל אלבשות שבצורה שלא יהא אלא ימנית הימנית שבימין הרגילה שבאלבשות ע"כ:

כנגד בית ק"ק. כתב הר"ב דכתיב והוא אל נוכח פני האהל מועד ומתכוין את הפרה כו'. ומתכוין ורואה בפתחו של היכל ולא הזכירה שם קדש הקדשים. ובספרי שנינו והוא אל נכח פני האהל מועד. שהוא מתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת

חידושי סתרי"ח

ב תוי"ט ד"ה ראשה בדרום כו'. עכ"ל עיין עד סוף. ולא הבנתי דבשלמא שם היה חסר חי' רק שיהיה פתוחה עליו היה יותר טוב שיהא הראש ג"כ במערב והוא יהיה כמורה ע"ש ואף אם היה שוחט הפסול היה בבהמ"ק והיה השוחט עומד בדרומו ופניו כנגד צפון אבל כגון ששוחט אותה בחד הבשחה אם היה ראש של פרה למערב או היה השוחט עומד או בדרום או בצפון והיכל הוא אינו כנגד הדרום אבל כשראשו לדרום או השוחט עומד בסורה ופניו הוא למערב כנגד החיכל ואינו רובח זה **לזה כלל**

תפארת ישראל בי"ן

י"א כך כתבו רש"י (עירובין נח"א) ד"ה כהכל. ונ"ל דמגן הוא מין גמי קשה שאינו ראוי רק לסבון. ואמקט"ו (כסוכה דכ"ט א) דלי גמי רך. ודאי ראוי למשן ומחלת לטבוב עליו ומקט"ו. (בשבת פ"ד ע"ב וסוכה דכ"ט א):

י"ב והקשה רתוב"ל דביומא (פ"ג מ"ח) יהביקן טעמא דלהכי לא יטעה ראש פר ויה"כ למערב כדי שלא יהי' אחריו למזבח. דשם יטיל גללים. וא"כ הכא דליכא הך חששא דמזבח. הו"ל שיהיה ראשו למערב. ובמח"ב חסם אמרינן רק דבשעת סמיכה היה ראוי להיות ראשו למערב. שכהן היה ג"כ יכול לחמן את ידיו שיהיה גם הוא פניו למערב בשעת וודוי. אבל הכא דאיירי בשעת שמיטה. הרי קיי"ל [זבחים ק"ג] שחטה שלא כנגד פתח היכל פסולה. וא"כ אם בשעת שמיטה יהי' ראשה למערב. יהי' שמיטה בין לזמן לדרום. ולא

[כשנת סד"ג]. עכ"פ הן מין שתקט"ו (י"א): (ס) נגד פתח היכל (י"ב): ע' כ"ל דלרבנן להכי קבל בשמאלו דבשלמא ביו"כ אפילו ישך קאת הדם ציני ציני קודם שיוסיג המזרק תחת בית השחיטה לית לן צה. דהרי רק דם שהנפש יולא זו חזו לצריקה [בזבחים כ"א]. אבל כאן שאריך לשרוף כל דם של הפרה [למקומו י"א]. להכי מוסיג מיד בשמאלו המזרק תחת בית השחיטה. כדי שלא יזקק ציני ציני קאת מדמה לחון ממערכתה: ע"א דיומא דקרבנות: ע"ב ד"ה היה ז' דלכ"ע מזה כימיו. משום דכל מקום שנאמר אלבש וכהונה. אינה רק ימין [בזבחים פ"ז מ"ח]. והוא אלבש הסמוך לגודל [במנחות י"א]: ע"ב קובל האלבש שסמוך לגודל זהדם שבמזרק: ע"ד סיינו כנגד

אחרונה

ובכל החסאות כתיב מלמה באלבשו וצפו כלי דוקא. ולכן מפרש דהכא מזהו יד למזהו ולא לעכב ע"ש. ולפ"ד דמכל החסאות בכלי מעכב ל"ק דעיקר הך מלחא דקדשים טעוין כלי מסיני ילפי' דכתיב ויסם באגנות וכן פי' רש"י ותיב בזבחים ד' מ"ז וחתי מג"ש דקוחה קוחה או מהיקשא. והשתא דבולחו חסאות כלי מעכב דילפי' מסיני שדמם נורק על המזבח כמו כסיני אבל פרה שאין ממנה למזבח ליכא למילף מסיני וא"כ ממילא דעינין דבין ביד וזין בכלי כשר וכי דרש' מלמה מזהו יד ולא מזהו כלי ע"כ לעכב מלמה יד דוקא. והא דכתיב ויקח חזי הדם ויסם באגנות וחתי הדם זרק על המזבח. לאו דל' אגנות לא כה למזבח אלא כמו שהרגס יוכתן וסבי משה פלגות דמח דבמזריקתו וזרק על מדבחה לכפרה על עמא. וכוה מיושב נמי הא דלמרי' התם כמ' וזבחים אשם מזורע שני כהנים מקבלין את דמו אחד ביד ואחד בכלי זה שביד בא למזורע וזה שבכלי למזבח וליף התם דל' מזורע ביד מולקת ונתן מה נתונה כהונה בעצמו של כהן אף לקוחה. ולמזבח בכלי מכהחטאת האשם. ותמהו שם החו' דכחטאת נמי כתיב ולקח ונתן ולא אמרי' בעצמו של כהן. ולמאי דפי' יוחא דכרמים של מזבח א"ל לומר בעצמו של כהן דהא מסיני ילפי' אבל בזה של מזורע שפיר דרשינן לה: כנגד ברת ק"ק. מ"ט הרב דכתיב אל פני האהל מועד אינו מיושב כמו שפירשנו תוי"ט. ומיהו אשכחו דכוות' כ"ל בתרא דלענין מ"י דתני

משנה

ראשה בדרום. ולא למערב עיין בתוספות יום טוב ונראה שאלו היה ראשה למערב הי' השוחט צריך לעמוד בדרום סמוך לזוהרה בשעת שמיטה ומסם צריך לחזור וליף למזבח להזות כנגד בית ק"ק וכיון שמקבל הדם בידו חששו שמה דרך הילוכו ישך הדם מתוך ידו ולכן עימד במזרח וזוה מיד במקומו:

שחט כימיו. משמע דהכהן הוא השוחט. ופלוגתא היא צ"ע ע"פ בקלפי ד' מב ואיכא מ"ד התם שמיטת פרה כשרה בור וממתי' אין הכרע דיל' שחט השוחט מי שהוא ועוד להכי תני ככהן דבני למימר שאם הכהן שוחט צריך לשחוט שנתן מתוכה לשמאלו ומקבל משם לימין וזוה. אבל אם הור שוחט יוכל לשחוט בשמאל דלח מלתי מין מעכב בשמיטה אלא שאם הכהן שוחט עדיף טפי כימיו שאם ישחוט בשמאל קודם שיסלק הסביון מידו לקבל הדם לתוך ידו ישך הדם מן הזוהר לארץ. אבל בור שוחט בשמאלו. אבל בתוספתא תני ר"י אומר כימיו הי' שוחט ונתן הסביון לפניו או לזה ששמו כלו ומקבל כימיו. ולא תפרש למה ארץ ימין לשמיטה וטפי עדיף שיחטוט בשמאל ולא יערך לסקל הסביון קודם קבלת הדם: וקבל בשמאלו. לתוך ידו הי' מקבל ולא לתוך כלי דדרשינן בספרי מדמה באלבשו שוחטה מזהו יד ולא מזהו כלי וכתב הרמב"ם נחזירו פ"ד שאם קבל בכלי פסול. ותמה הראב"ד דכשר כהן משה

הואת הדם: על כל הזויה טבילה. על כל הזויה שהיא מזה שזאלצט פסולי' דהכח לא כתיבי שבע פעמים גבי אלצטו כמו במלורע דפירש הר"ב במשנה יו"ד פי"ד דנגעים. דו' פעמים. אטבילת אלצט נמי קאי. אבל קשה א"כ מלן הכא לפסול השירים שזאלצט ורליתי בספרי ומייתי לה נמי הר"ש בקצור במשנה ב' פרק דלקמן והוא אל נכח פני אהל מועד וגו' למה נאמר והלא כבר נאמר מדמה זאלצטו ומה ת"ל מדמה. לפי שהוא אומר ו' פעמים שומע אלו ו' הזיות וטבילה אחת

הואת הדם: על כל הזויה טבילה. על כל הזויה שהיא מזה שזאלצט פסולי' דהכח לא כתיבי שבע פעמים גבי אלצטו כמו במלורע דפירש הר"ב במשנה יו"ד פי"ד דנגעים. דו' פעמים. אטבילת אלצט נמי קאי. אבל קשה א"כ מלן הכא לפסול השירים שזאלצט ורליתי בספרי ומייתי לה נמי הר"ש בקצור במשנה ב' פרק דלקמן והוא אל נכח פני אהל מועד וגו' למה נאמר והלא כבר נאמר מדמה זאלצטו ומה ת"ל מדמה. לפי שהוא אומר ו' פעמים שומע אלו ו' הזיות וטבילה אחת

תוספות חדשים
ב במשנה על כל הזויה לאמרו וטבל וזהו על כל הזויה טבילה (רמב"ם):

מדמה שבע פעמים מניד שחור לרס שבע פעמים: גמור מלהוות כו'. כתב הר"ב וזין הוא להוא מקנה אלצטו בשפת המזרק בגמ' פי"א דזבחים דף ג"ג ובפ"ק דמנחות ד' ו' אמרינן כדכתיב כפורי זהב ופירש"י גבי כלי שרת כתיב בספר עזרא והן מזורקים ועל שם שמקנה זו אלצטו קרי להן כפורי לשון כפר ידיה דנכזוראדן בניטין (דף כ"ג) באגדת חורבן הבית וקשיא לי כלי שרת מאי בעי התם דקבלה ביד היתה ומלחי להראב"ד ברפ"ג מ"ח פרה שכתב בלשון היה מזרק מאי בעי התם. וכו' ש"א שלא יקבל במזרק ולא להוות ממנו. אלא להביאה לשרפה שגריד לשרוף את כולם דם ובשר ועור ופרש פ"כ. ודעת הרמב"ם בפ"ג מה"פ (הלכה ב') שלא היה קום מזרק וכל הקיטומים היו בגופה של פרה ואין להאריך בזה. ומ"ש הר"ב משום נימין כו' וגנאי כו' כך פירש"י בזבחים (דף ג"ג). אע"פ שזמנחות לא פי' ק. ובזמנחות (דף ו' ד"ה אלה) פתבו התוספות דה"ל חיישי' בנימין בפ' כל כתיבי (דף ק"ג) גבי מפשיט את הפסח עד החזה ואני העתקתי' ברפ"ו דפסחים (ד"ה וריקת):

מדמה שבע פעמים מניד שחור לרס שבע פעמים: גמור מלהוות כו'. כתב הר"ב וזין הוא להוא מקנה אלצטו בשפת המזרק בגמ' פי"א דזבחים דף ג"ג ובפ"ק דמנחות ד' ו' אמרינן כדכתיב כפורי זהב ופירש"י גבי כלי שרת כתיב בספר עזרא והן מזורקים ועל שם שמקנה זו אלצטו קרי להן כפורי לשון כפר ידיה דנכזוראדן בניטין (דף כ"ג) באגדת חורבן הבית וקשיא לי כלי שרת מאי בעי התם דקבלה ביד היתה ומלחי להראב"ד ברפ"ג מ"ח פרה שכתב בלשון היה מזרק מאי בעי התם. וכו' ש"א שלא יקבל במזרק ולא להוות ממנו. אלא להביאה לשרפה שגריד לשרוף את כולם דם ובשר ועור ופרש פ"כ. ודעת הרמב"ם בפ"ג מה"פ (הלכה ב') שלא היה קום מזרק וכל הקיטומים היו בגופה של פרה ואין להאריך בזה. ומ"ש הר"ב משום נימין כו' וגנאי כו' כך פירש"י בזבחים (דף ג"ג). אע"פ שזמנחות לא פי' ק. ובזמנחות (דף ו' ד"ה אלה) פתבו התוספות דה"ל חיישי' בנימין בפ' כל כתיבי (דף ק"ג) גבי מפשיט את הפסח עד החזה ואני העתקתי' ברפ"ו דפסחים (ד"ה וריקת):

אלויהו רבה
י נבקה שגמור אל תוך. אל תוך פסח. ע"מ משה: ועמד חוק. סגרת. שגמור וסליך. פתוק. שמע:

*נאריהות. פי' הר"ב לשון אלו' כמו זכות האורים העשנים ציטע' ז': י נבקה. פירש הר"ב מחמת האור כו' דכתיב אל תוך שרפת לא קודם שילת האור ברובה כו' ותמיהו למשי' האור ברובה עדיין לא שמענו שריכה בקישה. אבל הרמב"ם כתב עוד בפירושו ובזבחו דמאל תוך למדנו שישלך בקרבה צפת הבקעה. ועכשיו שמים זו שמענו שבהבקעה יושלך. ושילת האור ברובה. ובספרי שהביא הר"ש והשליך אל תוך שרפת הפרה. שומע אני משתעשה אפר ת"ל הפרה חי הפרה כו' הא כיצד משי' האור ברובה דברי ר' ישמעאל. רע"א והשליך אל תוך שרפת הפרה. שומע אני משתעשה אפר ת"ל הפרה. יכול יקרענה ויתגנו בתוכה. ת"ל והשליך אל תוך שרפת הפרה הא כיצד משתבקע. ולריך לומר דהרמב"ם ס"ל דלא פליגי ומר אמר חדא ומר אמר חדא. *וכן הוא בפירושו בהדיא שכ' דרשא דר"י כלבונה ואל"כ כתב וקבלו מופת ג"כ באמרו אל תוך כו' אבל להר"ב ודאי דקשי'. דמדלל כתב לדרשא דמוך משמע דס"ל דפליגי וכן נראה מפשטא דברי' וא"כ ה"ל להעתיק דברי ר"ע דס"ל דבעינן בקוע. לדרשא שהעתיק והיא דר"י לא בעינן אלא שילת האור ברובה *אבל ליכא לאקשוי' מדכתב הר"ב דה"ה אס קרעה כו' דהיינו דלא כר"ע. דהא ר"ע מיעט יקרענה כו' דהא דמיעט ר"ע היינו שיקרענה בעוד' פרה ולא נשרפה אלא לריכה ביקוע וזה א"א (אלא) פ"י האור. הלכך לא ישליך קודם לכן. ואפילו קרעה. אבל משי' נראית לביקוע אס לאזיו סיבה לא נבקעה וקרעה. בזה לא קאמר ר"ע דאסור. וכן הרמב"ם בזבחו דפסק לתרווייהו לדר"י ור"ע כמו בפירושו. וז"ל בפ"ג מה"פ (הלכה ב') עד שילת האור ברובה ותקרע בזונה ואפ"ה בסוף הפרק כתב בין שהשליך שלשון אחד בין כו' בין שנבקעה מאליה (כ') וא"כ השליך בין שקרעה בידו או בכלי כשרה. והן דברי ר"א בר לוק בתוספתא שהביאה הר"ש. ומסיימת נתנה עד שלא הולת האור ברובה או משעשית אפר פסולה ולכאורה כר' ישמעאל ולא כר"ע אבל למאי דפרישית לדברי ר"ע אין מחלוקת

*נאריהות. פי' הר"ב לשון אלו' כמו זכות האורים העשנים ציטע' ז': י נבקה. פירש הר"ב מחמת האור כו' דכתיב אל תוך שרפת לא קודם שילת האור ברובה כו' ותמיהו למשי' האור ברובה עדיין לא שמענו שריכה בקישה. אבל הרמב"ם כתב עוד בפירושו ובזבחו דמאל תוך למדנו שישלך בקרבה צפת הבקעה. ועכשיו שמים זו שמענו שבהבקעה יושלך. ושילת האור ברובה. ובספרי שהביא הר"ש והשליך אל תוך שרפת הפרה. שומע אני משתעשה אפר ת"ל הפרה חי הפרה כו' הא כיצד משי' האור ברובה דברי ר' ישמעאל. רע"א והשליך אל תוך שרפת הפרה. שומע אני משתעשה אפר ת"ל הפרה. יכול יקרענה ויתגנו בתוכה. ת"ל והשליך אל תוך שרפת הפרה הא כיצד משתבקע. ולריך לומר דהרמב"ם ס"ל דלא פליגי ומר אמר חדא ומר אמר חדא. *וכן הוא בפירושו בהדיא שכ' דרשא דר"י כלבונה ואל"כ כתב וקבלו מופת ג"כ באמרו אל תוך כו' אבל להר"ב ודאי דקשי'. דמדלל כתב לדרשא דמוך משמע דס"ל דפליגי וכן נראה מפשטא דברי' וא"כ ה"ל להעתיק דברי ר"ע דס"ל דבעינן בקוע. לדרשא שהעתיק והיא דר"י לא בעינן אלא שילת האור ברובה *אבל ליכא לאקשוי' מדכתב הר"ב דה"ה אס קרעה כו' דהיינו דלא כר"ע. דהא ר"ע מיעט יקרענה כו' דהא דמיעט ר"ע היינו שיקרענה בעוד' פרה ולא נשרפה אלא לריכה ביקוע וזה א"א (אלא) פ"י האור. הלכך לא ישליך קודם לכן. ואפילו קרעה. אבל משי' נראית לביקוע אס לאזיו סיבה לא נבקעה וקרעה. בזה לא קאמר ר"ע דאסור. וכן הרמב"ם בזבחו דפסק לתרווייהו לדר"י ור"ע כמו בפירושו. וז"ל בפ"ג מה"פ (הלכה ב') עד שילת האור ברובה ותקרע בזונה ואפ"ה בסוף הפרק כתב בין שהשליך שלשון אחד בין כו' בין שנבקעה מאליה (כ') וא"כ השליך בין שקרעה בידו או בכלי כשרה. והן דברי ר"א בר לוק בתוספתא שהביאה הר"ש. ומסיימת נתנה עד שלא הולת האור ברובה או משעשית אפר פסולה ולכאורה כר' ישמעאל ולא כר"ע אבל למאי דפרישית לדברי ר"ע אין מחלוקת

משנה אדרונה
דתי נמי מזה כנגד בית ק"ק ובקרא לא כתיב רק לפני ה' וכל העורה מיקריא לפני ה'. אלא כל היכה דכתיב שבע מתנות ואלצט ילפי' משבע ואלצט דפר כון משי' והוא כתיב את פני פרוכת הקדש והשכתן דילפי אלצט דכהן משי' מאלצט דמזורע לפני ימנית בספרי. ובפרה נמי יליף ימנית ממזורע כמ"ש הר"ש פ"ד מ"ב וי"ל דלענין הא נמי ילפי' מהדדי:

על כל הזויה טבילה. וה"נ תנן פ' בתרא דנגעים מ"י. ולא כן בהואות לאפורי מזורע ר"פ בתרא דנגעים וע"ש:

על כל הזויה טבילה. וה"נ תנן פ' בתרא דנגעים מ"י. ולא כן בהואות לאפורי מזורע ר"פ בתרא דנגעים וע"ש:

קינח את ידו. נראה מדלל קאמר קינח את אלצטו דלאו בקינות אלצטו איירו אלא ידו השמאלית שקיבל הדם לזוכה וממנה ה' מזה וכגמור ההואות קינח את ידו. ומיהו נראה דאלצטו נמי אחר הזויה אדרונה מקנה נמי בגוף הפרה נמי כיון הזויה אלוהא חינו מקנה בגוף הפרה משום נימין אבל אחר שגמר ההואות לא שייך זה. וכתב הראב"ד דמזרק לא לריך כאן אלא כדי להביא כל הדם לשרפה ולפי' נראה דמזרק זה אינו ממזרקים של כלי שרת דמסתברא ללהביא הדם לשרפה ל"ל כלי שרת:

קינח את ידו. נראה מדלל קאמר קינח את אלצטו דלאו בקינות אלצטו איירו אלא ידו השמאלית שקיבל הדם לזוכה וממנה ה' מזה וכגמור ההואות קינח את ידו. ומיהו נראה דאלצטו נמי אחר הזויה אדרונה מקנה נמי בגוף הפרה נמי כיון הזויה אלוהא חינו מקנה בגוף הפרה משום נימין אבל אחר שגמר ההואות לא שייך זה. וכתב הראב"ד דמזרק לא לריך כאן אלא כדי להביא כל הדם לשרפה ולפי' נראה דמזרק זה אינו ממזרקים של כלי שרת דמסתברא ללהביא הדם לשרפה ל"ל כלי שרת:

מזרק. משום דעד עתה ה' עומד בהר המשה שם מערכתה וגיחה וס' ה' מזה כנגד בית ק"ק. ועכשיו ירד למטה והזיח את האש ומכניסו למערכה:

מזרק. משום דעד עתה ה' עומד בהר המשה שם מערכתה וגיחה וס' ה' מזה כנגד בית ק"ק. ועכשיו ירד למטה והזיח את האש ומכניסו למערכה:

מזרק. משום דעד עתה ה' עומד בהר המשה שם מערכתה וגיחה וס' ה' מזה כנגד בית ק"ק. ועכשיו ירד למטה והזיח את האש ומכניסו למערכה:

בסבין אחר שליית האור ברובה: ועמד. הכהן: חוץ מציתה. גומא שהיתה בקרקע כמין גת פעויה לשרפת הפרה. וכשהיה משליך עץ ארוז ואוזב ושני תולעת לריך שיעמוד חוץ לאותה גומא: עץ ארוז. אגודה שיש בה עץ ארוז ואוזב כרוכים עם שני תולעת: עץ ארוז זה. לפי שיש מינים הרבה שדומין לארוז ואינן כשרין. לכך לריך להודיע שזהו שנותה עליו תורה. וכן באוזב. וכן בשני תולעת. ואוזב הוא שקרין לו בערבי לעת"ר. ושני תולעת הוא אמר לזבוע בלזבוע הנקרא בערבי כרמ"ז

ועמד (א) חוץ מגתה. נשל עץ ארוז ואוזב ושני תולעת (ב). אמר להן (ג) עץ ארוז זה עץ ארוז זה (ד). אוזב זה אוזב זה. שני תולעת זה. שני תולעת זה. ג' פעמים על כל דבר ודבר. והם אומרים לו הין והיין ג' פעמים (ה) על כל דבר ודבר: כרכן

מתלווקת בין שלשמן ללל: ועמד חוץ מגתה. כתב הר"ב כשהיה משליך ט' לריך שיעמוד חוץ וכל עממא מדכתיב והשליך וכתם השלכה מרחוק היא: נמל עץ ארוז. לכאורה שיעורו כמו בטרת מטרע* (שיהיה ארכו אמה) כדתנן במשנה ו' פי"ד דנגעים. אלא שהרמב"ם כתב שלא מלא מה שיעורו וטעמו שבשני תולעת נשברה השיעור כמפורש בדבריו דהכא משקלו ה' סלעים. דבפי"ד דיומא דף מ"א אמרו משקל עשר זוז. ופי' הוא שהם זוזים שביהודה שמשקלן ה' סלעים בגליל כדתנן בפי"ד דתרומות משנה ח' ואילו דמטרע שקל בלזב. כמ"ש בנגעים* [אבל שיעור האוזב כתב כלעיל כנגעים]:

[[שני תולעת. פי' הר"ב הוא אמר לזבוע כו' עיין בפירושו רפי"ד דנגעים ומ"ש שם בס"ד]: חוץ מגתה. פי' הר"ב גומא כו' כ"פ הערוך וכתבתי בשם החוס' רפי"ד דזבחים. אבל שם פי' הר"ב עלים מוכררים כמין גת' וכן פי' שם הרמב"ם. גם הר"ב בר"פ דלקמן אבל הרמב"ם בכלן מפרש ח"ל אם נתלחף האש בה והובערו העלים וכלה האש זה העובי אשר היו העלים* (עבים) נקרא המקום גת להדמותה כגת אשר דורכין בה העגבים אשר יסור סדור* (קלת גובה) הגרגרים* (ויסחטו קלת גרגרים) ויאלרו קלת ע"כ* (העלים עבים נקרא*) [שליש פעמים על כל דבר ודבר. שכן לשון חכמים כמ"ש הר"ב במשנה ג' פ"ג דשקלים ובעשיית הפרה הגריבו כך. ולא בהואה שעל עממי מתיס כמו שלא הגריבו כך בהזיה דמטרע* [וינראה לי שלא הולרכו לתקן כן אלא כשנעשה בפומבי. כגון עשיית הפרה דתנן לעיל במשנה ו' וזקני ישראל היו מקדימין בגלגליהם בהר המשחה וכן בקלירת העומר במשנה ג' פי' דמנחות מגל זו מגל זו כו' דתנן שם שכל העיירות הסמוכות לשם מהתכנסות לשם וכו']. וכן בחלוך הנעל חלוך הנעל ספי"ב דיבמות מלות חלינה בשלשה כדתנן החס בס"פ. וגם רגילים לעמוד שם רבי' לראות הענין. ואף דבשקלים מפני החשד לא נכנסו בלא אחריס. ובירושלמי פסקו הרמב"ם בספ"ב מהל' שקלים. שהיו מדברים עמו משעה שיכנס עד שיאל כרי שלא יתן לתוך פיו. וכל דהיינו דכתב הרמב"ם שם הלכה ה'. אחד נכנס לפנים מן הלשכה והאומרים עומדים מבחוץ. והוא ח"ל אתרוס וכו' ולא כתב הכ"מ שומרים אלו מנין לו. ולי נראה שם אלו המדברים עמו. וקראם שומרים. שזה שדברו עמו ה'. שיהי' נשמר שלא יתן לתוך פיו (א) נראה לריך להוסיף תיבת גת.

חלופי נראות
 י' חוץ מן דה"ה וכו' וכו'
 י' בחרע"ב ד"ה עץ ארוז כו'. והר"ב כתב ליעול רשות א"ס יליך לתוך השפה:
 י' בתוי"ט ד"ה נשל עץ כו' אבל שיעור האוזב כו'. דלוי פיות מנגעיל ארכו ספח. ואזנא יבול להיות יומר (הרמב"ם):

שליש פעמים על כל דבר ודבר.
 ומייל בתוספתא ר"א כו'. לדוק מוסיף אשליך אשליך וכן אומרים לו הן הן ג"ס על כל דבר ודבר:

מלאכת שלמה

החרכין וכן כמו האוג והתולעת כמו יתוש יש בכל גרגיר מהן לסיכך מודיע לכל ומגלה להן שאלו הן המינים האמורים בתורה והאוזב האמור בתורה הוא האוזב שאוכלין אותו בעלי בתים ומתבלין בו הקדרות ע"ל ז"ל: שני תולעת זו שני תולעת זו גרס': ומלאתי סוף משנה והן אומרים לו הן הן הן. ונתחכו מלות שלשה פעמים על כל דבר ודבר מן הסיפא והשפא הוי דומיא דהיא דתנן בפרק ר' ישמעאל דמנחות סימן ג'

משנה אחרונה

י' נשל עץ ארוז ואוזב. פי' הרב אגודה וכרוכין עם שני תולעת ע"כ אבל הר"ב לא כתב כרוכין וכן נראה דעכשו לא ה' כורכן שזריך ליקח כל מין להראותן עץ ארוז זה ואוזב זה מקודם שהשליכן ה' כורכן כדתנן במתני' דלקמן:
 עץ ארוז זה. בתוי"ט כתב שלא הולרכו לכך אלא בדבר שנעשה בפומבי. אין זה מוסק דחקיקת שופר נמי הוא בפומבי ולא הגריכוהו ליה אט"פ שיש מינים אכל הפסולין לאסור. אבל נראה דבכל חד עממא

ישראל תפארת יבין

דכתוב והשליך אל תוך. והיינו תוכה של פרה ממש: (א) דמשעה שהלית האש עד השתא עמד הכהן למטה תוך גיטה. דהיינו תוך הגומא. שהיה המערכה בתוכה. כדי שלא יתפור האפר: והשתא שכבר נתגדלה המדורה עד שכבר נבקעת הספה עי"ו. עלה ואלא מתוך גיטה. כדי שיהא יכול לזרוק הטן ארוז וכו' לתוך המדורה. דהשליך כתיב. והיינו מרחוק: (ב) אמר לזבוע קארמעזין: (ג) להסגהדרין שהקדימו לפתו שם. וכמנה"ל: (ד) טעל רשות מצ"ד. דמדיהו כמה מתיס חלוקים בכל א' מהן. והרי אין טול כשרין. רק הכן שזכר המנא. להכי שאל כן בשראוס על כל מין. להודיע כי עושה הכל כפי המקובל לנו. ולא כדעת לזוקים שמכשרין הכל (ו'): (ז) ל"ל להכי אמרו כך ג' פעמים. כאלו כל ה' שכת"ד

לפרסם ברבים שאין הדבר כמחשבת הזדוקים. משא"כ עהרת מטרע שנס בו אפשר פסקו בני מינים אלו. אפי"ה מדעשים ביחוד וחוץ דקדקו לשאל כל שאלות כאלו. רק עשו כדעת התורה. ודיו:

לחוד. דבעומר מפני הזדוקים כדתנן במנחות. ובהך דהכא נמי מה"ס גוסי' דלפי דעת הזדוקים לא היו יכולין לשרוף היום אחר שמטמאין ומעבילין אלא ביום המתרת אחר הערב שמש ודמי ממש לעומר שלדעת הזדוקים אין זמנו כפי"ו בניסן אלא ממחרת שבת בראשית. ובתלמודא דכתיב ויקרא שמו בישראל משמע שזריך לפרסם. ובתרומות הלשכה שאומר אתרוס. ל"ל משום דכדבר שבמזמון בעינן שקבלוהו הצבור עליהן דהגן פי"ה דשקלים מ"ב. ומ"ש הרב לכך אומר עץ ארוז זה ואוזב זה כו' שזהו שנותה עליו תורה וכו"ב הרמב"ם בפירושו ובהבירו. ולא ידעתי למה הולרכו לזה וגבי עומר שאומר מגל זה קופה זו: אין לפרש כן אלא בכל לפרסם הענין והר"ב כתב עץ ארוז זה שנטעל רשות ואומר אשליך זה ובתוספתא תני אשליך אשליך:

וא כרוב וזאף חל מיה עס
נשרפה ע' מיה' מיה' מיה'
יה מיה' עס י' י' י'

הלופי גרסאות

וא ובכברות של אבן כרוב
ובכברות מ' י' י' י' י'
כחיל וא' י' י' י' י' י'
ובר' ובכברות מ' י' י' י' י'
מיה' מיה' מיה' מיה' מיה'

אליהו רבה

וא שורר שיש בו
אמר . כמין אבן
דק מלמפלס : ושארין בו
אמר . כמין אבן : העצם
בין כך ובין כך . בין
שם בו אבן כמין אבן
בין שאין בו אבן כמין
אבן : היה נבטש . והא
דחניא נחום' שאם קדש
בעלם כלל אבן לא עשה
ולא כולם . היינו בעלם
עלמנו כלל תכונות וממתי'
על ידי תכונות עס שאר
האמר : אמרין גיתן בחיל
כו' . תנא כחוספתא ז'
שמחלק לכל ההשמות
היו ישראל מין ממנו .
זה שיתן כבד' המשה
היו כהנים מקדשין בו .
זה שיתן בחיל היו משמרתן
ואתה שאתם היתה לגדת
כי ישראל למשמרת' .

משנת אחרונה

יא כרבן בשירי הלשון .
פי' הרב שיהא להן
כובד שלא תקלוט
השלהבת כו' ונבי שפרת
מזירע ר"ש בתרא
דנעשים דקתני גמי
כרבו והתם לא שיק
ה"ס אלא דכפי קוחה
אתה לשלשתן . ופלוגתא
היא כפי' טרף בקלפי
והביאה הר"ם כלן
וכמס' נעשים כתבנו
מוה : במקברות של
אבן . כראה לדומה ר'
ישמעאל דלאחר שנעשית
אפר א"ל כלי הכהנים
דהא תנן לקמן בכל
הכלים מקדשין . אלא
הכא ס"ל דקודם
שיכבדנה עדיין לא
נמנר שרפתה :

ושארין בו אבן מניחין
אותו . כלומר
מניחין אותו בתוך
האש עד שירפף . אבל
עלם אש' שאין בו אבן
כותשין אותו . וברך
עסם כיוון למעפר
שרפת החטות בעיני
להזאה ולהט אש
נעשה אפר ולא כתיב
כי' שרפה מניל' דכפר
אפי' ע"י תערובת ולא

פיו . ומ"מ ז"ש שנכנס לבד . לא חספתס מנה ליה] :
יא ר"א במקבות של אבן כו' . אשר לא יקבלו עומאה
לתוספת השמירה . הרמב"ם . *ועיין ברש פרק
דלקמן בסד"ה ושלא רחוק כו' ובפרק ה' מ"ד וה' :

ושארין בו אבן מניחין אותו . עד
שיעשה מקלותו אפר כדי
לקיים מלות שרפה . דכתיב את
עורה ואת בשרה ואת דמה ישקף
אבל עגס לא כתיב . הלכך כותשים
אותו עם השאר . אש"פ שלא נעשה
אפר . כ"ל . מהר"ם :

העצם

בין שהיה בו שמור בין
שלא היה בו שמור . נכתש
עם השאר וכשר . אבל עגס שנכתש
כפ"ע ואין נסערב עמו מאפר גמור .
אם קדש בו פסול . כדתיב
בחוסיפתא . מהר"ם * [וכ"כ הר"ם] :
חולקין אותו . פי' הר"ב בין
אפר הפרה בין אפר

העגים . לשון ספרא ישרף שלא ימיעס לה עגיס מרבה הוא
לה חבילי (אוזב) וחבילי אוזב יון בשביל לרבות את האפר .

הרמב"ם שכן כחוב ושרף את הפרה לעיניו ואת עורה וגו' ישרף . למאי נ"מ דרר למכתב ישרף . אלא למדרש הכי .
והא דדייקו למתני אוזב . דחניא בחוסיפתא הביאה הר"ם בפ' דלקמן מ"ג . אר"י כשהיו מרביץ לא היו מרביץ אלא חבילי
אוזב . מפני שאפרו יפה ומרובה . פי' הר"ם . יפה שאין נעשה פחמין כשאר עגיס :

רשלישה

רבינו בגור אריה חסמיניהו אקרא והגיה וגו' למשמרת וכן למי נדה . והר"ר אליה מורחי
כתב דקראי לגופייהו : אחד ניתן בחיל כו' . ולא יבא דבר מאפר הפרה בעורה . אלא חוץ לעורה כמו
שפיראה זכרוננו . וזה לאמרו באפר הפרה והגיה מחוץ למחנה במקום טהור . הרמב"ם . ולא ידעתי למה הולך רש"י בפ'
החומש דלקדק ולכתוב דשל משמרות היה חוץ לעורה . והרי כ"ס דשל חיל . וכ"ס דהר המשה ועיין מ"ס לקמן :

ואחד

ניתן בהר המשה . פי' הר"ב וזה היו הכהנים מקדשים . וכן הלכה בחוספתא . והביאה הר"ם . ולכאורה
מדשני בלשניה ולא קא חגי מוין כדקתני בישראל . דלאו בזהאית עמאי מתים איירי אלא בקדוש דפרה . ואם אין
ראה לדבר , זכר לדבר דתיבא בפ"ד דיומא דף מ"א . נההבבה הלשון מביא לשון אחר ומקדש . ופירש"י כלומר ונותן עס כל
מעשה פרה קרי ליה לשון קדוש ע"כ . ולפי זה החלק השלישי שממנה מוין כל ישראל לא למעוטי כהנים אלא הזיית כל עמאי
מתים קאמר . והכהנים בכלל כל ישראל הן . ורש"י בפ' הביאה הר"ם . ורש"י בפ' דיומא דף ד' . אבל כ"ל
אלא דקשיא דכמ"ג משמע דמשל חיל היו מקדשים לפרה * [וכן הוא בהדיא בפירש"י פ"ק דיומא דף ד' . אבל כ"ל
שמו המשה שהזכרתי יאל לו כן ומיאו י"ל דלפי שעה היו לוקחין משל המשמרות ונותנים עס בחיל . וכשעלו מהגולה .
משום לורך שעה . היו מוכרחים ליקח משל החיל] . ומ"מ לפירוש הר"ם והר"ב וכן הרמב"ם שפירשו בר"פ . דמשל
החלק הנחון למשמרת היו לוקחים למעשה הפרה . כ"ל דהא דקאמר מקדשים . היינו הזיית עמאי מתים שזכרתי . ומשום
דכהנים

מלאכת שלמה

ג' : וכן הגיה הר יוסף ז"ל וכתב דיו"ל דלא גרסי הן השלישי ע"כ :
יא בשירי הלשון יומא ה' טרף בקלפי דף מ"ב פליגי בה ר"ש בן
הלפתא ורבנן במשקל לשון פרה חד אמר משקל פשרה זוז
וחד אמר משקל שקל : ובירוש' פ"ד דשקלים פליגי בה אמוראי ואיכא

כרמ"ז ובלע"ז קרמז"ו : יא כרבן . לטן ארו ואוזב בשירי
לשון של אמר שהוא לזוב בשני תולעת שהיתה ארוכה ובמה
שהיה עודף ממנה על פן הארו ואוזב היה כורך שלשון יחד
כדי שיהא להן כובד . ויפלו לתוך שרפת הפרה ולא תקלוט
השלהבת את הלשון . ואם לא כרבן
והשליך כל אחד בפני עצמו כשרה :
בכברות של אבן . אבן . אבנים
המוקדשים נקדים דקיס ככברה .
ואין הלכה כר' ישמעאל : שחור שיש
בו אפר . פחם שאם יכחשו אותו
יעשה אפר : כותשין אותו . ואם
לא ימזור כמו אפר . מניחין אותו :
בין כך ובין כך . בין שימזור אפר
בין שלא ימזור אפר : חולקין אותו
לשלושה חלקים . לאחר שכבדו
את כל האפר : בין אפר הפרה בין
אפר עגיס שנשרפו עמה . חולקין את
האפר לשלושה חלקים : אחד ניתן
בחיל . למשמרת . כדכתיב והיתה
לעדת בני ישראל למשמרת : וא' ניתן בתר המשחה . וזה
היו

יא כרבן בשירי הלשון יו) והשליך
לתוך שרפתה . נשרפה . חובטין
אותה במקלות . וכוברין אותה
בכברות . ר' ישמעאל אומר במקבו'
של אבן יו) . ובכברות של אבן יו)
היתה נעשית . שחור יו) שיש בו
אפר יו) כותשין אותו ושארין בו יו)
מניחין אותו יו) . העצם בין כך ובין
כך היה נכתש יו) . וחולקים אותו יו)
לשלוש חלקים . א' ניתן בחיל יו) .
וא' ניתן בהר המשחה יו) .
וא'

לעדת בני ישראל למשמרת : וא' ניתן בתר המשחה . וזה
היו

למאי נ"מ דרר למכתב ישרף . אלא למדרש הכי .
כשהיו מרביץ לא היו מרביץ אלא חבילי
אוזב . מפני שאפרו יפה ומרובה . פי' הר"ם . יפה שאין נעשה פחמין כשאר עגיס :

והר"ר אליה מורחי
כתב דקראי לגופייהו : אחד ניתן בחיל כו' . ולא יבא דבר מאפר הפרה בעורה . אלא חוץ לעורה כמו
שפיראה זכרוננו . וזה לאמרו באפר הפרה והגיה מחוץ למחנה במקום טהור . הרמב"ם . ולא ידעתי למה הולך רש"י בפ'
החומש דלקדק ולכתוב דשל משמרות היה חוץ לעורה . והרי כ"ס דשל חיל . וכ"ס דהר המשה ועיין מ"ס לקמן :

ואחד ניתן בהר המשה . פי' הר"ב וזה היו הכהנים מקדשים . וכן הלכה בחוספתא . והביאה הר"ם . ולכאורה
מדשני בלשניה ולא קא חגי מוין כדקתני בישראל . דלאו בזהאית עמאי מתים איירי אלא בקדוש דפרה . ואם אין
ראה לדבר , זכר לדבר דתיבא בפ"ד דיומא דף מ"א . נההבבה הלשון מביא לשון אחר ומקדש . ופירש"י כלומר ונותן עס כל
מעשה פרה קרי ליה לשון קדוש ע"כ . ולפי זה החלק השלישי שממנה מוין כל ישראל לא למעוטי כהנים אלא הזיית כל עמאי
מתים קאמר . והכהנים בכלל כל ישראל הן . ורש"י בפ' הביאה הר"ם . ורש"י בפ' דיומא דף ד' . אבל כ"ל
אלא דקשיא דכמ"ג משמע דמשל חיל היו מקדשים לפרה * [וכן הוא בהדיא בפירש"י פ"ק דיומא דף ד' . אבל כ"ל
שמו המשה שהזכרתי יאל לו כן ומיאו י"ל דלפי שעה היו לוקחין משל המשמרות ונותנים עס בחיל . וכשעלו מהגולה .
משום לורך שעה . היו מוכרחים ליקח משל החיל] . ומ"מ לפירוש הר"ם והר"ב וכן הרמב"ם שפירשו בר"פ . דמשל
החלק הנחון למשמרת היו לוקחים למעשה הפרה . כ"ל דהא דקאמר מקדשים . היינו הזיית עמאי מתים שזכרתי . ומשום
דכהנים

מלאכת שלמה

ג' : וכן הגיה הר יוסף ז"ל וכתב דיו"ל דלא גרסי הן השלישי ע"כ :
יא בשירי הלשון יומא ה' טרף בקלפי דף מ"ב פליגי בה ר"ש בן
הלפתא ורבנן במשקל לשון פרה חד אמר משקל פשרה זוז
וחד אמר משקל שקל : ובירוש' פ"ד דשקלים פליגי בה אמוראי ואיכא

תפארת ישראל

הרי מקט"ו . וזה שאני חבל שנשרף עמה . להכי הקפידו שלא
יהי' בה חשש עומאה : יו) פחם : ז') ר"ל שמעריץ ששכיבתהויה
יעשה אפר . מדמכירין בו שנשרף היעב : יא) כגון שרואין שלא
נשרף יפה . וכשוכתשוהו יהי' נכתש אבל לא לאפר : יב) במקום
השרפס . מדפסול להזאה . דלע"ג דנעשה דק כקמח ע"י כתישה
עכ"פ אינו אפר : יג) עם השאר וכשר לקידוש . אבל בנכתש
לבדו בלי פחמין של שרפת הפרה פסול לקידוש : יד) האפר
הכבד : יו) בכד אבן למשמרת . ומעמידין הכד חלל פתח
עזרת נשים וכלעיל . וממנו מוין על הכהן השוחט [כפיל מ"ג] :
יז) ג"כ נשאר בכלי במקום סגור המיוחד לכך . וממנו לוקחין
ככהנים

יבין

שכב"ד שטומדים עס . עוין כולן כך : יו) משום שלשון הלמנר
היה ארוך יותר מהעין ארו והאוזב . להכי כך כרר טרה העודף
סביב שלשון כדי שיהיה בהן כובד ליפול לתוך הסדורה . ולא
יתלכבו בחיור או יפלו לתן אלד : יז) פתישים : יח) דס"ל
דשניהן לריכין שיעשה ע"י כלי שאמקט"ו . דוגמת הכלי שזואבין
בין המים . ורבנן ס"ל דדוקא בשמים נזהרין בזה . משום דמים
עגולים לקט"ו . החמירו בסי . משא"כ בהאפר . אף שמקט"ו
מד"ס [כפ"ע מ"ט] . עכ"פ אינו מקבל עומאה מדלוחייתא . והא
דכ"ע ס"ל דקושרין אותם בחבל של מנז שהוא מין שאמקט"ו
כלל . כמ"ס סו' כ"ב . היינו משום דלע"ג דפרה בחי' אמקט"ו
[כפילין ע"ה] . עכ"פ הרי יגע זה החבל גם אחר שנשחטה . ולא

דמי להא למרנה ה
עלם דמ"מ אשר מיהא
איכא ומרבינן לה
מקרא דאפר עליה ג"כ
מותר אבל ע"ס שאינו
אפר מג"ל. ושמה
מיירי שמלתו נשפא
אפר :

דכהני קדושים הם לאלהים. ומפני קדושתם נהרו צנומת מת. מה שאין כן ישראל. הלכך נקט גבייהו מקדשין. ודע שהרמב"ם בחבורו בפ"ג [הלכה ד']. וגם בפירושו בנוסחת א"י מתחלק גירסו. ודמתחלק למשמרות. כתב שהכהנים מקדשים ממנו ודבאר המשכה היו ישראל מוין ממנו. ועיין לקמן: ואחד היה מתחלק לכל המשמרות. לשון הרמב"ם כבר קדם לך בתחלת מדות גבול הכ"ד מקומות אשר היו בן המשמרות. הנה באותן הכ"ד מקומות יחלק שלישיה. ע"כ. וגמלאו כל החלקים היו היו הכהנים מקדשין: ואחד היה וא' היה מתחלק לכל המשמרות (יו): מתחלק לכל המשמרות. וממנו היו מוין כל ישראל:

בד"ה וזכרו במשנה בסוף סוכה. והיה אללם בעיירותיהם וכדי שיוכלו כל ישראל לקחת מהם ולא יעטרו ליטע לירושלים. והרי אף בח"ל היו מוין. כמ"ס במשנה ג'. ואף לג' הרמב"ם דבשל משמרות. כהנים מקדשים ממנו. יותר נכון לפרש משמרות כהונה. דאלו ואלו הכ"ד שאמר הוא. היו כ"א מהם לויים. ולפ"י יש לתרץ דברי רש"י דלעיל דנקט גבי של משמרות חוץ לעזרה. לא לאפוקי איך. אלא דלא תימא כיון דלמשמרות כהונה נתחלקו. שהיו שומרים אותן בעזרת כהנים. אלא שגם חלקם עכ"פ חוץ לעזרה ובמקום שרנו* [והראו לי שזכותן פרגס. וחדא מפלג לכל משמרות לזו]. או אמרתי שאולי זה דקדוקו של רש"י שפי' במשמרות שהם חוץ לעזרה. דלא תימא משמרות כהנים שהם שמרו בחוץ העזרה והי' א"כ חלקם אללם. אבל שהיו במשמרות שחוץ לעזרה שהם הלויים שמרו חוץ לעזרה כמ"ס הר"ב בריש מדות. ואע"פ שכתבתי לעיל דבכ"א מקומות היו הלויים שומרים. היינו שהכהנים לא שמרו רק בג' מקומות אבל הלויים היו בג' שומרים באלו הג' מקומות אלא שהכהנים מצפנים והלויים מצחוץ. כמ"ס כל זה הר"ב בספ"ק דמדום. וגמלאו שהיו כ"ד משמרות לויים. ולהם היו מתחלקים כדברי יונתן בן עוזיאל:

תפארת ישראל

בועז

יבין

(יד) ודיינו מ"ר בתוספתא [ספ"ב דפרה]. של משמרות. ישראל מוין ממנו. זה שכבר המשכה. כהנים מקדשים זו וכו'. ונתקפה רתוי"ט מ"ש ישראל דקתני גבייהו מוין ומ"ס כהנים דנקט גבייהו מקדשין. אולם לפי דבריו צפנים מיושב ספיר דגבי הזאת כהנים נקט ספיר לישא דמקדשין. מדאין הזאת להתטהר. רק להתקדש בקדושה יתירה כפי הראוי לכהנ"ק. להכי הוא מהאפר המונח במקום המטויר כהונה גמורה במקום שע"ג כישין. אמנם רש"י בחומש פי' שאותו שכבר המשכה היה גמור רק להזאת כה"ג. וכמדומה דס"ל כר"א. דרק כה"ג נעשית הפרה. ולהכי לעהרתו קודם שיעשה אותה. לוקחין לו מהאפר זה עברה המשכה. אמנם לעיל [פ"ג מ"ג] משמע שהאפר של משמרת בחר הכית בו עיברו הכהן העשה הפרה וכן פירש כל רבותינו ע"פ:

הכהנים שצורשלים לכשזוטרכו להטמיר: (יו) ר"ל לכל הראש של משמור ומשמור של כ"ד משמרות שיש בישראל כהנים ולויים. ובעיר שדר שם ראש המשמור לשם טעמין תחת רשותו חלק משלש האפר. והיינו משום דהראשים הם יודעין להזכר שהאפר בטמרה. וכל יחיד שבישראל שירלה להטמיר. הלך אלא הראש. והוא נותן לו מהאפר. וכל דגם הכהנים היו רשאיין ליקח להטמיר מהאפר שיש ביד ראשי המשמרות בעיירות ישראל. ורק לאותן כהנים שצורשלים. דמתמא כשירלו להטמיר. הוא כדי לעבוד צביות"ק. להכי עשו בןן סלסול ליקח מהאפר. שלא זו ממקום שרפת הפרה. דהיינו בחר המשכה. שאין זו שום חשש שמתמא בטלמול הדק (יד):

הלכתא גבירתא כללא דפרק ג

משנה א' י"ז קודם שרפת הפרה. ביום ד' בשבוע מפרישין הכהן העושה הפרה מביטו. מגזירות הכתוב. וגם אשתו לא תבוא עמו. שמה תארע לו בה טומאת נדה. ומביאין אותו ללשכה שבהר הבית מול מזרחית צפונות של ביהמ"ק. וכל הבלים שמשחמש בהן כל חי' ימים. של אבן היו טומאמ"ק. ומוין עליו בכל יום מכל אפר המאת שהיו בחיל למשמרות. ורק ביום ד' של הפרשתו לא דעות. מרהיה כשבת. וגם אפילו היה רשאי. הרי לא הועיל לו. ולכן נמי הפרישוהו ביום ד' עייתו רביעי בשבת:

משנה ב' התואה שהוה על הכה"ג בכל יום. הי' ע"י ילדים שונלדו ונתגדלו במהרה מדהביאו נשים עוברות לתוך בתים שנבנו ע"ג קרקע חלולה מתחת. שאין לחוש שם לקבר תהום. וכשנתגדלו עד שהן בני ד' או ח' שנים. והכה"ג רוצה להוות לעשות הפרה. או סובלים הילדים. ומביאין שוורים שנבן רחב יותר מסוסים וחמורים. ומניחין ע"ג דלתות שאמקט"ו. ומזשיבין הילדים על הדלתות. ונותנין בידיהן כוסות של אבן. והן נוסעים כך לנתל השילות. וכשהגיעו לשם ירדו מהבהמות לתוך הנתל שלא היה עמוק [ולתוס' סוכה בא"א] עמדו על שפת הנתל. ושאוה המים ועלו על השוורים. ותורו להר הבית:

משנה ג' באו לתר הבית. שהיה חלול בגוי כישין ע"ג כישין. להכי שם ירדו הילדים על הרצפה. מדאין שם חשש קבר תהום. ובאו ועמדו סמוך להפתח של עזרת נשים. ושם היה קבוע כך של אבן בנותל אצל הפתח. שבתוכו היה האפר שלמשמרות. ובשלין הילדים מאתו אפר שבהכר. ונתנו לתוך המים שבכוס אבן ששאבו. כל כך עד שיראה אפר על פני המים. כשישכשכו האפר עם המים. והוה מכנו על הכהן העושה הפרה. וכן בכל יום:

משנה ד' כשנכסל המאת א'. צריך לחזור ולהפריש הכהן על ההוות עליו כבתחלה. כאילו לא הפריש ולא הוה עדיין. ורק הילדים שהחורים שהכינו לשאיבת מים לפרה שנכסלה. רשאיין לשאוב גם לפרה אצרת. אבל ילדים שנתגדלו במהרה לצוותא בעלמא להילדים שמוכנים לשאיבת. אינן רשאיין לשאוב. אמנם התינוקות המוין א"צ להוות עליהן. וא"צ רק סבילה בלי העי"ש:

משנה ה' א"צ להוות על הכהן מכל החמאות שנעשו מימות משה רק כשאשר. ומכל החמאות הוה עליו בכל יום:

משנה ו' הכהן והפרה וכל מסעריה. ודולכים כיום החי' מחר הבית אחר שהוהו לתר המשחה. ע"ג כבש שעשוי בגוי כישין ע"ג כישין:

משנה ז' מוציאין הפרה לברה. ולא אצרת עמה. בין שאצרת אדומה או אפילו מריאות צבע אחר. ואפילו רק לצוותא לה אחר. והמנהגין מקדימין לשם כרגילהן. כדי שימתינו הם על הכה"ג משום כבודו. ובית המכילה היה שם בחר המשחה. ג"כ בגוי ע"ג כישין. או עשוי במעין שם. ומרגעשית הפרה. מיום ד' להפרשתו ולהלאה. להכי היו משמאין הכהן ומסבילין אותו מיד [דאילו ביום ד' גופי'. הרי ודאי נשמת מהוא' שהיא שלא לצורך חי']. כדי לעשותה בטבוי"א. וכן לכל המתעסקין עשו כן כדי להפקיע דעת צדוקים שמצריכים להפרה מהורים גמורים:

משנה ח' סמכו סנהדרין ירידה על הכהן. ובקשותו בדרך כבוד שישבול סבילה הגיל. אע"ג דפריחא ל' מילתא לסבול סבילה שא"צ. וירד ומכל ועלה ונסתפג ולבש בגדי לבן של כהונה. וכבר הי' מסודר שם עיני חלקין. תוך גומא רחבה. והעצים מסורדין בתוכה כעין מגדל רחב למטה יותר מלמעלה. ובמגדל הזה היו חלונות רבות מכל הצדדים לנשיבת הרוח. אבל החלון הגדול הא' להכניס האש. הי' במזרח המגדל. כדי שיהיה הכהן המדליק עומד שם ופינו למערב מול ההיכל:

משנה ט' כפתו הפרה בחבל של מין גמי קשה. שא"צ להעשות ממנו כלי המקבל טומאה [אע"ג דכל חבל אף של צמר ומשתן אמקט"ו]. כספרא שהביא רתוי"ט [רפכ"ז דבליים]. אפי' בחרו בשל מגן שא"צ במינו קט"ו כלל. מיהו אפשר לעי"ד דבחרו במגן מדהוא מין שמתבער מחר [אפר] וכשהיתה כפותה העלוה על מגדל המערכת [בתוספתא איכא מ"ד שהעלוה לשם בגלגל מוכני. וי"א שם שעשו הם כבש שחעלה עליו לשם. ובמשנתנו משמע כדון כרתיין]. והגזירות שה ראשה לחרום. דהיינו לצד שמתחבב בגוי שם. ונפיה לזכור נגד הק"ק. והכהן עומד במזרח ופינו למ' נגד המקדש. ושחשה בימינו. וקבל הדם במקום שבשמאלו [ולכאורה י"ל דאותו מוקף של אבן הי' בכל הכלים שהשתמשו בהן לצרחה קודם שרפתה. ולפ"י גם הכהן ששהחלה